

“Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı: Bir Sistem Arayışı”

Tarih: 19 Kasım 2007, Pazartesi, Saat: 10.00

Yer: TBMM Eski Cumhuriyet Senatosu Salonu

PANEL TUTANAKLARI

19 Kasım 2007 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.30

-----0-----

SUNUCU – Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanın, Sayın Hanımefendim, sayın milletvekillerim, sayın yöneticilerim, protokolün seçkin üyeleri, sayın konuklar ve değerli basın mensupları; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Köksal Toptan’ın himayelerinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Yasama Derneğinin birlikte düzenlediği “Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı: Bir Sistem Arayışı” konulu panelimize hoş geldiniz, onur verdiniz efendim. (Alkışlar)

Efendim öncelikle, sizleri, Ulu Önder Atatürk ve aziz şehitlerin manevi huzurunda bir dakikalık saygı duruşuna, ardından da İstiklal Marşımızı okumaya davet ediyorum.

(Saygı duruşu ve İstiklal Marşı)

Efendim konuşmalara geçiyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Müdürü, Yasama Derneği Başkanı Dr. Sayın İrfan Neziroğlu konuşmalarını yapacaklardır.

Arz ederim.

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR MÜDÜRÜ VE YASAMA DERNEĞİ BAŞKANI DR. İRFAN NEZİROĞLU – Sayın Meclis Başkanım, Sayın Hanımefendi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sayın üyeleri, sivil toplum örgütlerimizin saygıdeğer temsilcileri, basın mensupları ve değerli katılımcılar; “Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı: Bir Sistem Arayışı” konulu panelimize hoş geldiniz.

Yasama Derneği, yasama bilimi ve tekniğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak, Parlamento hukuku alanında araştırma yapmak, yasamayla ilgili kurum, kuruluş ve kişiler arasında iletişim ve iş birliğini geliştirmek amacıyla 2003 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde çalışan bir grup yasama görevlisi tarafından kurulmuştur. Yasama Derneği, geçen kısa süre içerisinde panel ve sempozyumlarla önemli konuları tartışmaya açmıştır. Dernek tarafından üç aylık sürelerle çıkartılan Yasama Dergisi, akademik hakemli bir dergidir. Altıncı sayısı çıkan dergi, kısa zamanda alanında saygın bir yer edinmiştir.

Diğer ülke parlamentolarıyla bilgi ve tecrübe paylaşımı programları çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının katkılarıyla bugüne kadar Azerbaycan, Moğolistan, Tacikistan, Gürcistan, Suriye, Bosna-Hersek ve Bahreyn parlamentolarında çalışan görevlilere

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurumsal yapısı ve yasama sürecine ilişkin birer haftalık eğitimler verilmiştir. Yasama Derneği masasında bulunan broşür ve derneğin web sayfasından faaliyetlerimiz hakkında daha detaylı bilgi edinebilirsiniz.

Böyle bir toplantıya katkı yapmış olmaktan dolayı son derece mutluyuz. Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından tarihi bir gündür. Sanırım ilk defa bu kadar çok sivil toplum kuruluşu temsilcisi –ki, aralarında işçi, memur, işveren sendikaları birlik temsilcilerinin yanı sıra, eğitimden sağlığa, kadın ve çocuk haklarından ulaşım, özürllülerden çevreye birçok sivil toplum kuruluşu temsilcisi- Meclis çatısı altında yasama sürecine katılımlarının nasıl kurumsallaştırılabileceğini tartışmak üzere bir araya geldi.

Aslında konu epeydir gündemimizdeydi, ancak Sayın Başkanımız Köksal Toptan'ın, yeni yasama yılının açılışı nedeniyle 1 Ekim 2007 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yaptığı konuşma ve sonrasında sivil toplum kuruluşları temsilcilerini kabullerinde, yasama sürecine her kesimin en yüksek düzeyde katılımını sağlamak ve bunu kurumsallaştırmak yönünde verdiği mesajlar bizi harekete geçirdi. Bu panel, yasama sürecine sivil toplum katılımının kurumsallaştırılmasında önemli bir kilometre taşı olacaktır.

Geçen iki üç hafta gibi kısa süre içerisinde, bir taraftan görevimiz gereği gece saat 24.00'e kadar Meclis Genel Kurul çalışmalarına katıldık, bir taraftan da panelin organizasyonu ile uğraştık. Katılımcıları belirlerken, öncelikle komisyonlarımızın veri tabanlarında bulunan STK'ları tespit ettik, sonrasında, sivil topluma destek veren merkezlerden faydalandık. Yüzün üzerinde sivil toplum kuruluşuyla bağlantı kurduk. Sivil toplum kuruluşlarının haberleştiği elektronik posta gruplarına gönderdiğimiz mesajlar sonrasında birçok STK temsilcisi de bize ulaştı. Çok olumlu tepkiler aldık. Çok azı, daha önceden planlanmış programları nedeniyle katılamayacaklarını belirttiler. Yaklaşık 130 civarında sivil toplum kuruluşundan 150'den fazla katılımcı panele katılacağını bildirdi. Yasama Derneği olarak elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalıştık ancak, bugün belki burada olması gereken fakat kendilerine ulaşamadığımız başka STK'lar da vardır, kusura bakmasınlar. Değerli STK temsilcilerimizden azımızı çok görmelerini rica ediyorum. Ümit ediyorum, günün sonunda buradan mutlu bir şekilde ayrılırlar.

Sözlerimi burada tamamlarken, desteklerinden dolayı Sayın Meclis Başkanımıza ve panelin organizasyonunda emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Evet efendim, biz de Sayın Neziroğlu'na teşekkür ediyoruz.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklioğlu konuşmalarını yapacaklardır.

Arz ederim. (Alkışlar)

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ BAŞKANI RİFAT HİSARCIKLIOĞLU – Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygıdeğer Başkanı ve eşleri, değerli milletvekillerim, sivil toplum örgütlerinin değerli başkan ve temsilcileri, kıymetli bilim adamları ve bürokratlar, basınımızın kıymetli mensupları; öncelikle bu paneli düzenleyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliğine, Yasama Derneğine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Köksal Toptan'a, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve şahsım adına saygılarımı sunarak konuşmama başlamak istiyorum.

Saygıdeğer Meclis Başkanımız bugün bir ilki gerçekleştirmektedir, kendileri, yasama sürecine sivil toplumun katılımını artırmaya yönelik göstermiş oldukları bu çağdaş vizyondan dolayı ayrıca yürekten tebrik ediyor, Türk iş camiası adına kendilerine teşekkürlerimi iletiyorum.

Zira, günümüzde sivil toplum kuruluşlarının katılımından bağımsız, onların katılımı olmaksızın bir çağdaş yönetimden bahsetmek imkânsızdır. Sivil toplum ile çağdaş yönetim arasındaki ilişki, basit bir katkı sağlama ilişkisi olmaktan çıkarak, özdeşlik, beraberlik ve birliktelik ilişkisi haline dönüşmüştür. Sanayileşmiş Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerindeki refah artışı, o ülkelerdeki katılımcı demokrasi anlayışıyla beslenmektedir. Değişimle gelen yeni dönemde çağdaş yönetim, kamu kesimini tek başına hareket etmesi yerine birlikte düzenlemeyi, birlikte yönetimi, birlikte üretimi tercih etmelerine ve kamu-özel sektör ortaklığını gerektirmektedir. Artık yönetimde çağdaşlaşmanın formülü, devlet ve bürokrasi artı özel sektör artı sivil toplum kuruluşlarının katılımı şekline dönüşmüştür. 2000 ve 2001 ekonomik krizleriyle birlikte ülkemiz her alanda yeni bir döneme girmiştir. Bu yeni dönemin ayırt edici özelliklerinden birisi de, sivil toplum kuruluşlarının ülke gündeminde daha ön plana çıkmaları, değişim ve gelişmelere önderlik etmeleri ve sadece eleştiri değil, eleştiri yanında çözüm göstermeleridir. Son altı yıllık dönem içerisinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, bu değişim ve yenileşmeyi kendi içinde de yaşamıştır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, mesleki bir sivil toplum kuruluşu olarak katılımcı demokrasi anlayışını önce kendi içinde yerleştirmeyi hedeflemiş ve 5174 sayılı Kuruluş Kanunu'yla bu hedefini büyük ölçüde gerçekleştirmiştir.

Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; sivil toplum kuruluşlarının yasama sürecine katılımları iki aşamada değerlendirilmelidir. İlk aşama, yasa tasarılarının hazırlanıp Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasına kadar bakanlıklar ve Başbakanlıktaki hazırlık sürecine katılım, yani yürütme düzeyinden katılımıdır. İkinci aşama da, tasarıların Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasalaştırılması sürecine katılım. Yani, yasama düzeyinde katılımıdır. Bilindiği gibi, yasa tasarılarına ilişkin tasarılar bakanlıklarca hazırlanarak Başbakanlığa sunulmakta ve Bakanlar Kurulunca da benimsenmesi halinde yasa tasarısı haline gelerek, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının bu aşamadaki katılımları, kamu kurum ve kuruluşlarıyla bakanlıklar nezdinde olmaktadır. Bakanlıklarca yasa tasarılarının hazırlanmasında uyulacak esas ve usullere ilişkin olan yürürlükte bulunan son düzenleme, 2006 yılında çıkartılmış olan Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmeliktir. Bu yönetmelikle, sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin alınmasına ilişkin olarak yer alan düzenleme, kanun tasarısı tasarıları hakkında ilgili mahallî idareler, üniversiteler, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinden de faydalanır şeklindedir. Yani, sivil toplum kuruluşlarından görüş alınması yolunda bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bütçeye, mevzuata, sosyal, ekonomik ve ticari hayata, çevreye ve ilgili kesimlere etkisi 10 milyon YTL'yi aşan tasarılar ayrıca düzenleyici etki analizi adı altında bir ön değerlendirme eklenmesi gerekmektedir. Düzenleyici etki analizinde düzenleme yapılırken ilgili tarafların görüşlerini beyan etme fırsatı bulup bulmadığı hususunun da belirtilmesi öngörülmüştür. Sivil toplum kuruluşlarından görüş istenildiği hâlde otuz gün içerisinde görüş vermemesi durumunda olumlu görüş vermiş sayılmaktadır. Bu kuruluşların tasarıları öncelikle kendi görevleri açısından inceleyecekleri ve düzenleyici etki analizinde belirtilen hususların yerinde olup olmadıklarını değerlendirecekleri yönetmelikle ayrıca belirtilmektedir.

Özetlemek gerekirse, yönetmelikte öngörülen katılım şekli, sadece görüş istenmekle sınırlı kalmaktadır. Bu düzenleme olumlu bir adım olmakla birlikte yeterli değildir. Zira, alınan görüşlerin ne şekilde değerlendirildiği bir yana, bunların nasıl bir fonksiyon gördüğü de belirsizdir. O hâlde bu görüşlerin nasıl değerlendirildiğine dair bir geri bildirim mekanizması kurulması ve bir sonuç toplantısı düzenlenerek sürecin şeffaf ve takip edilir hâle getirilmesi de gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; ikinci katılım şekli, kanunda veya Bakanlar Kurulu kararı, yönetmelik, genelge veya tebliğ gibi çeşitli idari düzenlemelerle oluşturulmuş olan çeşitli kurul, konsey ve komisyonlar aracılığıyla katılımdır. Sivil toplum kuruluşlarının ekonomi, vergi, çalışma hayatı, sosyal güvenlik gibi çeşitli alanlardaki görüşlerinin alınmasına yönelik olarak son beş altı yılda çok sayıda kurul ve komisyon oluşturulmuş bulunmaktadır. Son yıllarda kurulmuş olan önemli kurullardan birisi, 58'inci Hükûmet döneminde kurulmuş olan Ekonomik Sorunları Değerlendirme Kuruludur. Kurul, hükûmet ile iş dünyası temsilcilerinin sektörel ve mikro ekonomik ölçekteki iktisadi sorunlarla birlikte çözüm bulmaları amacıyla kurulmuştur. Kurul, ekonomiyle ilgili bakanları, bürokratları, kamu kurumlarını ve özel sektör temsilcilerini bir araya getirmektedir. Kurulun çalışma usul ve esasları ekonomik alanda yapılması planlanan mevzuat düzenlemelerinin hükûmet düzeyinde karara bağlanmadan önce Kurulda ele alınmasını öngörmektedir. Alınan kararlar gerekli idari ve yasal önerilerle birlikte Kurul koordinatörü Bakan tarafından yazılı olarak Sayın Başbakan'a, ilgili bakanlara ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine gönderilmektedir. Kurulun çalışmaları kapsamında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği çatısı altında ekonominin tüm sektörlerinin mevzuat düzenlemesi gerektiren sorunları ayrıntılı bir şekilde ele alınarak incelenmiş ve önerilen on dokuz somut çözüm Sayın Başbakanın talimatlarıyla hayata geçirilmiştir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin katıldığı diğer kurullar arasında kısaca YOİKK olarak adlandırılan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vergi Konseyi, İşçi Sağlığı ve Güvenliği Konseyi gibi kurullar da yer almaktadır. Son dört yılda Sayın Başbakan ve ilgili bakanların katılımıyla düzenlediğimiz Türkiye bölgesel ve sektörel ekonomi şûraları, Türkiye ticaret ve sanayi şûraları, Hükûmet ve özel sektör arasında etkin işleyen mekanizmalar oluşmuştur.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; Hükûmet tarafından hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan tasarıların yasallaşma sürecine sivil toplum kuruluşlarının katılımı genel olarak ihtisas komisyonlarının çalışmalarıyla sınırlı bulunmaktadır. İç Tüzük'ün 20'nci maddesi çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde on yedi adet komisyon bulunmaktadır, ancak İç Tüzük'ümüzde maalesef sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin görüşlerinin alınmasına yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, uygulamada komisyonlar gerekli gördükleri takdirde sivil toplum kuruluşları temsilcilerini komisyon çalışmalarına davet etmektedirler. O hâlde, İç Tüzük'te bir değişikliğe gidilerek sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve sendikaların görüşlerinin alınmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır. Böylece, özellikle komisyon gündemine göre konuyla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üst birliklerin görüşlerinin alınmasının zorunlu hâle getirilmesi faydalı olacaktır.

Bu düşüncelerle sözlerimi tamamlamadan önce son derece isabetli bir bakış açısıyla düzenlenen bu panelin yeni bir hareketlenme başlatmasını umduğumu

belirtmek isterim. Bugünkü panelde sivil toplum kuruluşlarının yasama sürecine katılımı konusu ele alınmıştır. Bundan sonraki tartışmalarda bu katılım dar anlamda değil geniş anlamda da ele alınmalıdır. Yasa yapımı sürecine katılmaları yanında tüzük, yönetmelik, genelge ve tebliğler gibi yasa dışında kalan idari düzenlemelerin oluşumuna katkı sağlamaları da muhakkak gündemimize gelmelidir. Başta Saygıdeğer Meclis Başkanımız olmak üzere, emeği geçenlere ve tüm katılımcılara saygılarımı sunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Efendim, Sayın Hisarcıklıoğlu'na teşekkür ediyoruz.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Özdemir Özok konuşmalarını yapacaklardır. Arz ederim. (Alkışlar)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANI ÖZDEMİR ÖZOK – Türkiye Büyük Millet Meclisinin Saygıdeğer Başkanı, zarif eşleri, değerli milletvekilleri ve gerçekten Türkiye'de demokrasinin gerçek temsilcileri sivil toplum örgütlerinin değerli başkanları, temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Değerli konuklar, gerçekten bu çağrıyı aldığımda çok heyecanlandım ve büyük bir coşku duydum. Artık, tartışılmayan bir konu dünyada bütün ülkelerde demokrasinin dışında bir yönetim sistemini seçmeye olanak yok. Denenen bütün sistemler, şu ya da bu şekilde çeşitli olumsuzlukları nedeniyle terk edilmiş ve yaklaşık bir iki yüz-iki yüz elli yıllık bir süreç içerisinde artık toplumlar demokrasiyle yönetilme yolunda ciddi bir karar almıştır.

Peki, sadece bir toplumun, bir ülkenin demokrasiyle yönetilmeye yönlendirilmesi yeterli midir? Geçen süreç içerisinde artık sadece bir ülkenin demokrasiyle yönetilmesi yeterli değildir. Çünkü demokrasi, her gün değişen ve gelişen koşullara kendisini uydurabilecek nitelikte ve her türlü yeniliğe açık, dinamik bir toplum ister. Demokrasi katılımcılık ister, demokrasi paylaşımcılık ister ve demokrasinin temelinde yatan en önemli konu disiplin ister, asla ben merkezli bir anlayışı demokrasi kabul etmez. O nedenle, bugün buradaki gördüğümüz bu tablo ve bu Yasama Derneğinin son derece iyi niyetli girişimi inanıyorum bu yeni dönem yasama çalışmalarında bir farklılığı ortaya koyacaktır.

Biz Türkiye Barolar Birliği olarak, kurulduğumuz günden bu yana -1969'dan bu yana- ülkemizde eksiksiz demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve hukuk devletinin bütün kurum ve kurallarıyla işlemesi için olanca gücümüzle yardımcı olduk ve bugün bu çağrıya bakarak değil, daha önce de Sayın Başkanımın da Adalet Komisyonu Başkanı olduğu dönemde, daha önceki çalışmalarda da, şimdiki çalışmalarda da Türkiye Barolar Birliği, bir hukukçu kuruluşu olmanın getirdiği sorumlulukla ve yine yasanın ve Anayasa'nın kendine verdiği görevler doğrultusunda kamu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olmasının bir sorumluluğunun gereği de tüm çalışmalarda, çağrı alsın ya da almasın, gücünün yettiği kadar bu yasa çalışmalarına daha sağlıklı, gerçekten sadece biçimsel bir yasa oluşması değil, yaşamı da içinde özümsemiş bir yasanın oluşması konusunda Türkiye Barolar Birliği sürekli destek vermiştir. Bu konuda Ceza Kanunu çalışmalarında, icra iflas çalışmalarında, şimdi yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine gelecek olan Ticaret Kanunu çalışmalarında, Türkiye Barolar Birliği, katkı sunmak konusundaki bütün desteğini vermiştir.

Türkiye çok genç nüfusa sahip bir ülke. Türkiye sürekli değişiyor. Türkiye, gerçekten ekonomik yönden bağımsız bir ülke olmanın gayreti ve çabası içerisinde,

kalkınma planları yapıyor, Avrupa Birliğiyle ilişkisi var, çevresindeki uluslarla ilişkisi var. Dolayısıyla, Türkiye, bu dinamizminin bir sonucu olarak Parlamentosundan sürekli yeni yasal düzenlemeler istiyor. Bu, ulusal olduğu kadar, uluslararası ilişkileri de düzenleyecek son derece önemli kuralları ve normları içeriyor.

Yine, hepinizin bildiği gibi, Türkiye, Atatürk ve arkadaşlarının açtığı yeni bir yolla aydınlık ve çağdaş bir ülke olma ve dünya ülkeleri arasında gerçekten kendisine yakışan özgün yerini alabilmek için sürekli onların açtığı bu yolda yürüyen genç bir cumhuriyet. Avrupa Birliğinin “AET” dediğimiz ilk kuruluşundan itibaren Birleşmiş Milletlerin bütün insan hakları, ekonomik haklar, sosyal haklarla ilgili bütün sözleşmelerinde Türkiye aydın bir ülke olmanın gereği olarak sorumluluk bilinciyle bu belgelerin altına imza atmıştır. Dolayısıyla genç Türkiye ve onun son derece dinamik ve genç ulusu yenilik istiyor, aşılıyor kendisini, dolayısıyla Parlamentosu ve Meclisi sürekli sıkıştırıyor ve belki dünyanın hiçbir parlamentosunda görülemeyecek kadar müthiş sayıda bir yasama talebinde bulunuyor. Ama bu yasaların sadece, demin değerli arkadaşlarımızın anlattığı gibi, Meclis İç Tüzük’ü ve birtakım kuralları yerine getirerek yasalaşması o yasaların topluma mal olmasını, toplumun onu özümsemesi ya da son dönemlerdeki söz gereği içselleştirmesi mümkün olmuyor. İşte yasaların sadece biçimsel olarak metinlerde kalmaması, onların bütün toplum birimleri, bütün toplum katmanları tarafından içselleştirilebilmesi ve özümsebilmesi için mutlaka ama mutlaka şu gördüğümüz tablonun başından sonuna yasama safhasında bulunması ve kendi doğrularını yasama meclisi, demokrasinin mabedi olan Parlamentoya iletmesi lazım. O nedenle, ben bu toplantıyı çok heyecanlı ve ben bu toplantıyı çok önemli görüyorum. Bunu düzenleyen arkadaşlara, şahsım ve Türkiye Barolar Birliği adına sonsuz teşekkür ediyorum. Artık, günümüz demokrasisi biçimsel demokrasi değil, herkesi dinleyeceksiniz, sadece temsili demokrasiyle “Biz demokratiğiz” diyemeyiz, katılımcı ve çoğulcu bir anlayışı mutlaka ama mutlaka yaşatmak lazım. İşte bunun yolu da siz değerli sivil toplum örgütlerinin bir araya gelerek, Parlamentosunun önünü açarak, onun işini kolaylaştırarak, çıkacak yasaların sadece biçimsel olarak yasak savma anlamında değil, gerçekten toplumun ihtiyaçlarını doğrudan doğruya karşılayacak ve gerçekleştirecek yasalar hâline gelmesinde en büyük katkısı sizlerin olacaktır.

Değerli Başkanım, saygıdeğer konuklar; gerçekten bunu da bir fırsat bilerek, biliyorsunuz 22 Temmuz 2007 seçimlerinden sonra yeni bir Parlamento oluştu ve AK Parti yeniden iktidar oldu. Bu, ülkemiz için gerçekten bir şans, bu, ülkemiz için son derece önemli bir fırsat, hele hele 22 Temmuz 2007 günü Sayın Başbakanın AKP Genel Merkezi balkonundan ulusumuza ve tüm uluslara verdiği mesaj ülkemizin geleceği, ülkemizin demokratik yapısı için son derece önemli bir fırsat olduğu inancını hâlâ taşıyorum. Orada, Sayın Başbakan, herkesle konuşacağını, herkesle tartışacağını, herkesin görüş ve düşüncesini alacağını, paylaşacağını, azınlıktaki insanların da görüşlerini mutlaka ciddiye alacağını ifade ettiler. Bu, bugünkü toplantının da önemli bir mesajdır diye hatırlatmak istedim. Çünkü gerçekten böylesi bir yaklaşım Türkiye’de birçok sorunu çok rahatlıkla açacaktır ve açacaktır; birçok gereksiz enerji sarfını önleyecektir; birbirimizi daha iyi anlamamızın ortak dili, ortak lisansı, ortak davranış yaratmanın çok daha önemli yolu olacaktır.

İşte bundan da cesaret alarak hemen biliyorsunuz seçim sonrası ülkemizin geleceğini düzenleyen yeni bir tartışma ortaya çıktı. Neydi bu? Anayasa. İnaniyorum ki bugün burada tartışacağımız konunun temeli anayasadır. Çünkü bütün yasalar temel yasa dediğimiz, norm yasa dediğimiz ve ülkenin devlet yapısını, insan hak ve

özgürlüklerini, sosyal ve ekonomik hakları, üçüncü kuşak hakları, bütün hakları ortaya koyan bu temel belge sanıyorum son derece önemlidir. O nedenle Türkiye Barolar Birliği hemen bu tartışmalar ortaya çıkar çıkmaz kendi bildiği doğrular doğrultusunda bir Anayasa taslağı hazırladı ve kamuoyuna sundu.

Bu konuda hiçbir biçimde bir önyargılı değiliz. Dileğimiz, herkesin kendisini ifade edebildiği, herkesin kendisini güvence altında hissedebileceği, sözde değil gerçekten özde yaşamını sürdürebileceği bir demokratik ortamın, huzur, barış ve kardeşliğin hak ettiği bu Türkiye’de bu insanlara böyle bir anayasa metnini hep beraber yaratıp sunmaktır.

İnanıyorum ki bu sivil toplum örgütlerinin duyarlı ve tutarlı davranışı hem siyasal iktidarın işini kolaylaştıracaktır hem de bazılarının “bu Parlamento bu anayasayı yapabilir mi bu anayasayı yapamaz mı” tartışmaları konusundaki bir tartışmayı da ortadan kaldıracaktır.

Ben bu konuda şunu söylüyorum: Demokrasiye koşulsuz inanan, her şeyin demokratik kültürün içerisinde oluşacağına inanan bir kişi olarak bu Parlamantonun bu anayasayı yapabileceği inancındayım; bir koşulla. Bütün sivil toplum örgütleriyle birlikte yaratılacak bir metni oluşturmak koşuluyla. Demokrasinin mabedi olan, temsili demokrasinin canı, yüreği, beyni olan Parlamantonun hiçbir şekilde üzerinde bir tartışma yapılmasını Türkiye Barolar Birliği Başkanı olarak kabul etmemize olanak yoktur. Bugün içimize sinen beğendiğimiz beğenmediğimiz temsilciler olabilir, bu demokrasinin doğal sonucudur ama mutlaka o metnin oluşmasına bütün sivil toplum örgütlerinin, halkın bütün isteklerinin yansıdığı bir temel metin olması hâlinde bu Parlamento da çok rahatlıkla anayasayı yapabilir diye düşünüyorum.

Değerli konuklar şunu hatırlatarak geçmek istiyorum: Türkiye’de artık her şeyin demokrasi kuralları içerisinde gelişmesini ve büyümesini istiyoruz. Asla ve asla demokrasi dışı güçlerin ülkemizde bir biçimde egemen olmasını istemiyoruz. Türkiye 1960 ve 1982 -çok iyi niyetli olmasına karşın- darbelerinden çok büyük zararlar gördü.

Değerli konuklar, 1980 öncesini sonrasını hatırlayın. Örgüt dediğiniz zaman, 3 kişi bir araya gelirse Türkiye’yi yıkmak için uğraş veren insanlar için algılanmıştı. Anneler, babalar, aileler aman çocuğum sakın bir sivil toplum örgütüne, sakın bir derneğe, sakın bir örgüte girme diye çocuklarına öğüt veriyordu. Halbuki demokrasiyi kabul ediyorsanız, çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi kabul ediyorsanız, bunun temel taşı, temel yapısı sivil toplum örgütleridir ve de kesinlikle sivil toplumun gösterdiği yolla ancak demokrasi ayağa kalkabilir. 12 Eylülün tahribatını silebilmemizin tek koşulu daha fazla demokrasi, daha fazla katılım, daha fazla çoğulculuk.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Sayın Özok’a da teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, hoş geldiniz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Köksal Toptan konuşmalarını yapacaklardır.

Arz ederim. (Alkışlar)

TBMM BAŞKANI KÖKSAL TOPTAN – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli konuklarımız, Türkiye’de önde gelen sivil toplum örgütlerimizin

çok değerli başkanları, yöneticileri; sizleri çok önemli bir konuda, katılımcılık konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında ağırlamaktan büyük bir mutluluk duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

İki büyük sivil toplum örgütümüzün çok değerli başkanları aslında bizim meramımızı çok güzel ifade ettiler; ne yapmak istediğimizi, nereye varmak istediğimizi en güzel şekilde ifade ettiler. Ben onu biraz daha açmak ve sizinle paylaşmak istiyorum.

Dünya, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında önceleri partiler demokrasisini, arkasından da temsili demokrasiyi hayata geçirerek toplumların demokratik yol ve yöntemle yönetilmesi konusunda önemli mesafeler aldılar. Özellikle soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte temsili demokrasinin modern, çağdaş, talepleri karşılayamaz hâle geldiğinden hareketle, toplumun yönetimler üzerindeki talep ve baskılarından da hareketle yeni bir kavramı geliştirdi. Biz buna "katılımcı demokrasi" diyoruz.

Muhtemeldir ki bir süre sonra dünyanın fikir adamları, dünyanın gidişine yön verenler daha yeni kavramlar geliştirecekler, hukukun üstünlüğünün katılımcı demokrasi yerine ikame edilmesini savunacaklar, belki de gerçekleştireceklerdir. Çünkü hukuk devletinden hukukun üstünlüğü devletine geçmiş olmak demek, katılımcılık ne boyutta olursa olsun yönetenlerin hukuka bağlılığı değil, hukukun üstünlüğünün kabul edilmesiyle ancak devletlerin, toplumların yönetilebileceği noktasına gelinmiş olacaktır.

Sivil toplum örgütleri, Türkiye'mizde, üzümlere ifade etmek gerekir ki, henüz istenilen sayıda ve nitelikte değildir. Çünkü biraz Sayın Özok'un da ifade ettiği, Sayın Hisarcıklıoğlu'nun da ifade ettikleri gibi örgüt deyince, sivil toplum örgütü deyince hemen herkesin aklına karışık işlerle uğraşan bir araya gelmeler gelmektedir. Bunu son on beş – yirmi senedir Türkiye yıkıyor. Ama Batı toplumlarında her iki kişiden birinin mutlaka bir sivil toplum örgütüne kayıtlı olduğu gerçeğini hesaba katarsak, bizim hâlâ almamız gereken çok önemli, çok büyük bir yol olduğunu hesaba katmamız lazım gelir. O nedenle sivil toplumu özendirecek, sivil katılımcılığı dolayısıyla özendirecek yolları daha aralamamız ve kolaylaştırmamız gerekir.

Geçen dönemde, 22'nci Dönemde Türkiye sivil toplumun meydana gelebilmesi için çok önemli yasal değişiklikler yaptı. Ancak yasal değişiklikler yapmak suretiyle sivil örgütlenmenin önünü açmak yetmiyor. Halkın bunu benimsemesi, bunu bir kültür hâline getirmesi ve sivil topluma, sivil toplum örgütlerine yönelmesinin sağlanması lazım gelir. Orada hepimize, hepimize çok önemli görevler düşüğünü düşünüyorum.

Sivil toplum, siyasi partilerden farklı olarak toplumun bütün kesimlerinin nabzını tutma özelliğini taşır. Siyasi partiler genelde kendi mensuplarının düşüncelerini toplumun diğer kesimlerine yansıtmakla uğraşırken, sivil toplum hangi siyasi düşünceye, hangi felsefi düşünceye, hangi inanca sahip olursa olsun o toplumun bütün kesimini temsil etme özelliğini taşır. O nedenle bir toplumda sivil toplum örgütlerinin ne düşündüğü çok önem taşımaktadır.

Sivil toplum örgütü zannedildiği gibi sadece protestoyu yapan, gösteriyi yapan, eylem içerisinde olan hareketler olarak nitelendirilirse, bu sivil topluma çok büyük haksızlık olur. Elbette özellikle çağımızda sivil itaatsizliğin de önem kazandığı, kabul gördüğü dikkate alınır, sivil toplum örgütlerinin gösteri hakkını da yasalar

çerçevesinde ama sivil itaatsizliği de dikkate alarak kullanması o toplumu yönetenler için de çok önemli bir ikaz görevi görmesi bakımından önem taşımaktadır.

Türkiye’de yasa yapım sürecine sivil toplumu nasıl katalım diye düşünürken, “Acaba bunu Batı nasıl yapıyor?” sorusuna da cevap aradık. Gördük ki Batı demokrasilerinde Parlatentonun yasa yapımı sürecinde sivil toplumun yahut sivil örgütlerin katılımına ilişkin bir yasal düzenleme yok yahut bir iç düzenleme de yok. Yani biraz evvel Sayın Hisarcıklıoğlu’nun dediği “İç Tüzük’e bir hüküm koymak lazım ve bunu zorunlu hâle getirmek lazım” fikrinden hareketle söylüyorum, hemen hemen hiçbir Batı demokrasisinde ya yasalarında yahut parlamentoların iç tüzüklerinde yasa yapılırken sivil toplum örgütleri de ne der diye, sormak lazım diye bir hüküm yok. Niye yok? İhtiyaç yok. Çünkü Batı demokrasilerinde, çağdaş demokrasilerde sivil toplum, sivil örgütlenme yaşamın her anında ülke yönetimine idari bakımdan, yasama bakımından zaten müdahil. Amerika’ya giderseniz Beyaz Saray’ın önünde her gün, hemen hemen her gün göstericileri görürsünüz. Ellerinde pankartlar vardır yahut bildiri dağıtıyorlardır yahut bir şeyler bağırlıyorlardır. Aynı şekilde hem İngiltere’de hem kıta Avrupa’sında bunu görmek mümkün ve yönetenlerin sivil inisiyatifin yükselen sesine kulak vermemeleri de söz konusu değil. Şimdi biz bunu Türkiye’imizde henüz yapabilmiş değiliz ama yapmamız lazım. Niye yapmamız lazım? Daha sağlıklı işler yapabilmemiz için yapmamız lazım. Daha sağlıklı yasa yapmamız için yasa yapımında bizim bunu yapmamız lazım.

Bunu yaparken biz aslında sivil toplum örgütlerine bir yetki veriyor, onlara bir lütufta bulunuyor değiliz. Tam tersine, bir sorumluluğu paylaşıyoruz. Biz geçen sene yaşadık. Türk Ticaret Kanunu’nda hem Barolar Birliđinden ama daha yoğun olarak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliđinden yararlandık. Yani bizimle birlikte Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcisi yahut Barolar Birliği temsilcisi gerekiyorsa sabahlara kadar çalıştı. Yani onlara biz çalışma imkânı, yani çalışın diye bir yetki verdik ama onları sorumluluk altında da tuttuk. Ondan sonra Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcisi bir arkadaşımız çıkıp bu kanunu yanlış yaptınız demeyecekti, diyemeyecekti. Çünkü onların temsilcisi gelmiş orada katkısını sağlamıştır, o yasanın en iyi şekilde çıkması için emek sarf etmiştir. Yani bir anlamda toplumla yasa yaparken biz yetki ve sorumluluğu paylaşmak istiyoruz.

Geçen dönem Adalet Komisyonunda bu katılımcılığı olabildiği kadarıyla biz gerçekleştirmeye çalıştık. Hemen hemen her yasamızda ilgili sivil toplum örgütünün temsilcileriyle mutlaka bir araya gelmeye çalıştık. O yüzden de bizim sık sık özellikle Ankara dışından gelen konuklarımızın yol ve konaklama faturaları Sayın Başkanımızın önüne gidiyordu. Geçen sene biz gerçekten biraz masraflı bir komisyon çalışması yaptık. Ama zannediyorum doğru şeyler yaptık. Herkes katılsın istedik, herkes katkı sağlasın istedik. Bunu ne kadar becerebildik, becerebildiniz dersanız, orada karnemizin çok iyi olduğunu söyleyemeyiz. Yani kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin katkısının çok ileri düzeyde olduğunu söyleyemeyiz.

Bir iki rakam vermek istiyorum. Mesela, biz, Ceza Kanunu yapımında yaklaşık bin yere Ceza Kanunu Tasarısı ve daha sonra alt komisyon raporunu gönderdik. Gelen katılım sayısı yüzde 10’u geçmedi, 65’ler civarında kaldı. Düşünün, Türkiye’de 33 tane hukuk fakültesi var. Hukuk fakültelerimiz bile, çok temel bir yasa olan Ceza Kanunu’na bile çok fazla vakit ayırıp ilgi gösteremediler. Türk Ticaret Kanunu’nu yaklaşık altı yüz - yedi yüz yere gönderdik. Ona gelen cevap sayısı da 60’ı geçmedi, 61’de kaldı.

Çok ilginçtir, bir üniversitemiz, bizim gönderdiğimiz Türk Ticaret Kanunu'na görüş bildireceği yerde, şöyle bir mektupla cevap verdi. Dedi ki: "Göndermiş olduğunuz Türk Ticaret Kanunu adlı kitap öğretim üyelerimizin ve öğrencilerimizin yararlanması için üniversitemiz kütüphanesine konulmuştur." Şimdi sizin katılımınızı istiyoruz ama böyle katılım istemiyoruz sayın başkanlar, sayın sivil toplum örgütü temsilcileri.

Bunu, geçen dönem, biz Adalet Komisyonu olarak, diğer komisyonlar, olabildiği kadarıyla en verimli şekilde kullanmaya çalıştılar. Zannediyorum bizim komisyonumuzda olduğu gibi, diğer komisyondaki arkadaşlarımız da, bunun sonucu, en sağlıklı yasaı yapmaya çalıştılar. Ama bunu birilerinin inisiyatifine bırakmak yerine kurumsal hâle getirmeyi istedik. Yani bir komisyon başkanının yahut bir Meclis başkanının canı istiyorsa böyle bir yol ve yöntem izleyelim, yok istemiyorsa kendi bildiğimizi okuyalım demesine fırsat verilmesin, imkân kalmasın istedik. O nedenle, Aziz Atatürk'ün en büyük eserim dediği Türkiye Büyük Millet Meclisini tam anlamıyla sivil toplumla kaynaştırmak ve Türkiye Büyük Millet Meclisine münhasır olan yasa yapma yetkisini beraber yapma, dolayısıyla da Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir başka yetkisi olan denetim yetkisini de sivil toplumla paylaşmak, bir anlamda kendini denetleme yolunu açalım istedik. Böylece, Türkiye, şimdiye kadar, geçen yıllar içerisinde, cumhuriyetin kurulduğu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı günden günümüze kadar geçen süre içerisinde yaptığı çok şeye daha çok şeyler yapma ve sağlıklı yapma imkânı bulsun istedik.

Önümüzde zor bir süreç var değerli konuklar. Türkiye, zaman zaman sözde Ermeni karar tasarısıyla, zaman zaman terörle uğraşmak zorunda bırakılmak suretiyle, enerjisinin, imkânlarının, kaynaklarının başka alanlara aktarılmasına zorlanan bir ülkedir yahut Türkiye, ilerleyen, genişleyen demokrasiden vazgeçip nefesini başka alanlarda tüketmek zorunda bırakılmak istenen bir ülkedir.

Gösterdik ki, özellikle son yıllarda çok net şekilde gösterdik ki, Türkiye, üç tane şeyden kesinlikle vazgeçmeyecektir:

1- Demokratik kazanımlarını koruyacak, daha ileriye götürecektir.

2- Kalkınmasını durdurmayacak, terörle mücadeleye ne kadar kaynak ayırırsa ayırsın, kalkınmasını sürdürecektir ve 100'üncü yıl vizyonu olan dünyanın en büyük on ekonomisinden birisi olmayı 2023 yılında başaracaktır.

3- Terörle mücadelede kesinlikle zafiyet göstermeyecektir.

Şu fikre katılmıyoruz: Terörle mücadele edebilmek için demokratik alanı genişletmek yanlıştır. Hayır, tam tersine, şunu biliyoruz ki, terörle baş edebilen ülkeler demokrasilerini sağlam tutan ülkelerdir. O nedenle, biz de bunu başaracağız, başarmak zorundayız diye düşünüyoruz.

Değerli konuklar, hepinize tekrar çok teşekkür ediyorum. Genel Sekreterliğimize ve Yasama Derneği Değerli Başkan ve yöneticilerine çok teşekkür ediyorum.

Sizlerden ricamız, konuştuğumuz çerçevede, sizin, bizim yasa yapmamıza nasıl katkı yapacağınızın ortaya konulmasıdır.

Burada yapılan ve yapılacak olan konuşmaların hepsini biz derleyeceğiz ve oradan sonuçlar çıkarmak suretiyle, yasa mı yapmamız gerekir, İç Tüzük değişikliğine mi gitmemiz gerekir konusunda kendi yol haritamızı çizmeye çalışacağız.

Kuşku yok ki, fikrine başvuracağımız sivil toplum örgütleri sadece bugün buraya davet ettiğimiz sivil toplum örgütleri değildir, çeşitli alanlarda fikrine başvurulması gereken çok daha fazla sivil toplum örgütümüz vardır. Sizi, onların birer temsilcisi olarak bugün buraya imkânlarımız buna elverdiği için davet ettik. Bu geniş katılımınız için hepimize çok teşekkür ediyorum. Ortaya koyacağınız fikirler, bizim için, bizim önümüzü görmemiz için çok önem taşıyacaktır.

Hepinize tekrar hoş geldiniz diyor, sevgi ve saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Efendim, oturuma geçmeden önce, programa ilişkin kısa bir bilgi aktarmak istiyorum:

Birinci Oturum saat 12.30'a kadar sürecek.

Oturum Başkanı, Anayasa Hukukçusu Prof. Dr. Sayın Zühtü Arslan olacak.

Konuşmacılar ve aktaracakları konular da şöyle: Selçuk Üniversitesinden Doç. Dr. Sayın Birol Akgün, Parlamenter Demokrasilerde Kanun Yapım Sürecine Sivil Toplum Katılımı; Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Müdürü, Yasama Derneği Başkanı Dr. Sayın İrfan Neziroğlu, Avrupa Parlamentolarında Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı; Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdür Yardımcısı Sayın Davut Karataş, Kanun Tasarılarının Hazırlanması Sürecinde Sivil Toplum Katılımı; Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Müdür Yardımcısı Dr. Sayın Fahri Bakırcı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kanun Yapım Sürecine Sivil Toplum Katılımı.

12.30-14.00 saatleri arasında Panelimize ara vereceğiz.

Saat 14.00'te İkinci Oturuma başlayacağız.

Bu bölümde, sivil toplum kuruluşları temsilcileri konuşmalarını yapacaklar.

15.15-15.30 arasında kısa bir aramız olacak.

Saat 15.30'dan itibaren de açık forum devam edecek.

Açık forumda söz almak isteyen sivil toplum kuruluşu temsilcileri, panelimize vereceğimiz 12.30'daki arada isimlerini girişteki kayıt bölümüne yazdırabilirler.

Evet efendim, aktardığım programa ilişkin bilgilerin ardından, Birinci Oturuma geçiyoruz.

Oturum Başkanımızı ve konuşmacıları yerlerine davet ediyorum, buyurun efendim.

OTURUM BAŞKANI Prof. Dr. Zühtü ARSLAN – Değerli katılımcılar, öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyorum ve Panelin Birinci Oturumunu açıyorum.

Bu önemli ve anlamlı paneli düzenleyen ve bizleri davet eden Sayın Meclis Başkanımıza ve Yasama Derneği yöneticilerine, özellikle Başkan İrfan Bey'e şükranlarımı sunmak istiyorum.

Gerçekten çok önemli ve anlamlı bir toplantı. Çünkü Türkiye, uzun bir süredir yeni sivil ve demokratik bir anayasa arayışı içerisinde. Çok yoğun tartışmalar yaşanıyor. Bu tartışmaların bir kısmı, işin doğrusu, magazin boyutuyla ilgili ama çok önemli bir kısmı da nasıl bir anayasa sorusuyla ilgili. Bu anlamda, Türkiye Odalar Birliğinin ve Barolar Birliğinin çok olumlu katkıları olduğunu bir akademisyen ve vatandaş olarak belirtmek zorundayım.

Bizler, iktidar partisine anayasa önerisi hazırlarken, daha önceki önerilerden çok ciddi şekilde, önemli ölçüde yararlandık, buna TÜSİAD'ın 1994'te hazırlattığı öneri de dahil. Bu öneriler dışında da sivil toplum kuruluşlarının bu sürece çok olumlu katkılar yapacağından ben eminim. Ancak bu durumda Barolar Birliği Başkanımızın ifade ettiği daha demokratik, daha katılımcı, daha fazla insan haklarının vurgulandığı, hukukun üstünlüğünün vurgulandığı bir anayasaya kavuşmamız mümkün olacaktır diye düşünüyorum.

Ben sözlerimi fazla uzatmadan, vaktin de sınırlı olduğunu hatırlayarak, hemen konuşmacılara geçmek istiyorum. Bu oturumda dört konuşmacımız var. Süremiz bir saat, Belki soru-cevap kısmını öğleden sonraya bırakabiliriz, saat 12.30'da bitirmemiz gerekiyor.

Sivil toplumun parlamenter demokrasilerdeki yerini ve yasama sürecine katılımını bize Sayın Doç. Dr. Birol Akgün sunacaklar. Kendilerine sözü veriyorum.

Buyurun Birol Bey.

Süreniz on beş dakika.

DOÇ. DR. BİROL AKGÜN (Selçuk Üniversitesi) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim ve saygıdeğer misafirler; Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi, ben, daha çok, teorik düzeyde, demokrasi süreci içerisinde sivil toplum kuruluşlarının yasa yapımındaki rolü üzerinde durmaya çalışacağım.

Bugün, dünyada, hiçbir zaman olmadığı kadar çok sayıda insan özgürlükçü ve demokratik yönetimler altında yaşıyor. Bu anlamda, bir demokrasi çağında yaşadığımız herhâlde doğru olsa gerektir.

Kelime anlamıyla "halk yönetimi" demek olan demokrasi, 20'nci Yüzyılın son çeyreğinde giderek yaygınlaşmış, bugün artık neredeyse tek meşru yönetim biçimi hâlini almıştır. Bireycilik, eşitlik, adalet ve katılım gibi siyasi değerler üzerinde oturan demokrasi geleneği 20'nci Yüzyılda üç dalga şeklinde yükselmiştir.

Huntington'ın Demokrasinin Küresel Yükselişi adlı kitabında da belirttiği gibi, bunlar, Birinci Dünya Savaşı öncesinde, özellikle Batı Avrupa'da, İngiltere, Fransa ve ABD gibi ülkelerin kendi iç dinamikleriyle geliştirdiği demokrasi uygulamaları. İkinci dalga, 1945 sonrası dönemde İtalya, Almanya gibi ülkelerin yeniden demokratikleşmesi ve ardından bizim gibi Türkiye ve Hindistan gibi ülkelerin demokrasiye geçmesi ve nihayet üçüncü dalga da, 1970'lerin ortasından itibaren başlayan, Güney Avrupa'da, Yunanistan, Portekiz, İspanya'yla başlayan ama 1990'larda zirveye ulaşan demokrasi dalgası. Böylece, bugün, dünyanın büyük bir çoğunluğu, insanların büyük çoğunluğu demokrasi adı altındaki yönetimlerle yönetilmektedir.

Ancak demokrasiyi kurmak kadar zor olan bir şey, onu yaşatabilmek ve işletebilmektedir. Fukuyama da belirttiği gibi, gelişmekte olan ülkelerde yeni demokrasilerin yükselmesi dört ayrı düzeyde gerçekleşmektedir. Bunlar ideolojik anlamda demokrasinin kabulü, kurumların yerleştirilmesi, sivil toplumun katılımının sağlanması ve katılımın bir siyasal kültür olarak kabul edilmesi.

Gelişmekte olan ülkelerde her ne kadar kapitalist ekonomik modelin ve siyasi demokrasinin hukuksal temellerini siyasi reformlar yoluyla kurmak nispeten kolay olsa da, bu ülkelerde kültürel ve zihniyet değişimini sağlayacak modernleşme sürecinin tamamlanması oldukça uzun bir zaman almaktadır.

İşte demokratik konsolidasyon denildiğinde anlatılmak istenen şey, demokrasiye yeni geçmiş olan ülke rejimlerinin istikrarını sağlayarak, kısa dönemli krizlere karşı dayanıklı hâle getirmek ve uzun dönemde de, demokrasinin niteliğini ve kalitesini artırarak ileri demokrasi ülkeleri seviyesine çıkarmaktır. Demokrasinin niteliksel olarak gelişmesini anlatan bu sürece ikinci bir geçiş adı da verilmektedir. Böylece, özgürlükçü demokrasinin önündeki engeller kaldırılır ve tam anlamıyla işleyen, oldukça şeffaf, evrensel değerlere dayanan bir hukuk devletinin kuruluşu tamamlanmış olur. Bir anlamda demokrasi artık kurumsallaşmıştır.

Bugün, akademik camianın ve uluslararası kuruluşların gündemindeki temel sorun, artık otoriter kalkınma modelinin mi yoksa demokratik kalkınma modelinin mi tercih edileceği sorusu değildir. Temel sorun, demokrasinin konsolidasyonu, derinleştirilmesi ve demokrasinin kalitesinin artırılmasıdır. Türkiye'nin de temel sorunlarından birisi budur. Nitekim, Türkiye'deki kamuoyu yoklamaları göstermektedir ki, siyasi bir yönetim biçimi olarak demokrasi Türk toplumu tarafından içselleştirilmiştir. Demokrasi dışı arayışlar dışlanmıştır. Son bir yılda ülkemizde yaşanan olayların sonucundaki seçimler sonucunda ortaya konan irade, halk nezdinde demokrasinin meşruiyet temelini ne kadar sağlam olduğunu göstermesi bakımından oldukça anlamlıdır. Bundan sonra Türkiye'nin temel sorunu, 60 yıllık demokrasi tecrübesi ışığında demokratik siyasi kültürünü ve katılımcı demokrasinin kurumsallaştırmasını sağlamasıdır. İşte, tam da bu kritik süreçte sivil toplum kuruluşlarının katılımı, katılımcı demokrasinin geliştirilmesindeki rollerine değinmek istiyorum.

Bilindiği gibi demokrasi, otoriter sistemlerde ayrılan en temel ölçüt yönetilenlere, yöneticilerini seçme ve denetleme yetkisini de vermesidir. Günümüzün temsili demokrasilerinde ise katılım oldukça sınırlı kalmakta, yurttaşlar ancak 4 veya 5 yılda bir sandık başına gidebilmektedirler. Bu nedenle, modern temsili demokrasiyi eleştiren Jan Jack Russo, halkın yönetim sürecine dolaylı olarak değil, doğrudan ve sürekli olarak katılmaları gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır. Yaşadığı dönem İngiltere'deki parlamenter demokrasiyi eleştiren Russo, vatandaşlar parlamento üyelerini seçerken özgür ve fakat seçer seçmez de köledir demektedir. Gerçekten de demokrasinin sadece seçime endekslenmesi, halk ile yönetici sınıfı birbirinden koparmakta, yurttaşları siyasete yabancılaştırmaktadır. Bu da, demokratik sisteme olan güveni zayıflatmakta ve meşruluk sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Oysaki halkı temsil eden yöneticilerin de sürekli olarak halkın kontrolüne tabi tutulması hem sistemin sağlıklı işlemesi hem de yöneticilerin hem de yönetim sisteminin şeffaflaşması ve demokratik yönetimin etkinliğinin artırılması açısından son derece önemlidir.

Halkın ister ilgisizlikten ister aşırı güvenden dolayı olsun seçtiği siyasi elitleri farklı katılım yollarıyla denetlememesi durumunda özel çıkarlar kamu çıkarlarının önüne geçmekte, rüşvet, nepotizm ve rant kollama şeklinde tezahür eden siyasi yozlaşma fırsatları artmaktadır. Halka karşı sorumlu olması gereken siyasiler de güçlü ekonomik çıkar gruplarının baskısı altına girmektedir.

Yapılan pek çok kamuoyu araştırması, ne yazık ki, siyasal sistemin işleyişini anlamak konusunda halkın büyük çoğunluğunun çok da bilgili olmadığını ortaya koymaktadır. Siyasetin karmaşık dünyasını anlamamanın maliyeti olan sürekli bilgi edinme gerekliliği geniş kitlelerin ve medyanın sloganlaştırılmış bakış açısına mahkûm etmektedir. İşte, temsili demokrasilerde ortaya çıkan katılım boşluğunu doldurma ve halk adına siyasal erkleri denetlemek işlevini örgütlü gruplar olan STK'lar yerine getirmektedir. Modern demokrasinin işleyişinde bu anlamda sivil toplum kuruluşları, demokratik siyasal sistemin işleyişindeki meşruluğu sağlayan en önemli araçların başında gelmektedir.

Zira sivil toplum kuruluşları gönüllülük esasına dayanan ve katılımcılığı merkez alan yapılarıyla geniş kitlelerde katılım bilincini geliştiren, kendileri de bizzat karar alma sürecine katılarak bilgi birikimine ve uzmanlık bilgisine dayanarak sistemin işleyişine yardımcı olan birimlerdir. Bugünkü bilgi toplumunda temel ilkeler hâline gelen yurttaş odaklı yönetim kavramı sivil toplum kuruluşlarının da bu anlamda yasama ve yürütme organlarının karar alma süreçlerine aktif katılımını gerektirmektedir. Zira günümüzdeki temel paradigma artık yönetim değil yönetişimdir ve yönetişim de sadece seçilenlerin ve bürokrasinin değil, yönetim işlevini aynı zamanda süreçten etkilenen yönetilenlerin de katılımını öngörmektedir.

Bu nedenle, son yıllarda demokrasi kalitesini artırmaya yönelik çalışmalarda tartışılan temel sorunlardan birisi de budur. Yani, ilgili çıkar çevrelerinin ve sivil toplum kuruluşlarının kendilerini ilgilendiren konularda yasama sürecinin işleyişine etkin katılımının sağlanmasıdır.

ABD gibi bazı ülkelerde geleneksel olarak sivil toplum kuruluşları, think tank kuruluşları veya uzmanlar kongredeki komitelerde halka açık bir şekilde görüşlerini beyan edebilmektedirler. Türkiye'nin de yaşamış olduğu son yıllardaki gerek Medeni Kanun gerek Ceza Kanunu gerekse son aylardaki sivil anayasa çalışmalarında sivil toplumun gösterdiği ilgi bu anlamda ümit vericidir.

Avrupa Birliği de Birlik bünyesinde karar alma sürecinde sivil toplum kuruluşlarının rolünün artırılması için son yıllarda yeni direktifler çıkarmıştır. Kaldı ki, sosyal diyalog mekanizması yoluyla Avrupa Birliği işçi, işveren kurumlarını birliğin ayrılmaz bir parçası hâline getirmiştir. Bununla birlikte, gerek Avrupa Birliği yönetim ve yasama sürecindeki pek çok ülkede gerek Avrupa Birliğinde gerekse diğer pek çok ülkede yönetim ve yasama sürecindeki sivil toplum kuruluşlarının rolleri yasa yapım usulünün zorunlu parçası olmaktan çok, danışma niteliğindedir. Dolayısıyla, parlamenter demokratik sistemlerde güçler ayrılığı ilkesine göre yasa yapmakla görevli olan ve halka karşı sorumlu olan seçilmiş meclislerin fonksiyonunu sivil toplum kuruluşlarının ve diğer çıkar gruplarının yasama sürecindeki danışma veya görüş oluşturma fonksiyonunu birbirine karıştırmamak gerekir. Buradaki temel ilke şudur: Özellikle yasama sürecinde kanun tasarı ve tekliflerinin eleştiriye ve sivil toplum kuruluşlarının katılımına açık olması bir zorunluluktur. Ancak, ikinci boyutu, farklı görüşler ve düşünceler şeffaf bir şekilde değerlendirilip, harmonize edilmeli, bu da nihai kararın yasama organına bırakılması demektir.

Bu iki süreç anayasal ve yasal olarak düzenlenip, kurumsallaştırılmalı ki, bugünkü toplantının, bugünkü panelin temel sorunu da, tartışma konusu da budur. Bu ister tüzük şeklinde ister başka yönetmelik şeklinde olabilir, ama, yapılması gereken, bu siyasi, sivil toplum kuruluşlarının mutlaka yasama faaliyetlerine katılımının

kurumsallaştırılmasıdır ki, temel mesaj herhâlde budur. Ancak bu sayede şeffaflık, hesap verilebilirlik ve demokratik meşruluk sağlanabilir.

Bu konuda özetlemek gerekirse demokrasinin derinleştirilmesi ve konsolidasyonu, kalitesinin artırılması, bugünkü toplumların ve yeni demokrasilerin temel sorunlarından biridir. Eğer demokrasiler geniş ve kalıcı bir toplumsal meşruluk temelinde konsolide edilmek isteniyorsa, bunun yolu, siyasi reformlar yapılarak sivil toplum kuruluşlarının parlamentonun işleyiş sürecine ve özellikle kanun tasarı ve tekliflerinin hazırlanması ve tartışılmasındaki rolleri kurumsal bir temele oturtulmalıdır.

Türkiye'nin ilk kez sivil bir anayasa yapmaya çalıştığı bugünlerde bu konudaki eksiklikleri daha iyi hissedilir duruma gelmiştir ki, bundan sonraki süreçte, zannediyorum, bu konu daha aktif biçimde ele alınacaktır.

Son olarak, her şeye rağmen yasa yapma siyasi bir iştir ve bu görev meşruiyetini doğrudan doğruya halktan alan yasama organına aittir. Bu süreçte STK'ların rolü danışma niteliğinde olmalıdır, ama, onların katkıları mutlaka sağlanmalıdır. Böylece uzun dönemde halkın demokratik sisteme olan güveninin ve desteğinin sürdürülmesini sağlarken, çıkarılan yasaların sosyal temelini de güçlendirmiş olacaktır.

Bu düşüncelerle hepimize saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI Prof. Dr. Zühtü ARSLAN – Sayın Akgün'e biz de teşekkür ediyoruz, süresini çok iktisatlı kullandığı için ayrıca teşekkür ediyoruz.

İkinci konuşmacımız, Dr. İrfan Neziroğlu. İrfan Bey, bize, Avrupa parlamentolarında yasama sürecine sivil toplumun katılımı konusunda bir tebliğ sunacaklardır.

Buyurun İrfan Bey

DR. İRFAN NEZİROĞLU (Kanunlar Kararlar Müdürü) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, saygıdeğer katılımcılar; bu teorik girişten sonra, benim ve benden sonraki arkadaşların sunumları daha somut noktalar üzerinde olacaktır.

Kanunları kim, kimin için yapmaktadır sorusuyla başlamak istiyorum. Cevap son derece basit. Kanunlar vatandaşların seçtiği milletvekilleri tarafından ve vatandaşlar için yapılmaktadır. Dolayısıyla, bu sürece sivil toplum örgütlerini katmaktan daha doğal bir şey olamaz. Bizim Meclisimiz gerçekten çok kanun, az denetim yapan bir Meclis görünümündedir. Bir dönemin “Yok kanun, yap kanun.” sloganını bugüne uyarlamak gerekirse, herhalde “Var kanun, değiştir kanun.” şeklinde uyarlamak yanlış olmaz sanırım.

Bu kanunlar içerisinde bir alanı sıfırdan düzenleyen kot kanunlar olduğu gibi, başka kanunlarda değişiklik yapan ve bizim çerçeve kanun olarak adlandırdığımız kanunlar da olmaktadır. Örnek olarak 22'nci Dönem istatistiklerine baktığımızda 1.324 adet kanunun kabul edildiği görülmektedir. Bunlardan 441 tanesi uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu kanunlardır. Kalan 883 kanunun 521 tanesi çerçeve kanundur. Yani, 521 kanun ile bir veya birden fazla kanunda değişiklik yapılmıştır. Bazen bir çerçeve kanun ile birden fazla kanunda değişiklik yapıldığı dikkate alınır, 22'nci Dönem içerisinde 600'den fazla kanunun bir veya birden fazla maddesinde değişiklik yapıldığı söylenebilir. Bu oldukça yüksek

bir rakamdır. Sivil toplumun kanun yapım sürecine kurumsal ve etkin bir şekilde katılmasının sağlanması hâlinde kanunlarda değişiklik ihtiyacının da azalacağını düşünüyorum.

Bu girişten sonra sunum konuma gelirse, öncelikle, şunu belirteyim ki, yasama sürecine sivil toplum katılımı birçok parlamento için gelişmekte olan bir kavramdır. Ben bu çalışmayı yaparken, çoğunluğu Avrupa'dan olmak üzere 40 civarında ülke parlamentosu uzmanlarından bilgi aldım, birebir yazışarak, aynı zamanda konuya ilişkin akademik kaynakları taradım ve ulaşılabildiğim sonuçları sizlerle paylaşmak istiyorum.

İçtüzüklere bakıldığında, tamamına yakınında, komisyonların görüşlerine başvurmak üzere toplantılarına uzman çağırabileceklerine dair genel bir hüküm olduğu görülmektedir, tıpkı bizim İç Tüzük'ümüzün 30'uncu maddesinde olduğu gibi. Birçok ülkede sivil toplumun yasama sürecine katılımına ilişkin mevzuatta da düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin Estonya'da 2002 yılı sonunda parlamento tarafından sivil toplumu geliştirme konsepti adıyla bir karar çıktı. Bu karar sivil toplum kuruluşlarının kamu kurumlarıyla ilişkilerini düzenlemektedir. İçeriğine baktığımızda sivil inisiyatif ve katılımı teşvik etmek, geliştirmek, sivil toplumun gelişmesini desteklemek, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin kanun ve yönetmelik gibi mevzuatın ve hükümet politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında daha geniş katılımın sağlanması belgenin amaçları arasındadır. Yine, Estonya'da, ayrıca, mevzuat hazırlama esasları içerisinde ilgili hedef grupların görüşlerine tasarıların gerekçe bölümünde yer verilmesi ve böylece meclise sunulması karara, kurala bağlanmıştır.

Yine, bu esaslara göre, STK'lar düzenli olarak kanun taslağı hazırlıklarından haberdar edilmelidir. Bizde düzenleyici etki analizi başlığı altında yeni yeni kanun tasarılarının gerekçelerinde düzenlemelerden hangi toplum kesimlerinin nasıl etkileneceğine dair bilgilerin yer alması konusu tartışılmaktadır.

Sivil toplumun kanun yapım sürecine katılımının ilk adımı, yapılacak düzenlemeler konusunda kendilerine zamanında ve yeterli bilginin sağlanmasıdır. Bu konuda farklı uygulamalar olmakla birlikte, yasal bir zorunluluk yoktur. Başka bir ifadeyle, STK katılımı yasal zorunluluktan ziyade, Sayın Başkanımızın konuşmasında da belirttiği gibi, yerleşik teamüllere göre yürümektedir. Bizde süreci çoğu defa ilgili STK'lar takip etmekte ve kanun tasarılarından bazen basın aracılığıyla bazen de ancak Meclise havale edildiğinde haberdar olabilmektedirler. Bu bağlamda AB üyesi ülke parlamentolarında STK'lara düzenli bir bilgi akışının varlığından bahsedebiliriz. Slovakya'da da bizdeki gibi kanunlaşan taslakların çok büyük bir bölümünü kanun tasarıları oluşturmaktadır. İlgili bakanlık çok özel durumlarda en az yedi gün öncesinden, genel durumlarda da en az on beş gün öncesinden kanun taslağı hakkında bakanlığın web sayfasına yeterli bilgiyi koymak zorundadır. Burada vatandaşlar tarafından taslak üzerinde yapılan yorumlar bakanlıkça dikkate alınmaktadır. Ancak, farklı bir uygulama vardır, o da gruplar hâlinde yorum yapılması, eğer taslak üzerinde en az 500 kişinin imzasıyla bir yorum yapılırsa ve bir çekince konulursa, bu durumda, taslağa karşı olan bu grup ile bakanlık temsilcisi arasında bir uzlaşma süreci gerçekleştirilmektedir. Eğer, vatandaş temsilcisiyle bakanlık bir uzlaşmaya varamazsa konu hakkında hükümet karar vermektedir.

Avusturya'da sözlü sunumlar daha yaygındır komisyon aşamasında. STK temsilcisinin sunumundan sonra komisyon üyeleri sorularını sormakta ve STK

temsilcileri bu sorulara cevap vermektedir. Benzer şekilde İngiltere’de de davet edilen uzman veya STK temsilcisi komisyon üyesinin sorularını cevaplamaktadır. Ayrıca, davet edilen kişinin konuya ilişkin genel yorumlar yapmasına da izin verilmektedir.

Letonya’da bir STK merkezi vardır ve bu merkezin bir temsilcisi haftalık olarak bakanlar kurulu toplantılarına katılmaktadır. STK'lara bilgi ve belge dağıtımı bu merkez aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Yine, Avusturya’da tasarılar parlamentoya sevk edilmeden sivil toplum örgütlerinin katılımı sağlanmaktadır.

Norveç’te özellikle çıkacak kanundan etkilenen kesimlerin temsilcileri mutlaka çağırılıp hazırlık aşamasında dinlenmektedir.

Slovakya’da, Bilgiye Erişim Kanuna göre, gizli olduğu duyurulmamış her bilgi bir defa kamuya açıktır. Bu hüküm, parlamentonun yasama çalışmaları sırasında ürettiği belgeler ve kararlar için de geçerlidir. STK'lar bu yolla istedikleri bilgilere rahatça ulaşabilmektedirler. Başka bir kanuna göre, işçi ve işverenleri etkileyecek her tasarı bakanlar ile işçi ve işveren sendikaları temsilcilerinden oluşan ekonomik ve sosyal kurulda görüşülmek zorundadır. İç tüzüklerde davet edilecek STK'ların nasıl belirleneceğine ilişkin bir hüküm yoktur. İstisnai olarak bazı ülke parlamentolarında komisyonlar kendi alanlarına ilişkin bir STK listesine sahiptir.

Yine, örneğin Estonya’da her komisyonun bir “iyi ortaklar” listesi mevcuttur. Yasama biriminden bir görevli düzenli olarak sivil toplum örgütlerini takip etmekte ve belli tasarılar için komisyonlara STK tavsiyesinde bulunmaktadır. Komisyonlar düzenli olarak kendilerine havale edilen tasarı ve teklifler hakkında ilgili STK'ları haberdar etmekte -genel uygulama bu- ve komisyon toplantısına davet etmektedir. Zaman zaman STK'lar kendilerini ilgilendiren bir tasarinın varlığından haberdar olmaları hâlinde doğrudan komisyon başkanı veya komisyon üyeleriyle temasa geçmektedir.

Norveç Parlamentosu İç Tüzük’ünün 21’inci maddesine göre: Komisyonlar uzman ve bilgi sunmak isteyenleri toplantılarına davet edebiliyorlar. Komisyonun özel bir oturumu sadece uzman görüşlerini dinlemeye ayrılmaktadır. Uzman görüşü dinleme şeklinde bir toplantının yapılıp yapılmayacağına ve yapılacaksa kimlerin davet edileceğine salt çoğunluğun oyuyla komisyon tarafından karar verilmektedir.

Aynı şekilde, Estonya ve Avusturya’da da bu davet için komisyon kararı gerekmektedir. Ancak, örneğin İtalya’da daveti komisyon başkanları yapmaktadır.

Bazı ülkelerde ülke parlamentolarında sıradan vatandaşlar dahi yorumlarını web sayfası aracılığıyla komisyona gönderebilmekte ve yorumlar komisyon toplantılarında okunarak üyelerin bilgisine sunulmaktadır.

Bazı ülkelerde komisyonların toplantı tarihlerine ve gündemlerine düzenli olarak parlamentonun veya ilgili komisyonun web sayfasından ulaşılabilir. Örneğin Hırvatistan’da STK'lar web sayfalarına ulaşarak komisyon gündemini takip etmekte ve katılmak istedikleri toplantılar hakkında komisyon başkanını bilgilendirmektedirler.

Letonya’da parlamentonun web sayfasında komisyon toplantılarının gün ve saatlerinin yanı sıra gündemlerine ve toplantıya davet edilen görevlilerin ve uzmanların isimlerine de yer verilmektedir.

Slovenya’da kanun tasarıları ve diğer dokümanlar bizdeki gelen kağıtların benzeri olan parlamento gazetesinde yayımlanmaktadır. Sivil toplum örgütleri de bu parlamento gazetesine üye olabilmekte ve dolayısıyla parlamento içerisindeki yasama hareketliliğinden anında haberdar olabilmektedirler.

Norveç’te komisyonlar, uzman ve STK temsilcisini dinlemek için yapacakları toplantıların gün ve saatlerini web sayfasından duyurmakta ve ilgili tarafları görüş bildirmeye çağırılmaktadır. Komisyona görüş bildirme yazılı veya sözlü olarak gerçekleştirilmektedir. Bazı ülkelerde STK’lar görüşlerini yazılı olarak bildirmekte ve biraz önce arz ettiğim gibi bu görüşler komisyon başkanı veya bir görevli tarafından komisyon toplantısında okunmak suretiyle üyeler bilgilendirilmektedir.

İsveç’te hükümet ile STK temsilcileri arasındaki ilişkiler büyük ölçüde resmî bir zemine oturtulmuştur. Hükümet birçok konuda ilgili STK’ların görüşlerini almaktadır. İş birliği çeşitli şekillerde olmaktadır, örneğin, çalışma grupları, ortak komisyonlar oluşturulması, konferans veya seminerler düzenlenmesi gibi yani bakanlıkla veya komisyonla STK’lar arasında. Tartışmaya açılan konudan sorumlu bakanlık aynı zamanda bu diyalogun sağlanmasından da sorumludur. 2002 yılından sonra STK’ların yasama ve mali konulardaki sorularına ilişkin diyalogun kurulması Adalet Bakanlığına verilmiştir.

Birçok ülke iç tüzüklerinde komisyon toplantılarına uzman çağırılabilmesine dair genel hüküm olmasına rağmen bu konuda yasal bir zorunluluk yoktur. Her ülkede STK katılımı ilgili komisyon başkanına, STK’ların güçlerine, uzmanlıklarına ve ilgi alanlarına göre değişebilmektedir. Katılımın dört dörtlük işlediği bir modelden bahsetmek zor. STK temsilcilerinin komisyonlarla ilişkileri daha çok kişisel bağlantılarla ilişkilerinin yürüdüğü örneklerde vardır. Örneğin Almanya’da sivil toplum örgütleri kamu kesimi tarafından ortak olarak algılanıyor olsa da sürece katılımı kişisel ilişkiler önemli rol oynamaktadır. Ayrıca sosyal konular ve eğitim gibi belli alanlarda çalışan STK’ların hükümet ve bakanlıklarla daha kolay iletişim kurduğu söylenebilir. STK’ların yasama sürecine sağlıklı ve etkin bir şekilde katılmalarının önündeki en büyük engellerden birisi, hâlâ birçok ülkede sürecin tamamlayıcı bir parçası değil de engelleyici bir parçası olarak görülmeleridir. Bu noktada hükümetler kadar STK’lara da görev düşmektedir. Burada, tabii ki yasama sürecinin bizdeki kadar hızlı işlememesinin de etkisinin büyük olduğunu söylemek gerekir.

Bizde sık sık komisyona havale edilen işin kırk sekiz saat geçmeden komisyonda görüşülmesi veya komisyonun raporunu verdiği bir işin bastırılıp dağıtıldıktan sonra kırk sekiz saat geçmeden Genel Kurul gündemine ve bazen de gündemin birinci sırasına alınması şeklindeki taleplerle karşılaşılmaktadır ki, böyle bir ortamda bırakın sivil toplum örgütlerini yasama bürokratları bile zaman zaman sürece yetişmekte zorlanmaktadır.

Ben bu sunumda mümkün olduğunca ilginç olabilecek örnekleri sizlerle paylaşmaya çalıştım. Tabii, dikkat çeken bir husus, nüfusu az olan ülke parlamentolarında STK katılımı noktasında önemli bir mesafe katedildiğidir. Belki daha sonra sırf bu konuya ilişkin bir toplantıyla, yerli ve yabancı uzmanlarında katıldığı bir toplantıyla, konu daha detaylı bir şekilde incelenebilir.

Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü içerisinde özel birim oluşturulması, STK’ların ilgi alanlarına giren kanun tasarı ve tekliflerine ilişkin olarak düzenli olarak bilgilendirilmesi ve gönderecekleri yorumların ilgili komisyon üyelerine ulaştırılması model olarak bir başlangıç olabilir.

Bu toplantının Sayın Başkanımızın da vurguladığı gibi yasama sürecine sivil toplum katılımının kurumsallaşmasına katkıda bulunmasını ümit ediyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI Prof. Dr. Zühtü ARSLAN – Teşekkürler Sayın Neziroğlu.

Takdir edersiniz ki, bu bildirilerin her biri çok kapsamlı, karşılaştırmalı bilgiler, datalar sunan bildiriler, ama bütün bilgileri burada aktarma imkânı da yok. Sanırım yasama dergisi bu bildirileri yayımlayacaktır ve yayımlandığında gerçekten Türk Anayasa hukukuna ve Parlamento hukukuna çok ciddi katkılar olacaktır ve buraya katılma imkânı bulmayanlarda bu bildirilerden faydalanabileceklerdir.

Üçüncü konuşmacımız Sayın Davut Karataş. Kendileri “Kanun Tasarılarının Hazırlanması Sürecinde Sivil Toplumun Katkıları” konusunda tebliğ sunacaklardır.

Buyurun Sayın Karataş.

DAVUT KARATAŞ (Başbakanlık Kanunlar Ve Kararlar Genel Müdür Yardımcısı)– Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanım, saygıdeğer eşleri, değerli konuklar; ben de kanun yapım sürecinin temel aşamalarından olan kanun tasarılarının hazırlanması ve bu sürece sivil toplum katılımı konusundaki uygulamaları ve buna ilişkin görüşlerimi açıklamaya çalışacağım.

Kanun tasarıları ve diğer mevzuatın hazırlanmasında uyulacak usul ve esaslarla ilgili olarak 2006 yılına kadar Başbakanlıkça çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. En son, 17 Şubat 2006 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Mevzuat Hazırlama Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile mevzuat hazırlama esasları yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu yönetmelikten önce, düzenlemeler hakkında genellikle sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınmakla birlikte sivil toplum düzenleme yapım sürecine katılımıyla ilgili olarak, taslakları hazırlayan kurumları bağlayıcı herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. Anılan yönetmeliğin 6’ncı maddesi ile: Mevzuat taslakları hakkında konuyla ilgili mahallî idareler, üniversiteler, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinden de faydalanılması, kamuyu ilgilendiren taslakların Başbakanlığa iletilmeden önce teklif sahibi bakanlık tarafından, internet, basın veya yayın aracılığıyla kamuoyunun bilgisine sunulması ve bu suretle taslak hakkında toplanan görüşler değerlendirildikten sonra teklifin Başbakanlığa gönderilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Sayın Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği Başkanımız yönetmelikte öngörülen bu düzenlemenin bir zorunluluk içermediğini, seçimlik olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak, ben, yönetmelikte geçen hükmü burada tekraren okumak istiyorum: “Taslaklar hakkında konuyla ilgili mahalli idareler, üniversiteler, sendikalar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinden de faydalanılır.” Burada, faydalanma hususiyeti aynı zamanda görüş alma zorunluluğunu da öngörmektedir. Ancak, şöyle bir ayrıntı var: Kamuoyunu ilgilendiren taslakların Başbakanlığa teklif edilmeden önce, internet, basın veya yayın aracılığıyla kamuoyunun bilgisine sunulması konusunda kurumlarla seçme hakkı tanınmıştır. Bu da bir teknik ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Zira, yönetmeliğin kapsamında taslaklar; kanun tasarılarının yanı sıra tüzükleri, bakanlar kurulu kararlarını, yönetmelikleri, genelgeleri, bütün mevzuatı kapsadığından yürürlüğe konuluncaya kadar içeriği gizlilik arz eden bazı düzenlemelerin -takdir edersiniz ki kamuoyuna açıklanması söz konusu değildir- örneğin sıklıkla bütçe gereği nedeniyle özel tüketim vergileriyle ilgili hükümet düzenlemeler yapmaktadır,

biz bu düzenlemeleri mümkün olduğunca geldiği gün imzalarını tamamlayarak Cumhurbaşkanına arz etme yolunu seçiyoruz. Çünkü, buradaki rakamların kamuoyuna açıklanması hâlinde bunun ekonomik hayatta olumsuz etkileri olabileceği kuşkusuzdur.

Sivil toplum farklı şekillerde tanımlanabilmekle birlikte yönetmelikte öngörülen düzenlemenin en geniş manasıyla sivil toplumu kapsadığını söyleyebiliriz. Bu çerçevede, iş piyasası aktörleri -bir başka deyişle sosyal ortaklar- sendikalar ve işveren federasyonları gibi sosyal ve ekonomik oyuncularını temsil eden kuruluşlar -örneğin tüketici temsilcileri ve diğer sivil toplum kuruluşları- yönetmelik kapsamında yer almaktadır. Yönetmeliğin 7'nci maddesinde: Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının taslaklara ilişkin görüşlerini otuz gün içerisinde bildirmeleri, süresinde görüş verilmemesi hâlinde olumlu görüş verilmiş sayılması öngörülmüştür. Böylece, görüş bildirilmesi hususunda, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında bir ayırım yapılmayarak sivil toplum kuruluşlarının görüş bildirmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Sivil toplumun düzenleme yapım sürecine katılımı konusunda yönetmelikle getirilen diğer çok önemli bir yenilik de millî güvenliği ilgilendiren konular ile bütçe ve kesin hesap kanunları hariç olmak üzere, yürürlüğe konulması hâlinde etkisinin 10 milyon YTL'yi geçeceği tahmin edilen kanun taslaklarında düzenleyici etki analizi yapma zorunluluğunun getirilmiş olmasıdır.

Düzenleyici etki analizi, yürürlüğe konulması düşünülen mevzuatta öngörülen tedbirlerin, piyasa, toplum, çevre, diğer mevzuat ve benzeri üzerinde ne gibi etkileri olacağını derinlemesine inceleyerek ortaya koyan bir yöntemdir. Hem inceleme hem de iletişim boyutu düzenleyici etki analizinin aynı oranda önemli parçalarını oluşturmaktadır. İletişim boyutu inceleme sonucu ortaya çıkan bilgilerin karar alıcılarla ve karardan etkilenenlerle paylaşılmasını ve danışma sürecini ifade eder. Düzenleyici etki analizi metodu önerilen düzenlemenin muhtemel etkilerinin masa başında ölçülemeyeceği inancına dayanır. 3 Nisan 2007 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Başbakanlık genelgesiyle, kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde düzenleyici etki analiziyle ilgili idari kapasite oluşturulması öngörülmüş ve düzenleyici etki analizi raporu hazırlanmasında ilgililere yol gösterici olmak üzere düzenleyici etki analizi rehberi yürürlüğe konulmuştur. Düzenleyici etki analizi çalışmalarında, öncelikle düzenlemeden etkilenen grupların ve alanların belirlenmesi ve bu kapsamda düzenlemenin kamu yönetimi, iş dünyası, tüketiciler, KOBİ'ler ve rekabet üzerindeki ekonomik etkilerinin, sosyal eşitsizliklerin artması, iş güvenliğinde azalma, sağlık, güvenlik ve tüketici hakları, eğitim, kültür, cinsiyet eşitliği ve fakirlik gibi konular üzerindeki sosyal etkilerinin hava, su ve toprak kirliliği, arazi kullanımı değişikliği, biyoçeşitlilik kayıpları, iklim değişiklikleri gibi konular üzerindeki çevresel etkilerinin ayrıntılı olarak analiz edilmesi gerekmektedir. Yapılması düşünülen düzenlemeden etkilenen grupların ve alanların belirlenmesinden sonraki danışma sürecinde, konu hakkında kamu yönetimi dışındaki paydaşlara da danışılması büyük önem taşımaktadır. Buradaki danışma, daha önce alınmış bir kararı haklı çıkarmak için değil, bir karar üzerinde oymayı sağlamak, değişik fikir ve görüşleri keşfetmek, yeni önerilerin kabul edilmesini kolaylaştırmak ve karar alma sürecinde saydamlığı artırmak gibi çeşitli amaçlara hizmet eden bir yoldur. Başbakanlıkça yayımlanan düzenleyici etki analizi rehberi, mevzuat hazırlama ve karar oluşturma sürecinin daha ilk safhalarından itibaren taraflara danışılmasını, sürece katılan kişi ve grupların eleştiri ve önerileri dâhil onların görüşlerinden ne kadar yararlandığını

gösteren, bütün katılımcıların görüşlerinin detaylı olarak değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasını öngörmüştür. Ülkemizde düzenleyici etki analiziyle ilgili idari kapasite oluşturmak üzere, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü bünyesinde daha iyi düzenleme grubu oluşturulmuş olup çalışmalar sürdürülmektedir. Genel Müdürümüz ve bazı çalışma arkadaşlarımız yarından itibaren dört gün süreyle İstanbul'da uluslar arası bir sempozyumu yöneteceklerdir bu kapsamda. Düzenleyici etki analizinin tümüyle hayata geçirilmesi durumunda, sivil toplum kuruluşları kamu kurumları tarafından hazırlanan tasarlarda görüş vermek yerine, daha taslak metin hazırlanmadan görüşlerini ifade etmek imkânına kavuşacaklardır. Düzenlemenin ilgili tüm tarafların katılımı ve mümkün olduğunca uzlaşmayla hazırlanması, kamu yönetiminde şeffaflığın artırılması, hesap verebilirliğin sağlanması ve yolsuzlukların önlenmesine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Ancak, bu noktada şunu da belirtmek gerekir ki, sivil toplumun görüşleri, tabiatı gereği, birbirleriyle, hükûmetin programıyla, devletin düzenlemeleri ve yüksek görüş noktasıyla çatışabilmektedir. Burada önemli olan sivil toplumun görüşlerinin önyargıdan uzak, tutarlı ve bilime dayalı olarak değerlendirilerek karar alıcılara sunulmasıdır.

Düzenleyici etki analizi asla siyasi kararın yerine geçen bir araç değil, tam tersine, onun daha kaliteli kararlar almasına yardımcı olan teknik bir süreçtir. Buraya kadar yaptığımız açıklamalarda, kanun tasarılarının hazırlanması sürecinde sivil toplum katılımı konusunda yeterli mevzuat düzenlemesinin olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Az önce dinlediğimiz diğer bütçe uygulamalarıyla da mukayese ettiğimizde, mevzuat düzenlemesi bağlamında ülkemizin ileri aşamada olduğunu da kolaylıkla söyleyebiliriz.

Bu noktada da konuya ilişkin uygulamaların seyrini anlatmaya çalışacağım. Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunu'yla, adalet hizmetleriyle ilgili konularda araştırma ve hukuki düzenlemeleri yapma görevi Adalet Bakanlığına verilmiştir. Yine aynı kanunla, Adalet Bakanlığına, kanun kapsamındaki tasarıyla, temel kanunlar üzerinde çalışmalar yapmak üzere konuyla ilgili uzman personelden oluşan komisyon kurma yetkisi de verilmiştir. Bu çerçevede, temel kanunlara ilişkin tasarıların önemli bir kısmı Adalet Bakanlığının koordinasyonunda oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmaktadır. Komisyon çalışmalarına akademisyenlerle birlikte, konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarından da temsilciler katılmaktadır.

Buraya gelirken, Adalet Bakanlığının İnternet sayfasına girerek, bu yönetmelik hükümlerinin nasıl uygulandığını görmek istedim ve Adalet Bakanlığının "Görüşe Gönderilen Kanun Tasarıları" diye bir metni İnternet sayfasında yayımladığını, çalışması devam eden kanun tasarılarını yine aynı şekilde elektronik ortamda yayınladığını, görüşe gönderilen tasarlara ilişkin olarak sivil toplum kuruluşlarına gönderilenler dışında gerektiğinde herkesin görüş verilebilmesi için de bir link oluşturulduğunu gördük ve diğer bakanlıklar da bu uygulamayı genellikle yapmaktadırlar.

Başbakanlığın görev alanına giren konulara ilişkin tasarılar ile Sayın Başbakanın talimatıyla Başbakanlıkça hazırlananlar dışındaki kanun tasarıları ise konuyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanarak Başbakanlığa gönderilmektedir. 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkındaki Kanun'un 8'inci maddesine göre, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, bakanlıklarca hazırlanan kanun,

kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik ve Bakanlar Kurulu kararlarına ait tasarıları Anayasa'ya, kanunlara, genel hukuk kurallarına, kalkınma plan ve programları ile hükümet programına uygunluğu açısından inceleyerek, Bakanlar Kurulunda görüşülecek duruma getirmekle görevlidir.

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, bu madde uyarınca yaptığı incelemelerde, kanun tasarısının hazırlanmasında yönetmelikte öngörüldüğü şekilde görüş alınıp alınmadığını da incelemekte ve bu görüşler hakkında Başbakanlık makamına bilgi vermektedir. Doğrudan Başbakanlığa intikal eden sivil toplum kuruluşlarına ait görüşler, içeriği hakkında Başbakanlık makamına bilgi verilerek gereği yapılmak üzere konusuna göre ilgili bakanlıklara intikal ettirilmekte ve Başbakanlıkta yapılabilecek olası çalışmalarda da dikkate alınmaktadır.

Ayrıca, Başbakanlığa gönderilen taslaklar hakkında Başbakanlıkta yapılan toplantılara kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, konusuna göre sivil toplum kuruluşları da davet edilmekte ve toplantıda dile getirilen görüşler hakkında Başbakanlık makamına bilgi sunulmaktadır.

Şimdi de bir örnek tasarının işlem sürecine sivil toplumun etkisi hakkında bilgi vermeye çalışacağım. Önceki dönemde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından sivil toplumun görüş ve önerileri dikkate alınarak hazırlanan Büyük Mağazalar Kanun Tasarısı taslağının Başbakanlığa sunulmasına müteakip, ekonomik ve ticari hayatı temsil eden kuruluşlar ile tüketici temsilcilerinden çok sayıda görüş yazısı Başbakanlığa intikal etmiştir. Bunun üzerine, Başbakanlıkta geniş katılımlı bir toplantı yapılarak, konu etraflıca tartışılmıştır. Toplantıya, ilgili bakanlık ve kamu kurumlarının yanında, Rekabet Kurumu, Türkiye Odalar Borsalar Birliği, TÜSİAD, Tüketiciler Birliği Derneği, Tüketici Hakları Derneği, Tüketiciyi Koruma ve Dayanışma Birliği, Türkiye Bakkallar ve Bayiiler Federasyonu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Alışveriş Merkezleri ve Perakendeciler Derneği, Migros Türk A.Ş. , Metro Grup Türkiye Temsilciliği, BİM A.Ş. , Adese A.Ş. , Bizim Toplu Tüketim A.Ş. ve Praktiker Yapı Marketleri A.Ş. temsilcileri katılmış ve görüşlerini hiçbir sınırlama olmaksızın ifade etmişlerdir. Toplantıdan sonra, toplantıda dile getirilen görüşler hakkında Başbakanlık makamına bilgi verilmiş ve teklif önceki hükümet döneminde Bakanlar Kuruluna sunulmamıştır. Teklif sahibi bakanlık temsilcileri yapılan tartışmalar çerçevesinde konunun bir kez daha değerlendirileceğini ifade etmişlerdir.

Sivil toplumun kanun yapma sürecine daha etkin şekilde katılması, şüphesiz, demokrasimizin gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Başta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız olmak üzere, panelin gerçekleştirilmesinde emeği geçenlere, katılımcılara ve siz dinleyenlere teşekkürlerimi sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI Prof. Dr. Zühtü ARSLAN – Biz de Sayın Karataş'a teşekkür ediyoruz.

Son konuşmacı Dr. Fahri Bakırcı.

Buyurun Sayın Bakırcı.

Dr. FAHRİ BAKIRCI – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Meclis Başkanı, sayın katılımcılar; hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Ben de sizlere bugün sivil toplum örgütlerinin kanun yapım sürecine katılımını anlatmaya çalışacağım.

Yasama işlevi ya da kanun yapım süreci karmaşık bir süreç olmakla birlikte, temel olarak iki alanda gerçekleşmektedir. Bunlardan biri Genel Kurul aşaması ve ikincisi de komisyon aşamasıdır. Temsili demokrasilerde ve bir temsili demokrasi olan ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının Genel Kurul çalışmalarına katkı sunması mümkün değildir: Genel Kurul aşamasında, örgütsel bir katılımdan çok, doğrudan milletvekilleri ve bakanlarla temasa geçilerek bireysel ilişkiler düzeyinde bir etkilemeden söz etmek mümkündür.

Günümüzdeki temsili demokrasilerde, sivil toplum örgütlerinin yasama sürecine bugün karşılaştığımız çeşitli katılım biçimleri, temsili demokrasileri doğrudan demokrasilere yaklaştırmakta ya da temsili demokrasileri yarı doğrudan demokrasiler haline getirmektedir. Bu katılım biçimleri ülkeden ülkeye değişik yöntemlerde ve dozlarda uygulanmakla birlikte, temel olarak, yurttaş girişimi, referandum ve yurttaşın yasama vetosudur.

Ülkemizde, bu mekanizmalardan sadece, Anayasa değişiklik kanunlarına özgü olarak, belli koşullarda kullanılabilen referandum bulunmaktadır. Anayasamızın 88'inci maddesi, kanun teklif etme yetkisini sadece Bakanlar Kuruluna ve milletvekillerine tanımıştır. Bu nedenle, halka kanun teklif etme ya da çıkarılmış bir kanunu veto etme yetkisi verilmesi, Anayasa değiştirilmediği sürece mümkün değildir.

Ancak, hemen belirtmek gerekir ki, halkın yasama sürecine doğrudan katılımını düzenleyen bu mekanizmalar, iyi ayarlanmadıkları takdirde, faydadan çok zarar getirebilirler. Bu araçları kullanan ülkelere bakıldığında, çok ağır kısıtlamalara tabi tutuldukları ve bu nedenle neredeyse hiç kullanılmadıkları görülmektedir. Örneğin İspanya'da halk girişimi yoluyla yasa önerebilmek için en az 500 bin imza gereklidir. Ayrıca bu yolla organik yasa önerilemeyeceği gibi, vergi, uluslararası ilişkiler ve af yetkisine ilişkin konularda da halk girişimi yasaklanmıştır. Hem konu bakımından hem de öneride bulunabilecek kişi sayısı bakımından getirilen sınırlamalar mekanizmanın uygulanmasını olanaksızlaştırmıştır. Bu nedenle, maddenin yeniden düzenlenmesi konusunda yoğun bir talep bulunmaktadır. Diğer bazı ülkelerdeki uygulamalarda, zamanla profesyonel imza toplama şirketlerinin ortaya çıktığı ve özel çıkarların halk girişimi yoluyla sunulduğu görülmüştür. Bu sakınca dolayısıyla bugün bu yöntemin ciddi biçimde sorgulandığı görülmektedir. Bu nedenle, ülkemizde bu konuda yapılacak Anayasa değişikliği taleplerinin bütün sakınca ve yararlar göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekir. İncelediğimiz konu açısından bu mekanizmaların bugün için kullanılmasının ülkemiz için söz konusu olmadığı saptanmasıyla yetinilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasama sürecine sivil toplum kuruluşlarının katılımı temel olarak yasamanın bir tür mutfağı olan komisyon aşamasında ve özellikle alt komisyon aşamasında gerçekleştirilmektedir. Ancak, bugüne kadar olan uygulamalara bakıldığında, sivil toplum örgütü adı altında yansıtılan taleplerin çoğu zaman sivil toplumun taleplerini karşılamadığı, diğer bir anlatımla, sivil toplumun istekleri ile komisyonlara yansıtılan isteklerin örtüşmediği görülmektedir. Bunun en temel nedeni, sivil toplum kavramına yüklenen farklı anlamlardır. Bu nedenle, komisyonlarda sivil toplum katılımını bir örnekle incelemeyen önce, yasama sürecine

sivil toplum katılımını sağlayacak olan bir sivil toplum kavramından ne anlaşılması gerektiğini çok kısaca açıklamaya çalışacağım.

Sivil toplum kavramı, modern devletin kökenini açıklamaya çalışan sözleşme kuramlarının en temel kavramlarından biridir. Bu kuramların kurgusuna göre, devlet ya da siyasal toplum ortaya çıkmadan önce, insanlar, doğa durumu denen bir durumun içindeydiler. Bu durum, bir yönetim olgusu içermediğinden dolayı, siyaset dışı bir durumdu. Ancak, çeşitli nedenlerle, bu durumun sürdürülemez olduğunu düşünen doğa durumundaki insanlar, varlıklarını güvence altına almak için, aralarında, bugün "Anayasa" olarak adlandırdığımız, "toplum sözleşmesini" yaptılar. Toplum sözleşmesinin yapılmasıyla birlikte doğa durumu yadsınarak terk edildi ve yapay bir durum olan siyasal topluma ya da devlete ulaşılmış oldu. Siyasal toplumun bir başka açıdan görünümü ise bugün üzerinde konuşmakta olduğumuz sivil toplumdur. Diğer bir anlatımla, doğa durumundan sözleşerek çıkan insanlar, sivil toplumu ve siyasal toplumu aynı anda oluşturuyorlardı, sivil toplumun oluşmasıyla birlikte siyasal toplum ya da devlet de oluşmuş oluyordu. Dolayısıyla sivil toplum kavramı, kökeninde, sözleşen insanların tümünü kapsamı nedeniyle son derece çekici bir kavramdır. Yapılan işlem ve eylem sivil topluma mal edilebilirse, aynı eylem ve işlem toplumun her bir üyesinin ayrı ayrı onayını içeriyor olacaktır. Kavram, daha sonra farklı bakış açılarından farklı anlamlarda kullanılmış ve günümüze kadar gelmiştir. Ben kavramın içeriğinin süreç içindeki dönüşümü ile ilgili bir analiz yapma zamanına sahip değilim. Ancak şunu belirtmem gerekir ki, bugün kullandığımız biçimiyle sivil toplum kavramının modern devletin doğuş döneminde kullanılan anlamıyla bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bugün, sivil toplum kavramı ile kastedilen devletin dışında yer alan ve çeşitli çıkar birliktelikleri nedeniyle bir araya gelen insanların spontane biçimde oluşturdukları örgütlerdir. Kuruluşların hiyerarşik bir örgütlenmeleri olmadığı gibi, biçimsel kurallara tabi bir örgütleri de yoktur. Belirsiz bir zaman için belli bir amacın etrafında toplanan çıkar sahiplerinden oluşan sivil toplum örgütleri, modern devletin örgütlü, sürekli, hiyerarşik baskı gruplarından ayrılırlar. Bu kuruluşların ortak belirleyici noktası, devletin dışında yer almaları ve sivil toplumdaki tüm talepleri devlete ya da siyasal otoriteye iletmeleri ve devlete bir sınır çizmeleridir. Bu kuruluşlara, bu nedenle, sivil toplum kuruluşları yerine Hükümet Dışı Örgütler ya da Non Governmental Organisations ya da NGO de denmektedir. Bu anlamda bu örgütlerin ortak noktası yönetimin dışında olmaları ve yönetimin kararlarını etkilemek için çaba sarf etmeleridir. Bu çerçevede hükümet dışında olan bütün örgütlerin, seslerini eşit derecede duyurabilmeleri, sağlıklı bir demokrasinin işleyişi açısından can alıcı önemdedir. Postmodern toplumun hükümet dışı örgütleri, modern toplumun baskı gruplarını aşan bir kapsama sahiptir, baskı gruplarını da kapsar ama baskı gruplarından ibaret değildir.

Sivil toplumun görece olarak cılız kaldığı ülkelerde, modern devlette görülen baskı grupları, yukarıda ortaya konan çekiciliği nedeniyle sivil toplum örgütü olarak sunulmaktadır. Böylece baskı grupları kendilerini sivil toplumun meşru gücüyle donatmakta ve sivil toplum adına etkide bulunmaktadırlar.

Şimdi ülkemizde sivil toplum örgütlerinin komisyonlarda katılımının somut olarak nasıl gerçekleştiğine Trafik Kanunu örneği üzerinden bakarak bu katılımın yukarıda aktarılan teorik çerçevenin neresinde durduğunu saptamaya çalışacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nde ne komisyonlarda ne de Genel Kurulda sivil toplumun katılımına ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Komisyon gündeminin

kimlere gönderileceğini belirleyen 26'ncı ve komisyon toplantılara girebilecek olanları düzenleyen 30 ve 31'inci maddelere bakıldığında Başbakanlık, ilgili bakanlıklar, siyasal parti grupları, diğer ilgili komisyon başkanlıkları, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, temsilci olarak görevlendirilen üst düzey kamu görevlileri ile uzmanlardan söz edildiği görülmektedir. 1973 tarihli İç Tüzük'te böyle bir kavramın bulunmaması, İç Tüzük'ün yapıldığı dönem dikkate alındığında doğal karşılanabilir. Bu nedenle, fiili bir gerçek olan sivil toplum örgütlerinin toplantıya çağrılmalarının veya toplantıya alınmalarının da fiilen gerçekleştiği görülmektedir. Yasal bir zorunluluk bulunmadığı için de, örgütlerin toplantıya alınıp alınmayacakları, alınacaklarsa hangilerinin tercih edileceği ve toplantı sırasında söz verilip verilmeyeceği, söz verilecekse ne kadar süreyle söz verileceği tümüyle komisyon başkanının inisiyatifinde yürümektedir. Komisyon başkanı kimi zaman çok geniş yelpazeden sivil toplum örgütlerini toplantıya çağırabilmekte, kimi zaman sadece başvuru yapanları ya da bunların aralarından bazılarını toplantıya çağırmakta, kimi zaman da hiçbir örgütü toplantıya çağırılmamaktadır. Gerçi her konunun sivil toplum örgütlerini ilgilendirmesi beklenemeyeceğinden, hiçbir örgütün toplantıya çağırılmaması işin doğası gereği de olabilir. Ancak bazen ilgili sivil toplum örgütleri bulunduğu hâlde toplantıya çağırılmamaktadır.

Özetle, sivil toplum örgütleri ile ilişkiler, tümüyle komisyon başkanlarının inisiyatifinde yürütülmektedir. Komisyon başkanları da, çoğu zaman, daha kolay ulaşılabilen ve bilinen sivil toplum örgütlerini toplantıya çağırmakta ve bunların en popüler olanlarına söz vermektedir. Komisyonda, alt komisyon kurulmasına karar verildiği takdirde daha geniş bir katılım söz edilebilmektedir. Konuyu aydınlatmak ve teoriyle ilişkisini kurmak bakımından şimdi trafik kanunu örneğine kısaca bir göz atmakta yarar görüyorum.

Hepimizin bildiği gibi, trafik kazalarının artık "terör" sözcüğü ile anılması, kazaların vahametinin boyutunu gözler önüne sermektedir. Sorunu çözmek için, 1996 yılında, Kanun'da önemli değişiklikler yapılmış ve o günden sonra da birçok kez bazı kısmi değişiklikler yapılmıştır. Bugün de konuyu çözmek için geniş kapsamlı düzenlemeler gündemdedir. 1996 yılındaki değişiklikler gerçekleştiğinde, kamuoyunda, trafik kazalarının kanunun çıkmasının ertesi günü sona ereceği beklentisi oluşmuştu. Ama beklenti gerçekleşmedi ve beklentinin tam tersine kazalar daha da arttı. Yasal düzenlemelerin sorunu çözemeyişi konumuzla yakından ilgilidir. Söz konusu değişikliklerin komisyonlarda görüşülme aşamalarında toplantıya katılanlar aşağıdaki gruplardır:

Türkiye Şoförler ve Otomobiller Federasyonu,

Özel sürücü kursları dernekleri,

Minibüsçüler ve otobüsçüler dernekleri,

Noterler Birliği,

Plaka basım yerleri sahipleri,

Trafik müşavirleri,

Ticaret ve Sanayi odaları,

Nakliyeci Birlikleri.

Bu örgütlere bakıldığında hepsinin de belli meslek gruplarının çıkarlarını savunan örgütler olduğu görülmektedir. Gruplar sorunu kendi meslek gruplarının çıkarlarının gerektirdiği yönde çözmeye çalışmakta ve bunu da sivil toplum adına yapmaktadırlar. O zaman, bu durum göz önünde tutularak baskı gruplarının faaliyetlerine izin verilmemeli midir? Baskı gruplarının ya da mesleki kuruluşların komisyonlara katılımı engellenmeli midir? Kesinlikle hayır. Baskı gruplarının ya da meslek örgütlerinin, kendi üyelerinin çıkarlarını savunmasında ve bu konuda baskı yapmalarında yadırganacak hiçbir yön yoktur. Yadırganacak olan trafik sorununa kendi meslek gruplarının çıkarları açısından bakmayan sivil toplum örgütlerinin de katılımının gerçekleşmemesidir. Ülkemizde bugün trafik sorunu nedeniyle zaman, enerji ve para kaybına uğramayan ve trafikle ilişkisi olmayan çok az insan vardır. Diğer taraftan bir trafik kazasında bir yakınını kaybetmeyen kimse kalmamış gibidir. Dolayısıyla sorun tüm toplumun, tırnak içinde söylüyorum, "ortak" diyebileceğimiz sorunudur. Bu ortak sorunun çözümünün önemli bir ayağının daha ekonomik, çevreci, güvenli olan demir yolu ağının genişletilmesinde olduğu herkesin malumudur. Ancak yasaların görüşülmesi sırasında sivil toplumun bu tür talepleri görüşmelere yansıyamamaktadır. Bunların yerine ticari malların bozulmaması ya da güçlü motorlara sahip araçların piyasaya girmesi gibi gerekçelerle azami hızın artırılması, daha çok kişinin sürücü kurslarına gitmesinin sağlanması amacıyla genel eğitim koşulunun aşağı çekilmesi gibi taleplerle karşılaşılmaktadır.

Hiç kuşkusuz bu tür taleplerin de gündeme gelmesi gerekir. Ancak çıkarların sadece bazılarının kendilerini komisyonlarda ifade ettirebilmesi ve diğer bazılarının bu olanaktan yoksun olması, yasaların tek yönlü etkiyle yapılmasına ve dolayısıyla sorunun çözümsüz kalmasına ya da trafik kanunu örneğinde olduğu gibi ağırlaşmasına neden olmaktadır.

Süremiz azalmış ben o yüzden örneği bırakıyorum.

O zaman ne yapılmalıdır? Komisyonlarda, sivil toplumun katılımını artırmak için ne yapılmalıdır? Bu konuda birkaç önerimi sizinle paylaşayım.

Sivil toplum örgütlerinin komisyon çalışmalarına katılmalarını sağlamak için bir İç Tüzük değişikliği yapmanın gerekli olduğu düşünülebilir. Ancak bu tür bir değişikliğin de açmazları vardır. O açmazlar da şunlardır: Sivil toplum örgütlerinin toplantıya katılımlarının zorunlu kılınması hâlinde hangi örgütlerin toplantıya çağrılacağı sorunu doğmaktadır, çünkü aynı konuyla ilgili çok sayıda sivil toplum örgütü bulunmaktadır ve bunların hangilerinin konuyla doğrudan ilgili olduklarının saptanması kolay değildir.

Diğer taraftan konuyla ilgili çok sayıda sivil toplum örgütü bulunması hâlinde bunların tümünün toplantıya çağrılması teknik olarak mümkün olmayabilir. çünkü komisyonlara ayrılan salonların kapasitesi sınırlıdır ve çok sayıda sivil toplum örgütü temsilcisini aynı anda salonda bulundurmanın olanağı yoktur. Yine, komisyon üyelerinin çok sayıda temsilciyi dinleme zamanları bulunmamaktadır. Kuruluş temsilcilerinin tümüne söz verilmesi hâlinde, konunun görüşülmesi çok fazla uzayabilir ve yasaların çıkması gecikebilir. Acil yasaların görüşülmesi sırasında, bu, ciddi bir sorun hâline gelebilir. Bu sakıncalardan dolayı kurula uyulmaması ise İç Tüzük'e aykırılık oluşturur ve kabul edilen yasanın biçim açısından sakatlığı nedeniyle iptalini gerektirebilir.

Ayrıca bu tür bir düzenleme yapılsa bile bunun İç Tüzük'te değil ayrı bir yasayla yapılması gerekir. çünkü İç Tüzük Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin iç işleyişine ilişkin

kurallar içerir ve sivil toplum örgütlerinin katılımına ilişkin kurallar, Tüzük Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasa yapım sürecine dışarıdan katılacak örgütleri ilgilendirdiğinden, ayrı bir yasayla düzenlenmesi zorunlu olur.

Sorunun İç Tüzük değişikliği ya da yasal düzenleme yapılarak çözülmesi yerine, uygulamada bir standart oluşturulması yoluyla çözülmesi akla daha yakın görünmektedir. Bu tür bir standardın oluşturulması ise sivil toplum örgütleri ile komisyonların ortak bir çalışmasını gerektirir. Komisyonların ve sivil toplum örgütlerinin ortak bir platformda bir araya getirilmesi ve "olanaklar ile taleplerin" karşılıklı eşleştirilmesi sorunun çözümünde doğru bir adım gibi görünmektedir. Bunun için sivil toplum örgütlerinin kendi aralarında anlaşarak lider ya da temsilci örgütleri belirlemeleri ve bu örgüt ya da örgütleri Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki komisyon başkanlıklarına bildirmeleri ve bu çalışmanın bir web sitesinde yayınlaması son derece yararlı olabilir. Uygulamaya bakıldığında aynı çıkarları savunan sivil toplum örgütlerinin konuya farklı açılardan yaklaşarak, farklı yönleri ön plana çıkardıkları görülmektedir. Bu görüş farklılıkları komisyonda ortaya çıkınca, komisyon yasayı görüşme işini bırakarak örgütleri uzlaştırma yoluna gitmektedir. Bu da hem örgütler hem de sivil toplum örgütlerinin kendi aralarında anlaşarak temsilci belirlemeleri doğru bir yöntem gibi görülmektedir.

Son olarak sivil toplum örgütlerinin ekonomik olanaktan yoksun olanlarının toplantıya katılmalarını sağlamak açısından bir fon ayrılmasının, bir kaynak yaratılmasının da yararlı olacağını düşünüyor.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI Prof. Dr. Zühtü ARSLAN - Teşekkürler Sayın Bakırcı, gerçekten tam zamanında sunumunuzu bitirdiniz ve sivil toplum kavramına, bu kavramın Türkiye'deki kullanımına ilişkin çok güzel örnekler verdiniz.

Ben de son üç dakikayı kendime ayırdım müsaadenizle. Bu üç dakika içerisinde iki tane de duyuru var, onu da sığdıracam. Tam 12.30'da bitireceğim oturumu. Bu konuda emin olabilirsiniz.

Gerçekten sivil toplumun yasama sürecine ve çok daha genel anlamda siyasal sürece katılımı çok önemli, çünkü sivil toplum örgütleri, siyasal sistemlerin girdilerini oluşturuyor. Yani toplumsal talepleri yansıtıyorlar. Bu toplumsal talepleri siyasal sisteme taşıyan temel unsurlar da sivil toplum kuruluşlarıdır. Çıktılar dediğimiz, sistemin çıktıları olarak adlandırdığımız kanunlar, siyasi kararlar, politikalar da sivil toplumun etkisiyle, yönlendirmesiyle oluşmaktadır ve bir sistemdeki çıktılarla girdiler arasındaki makas ne kadar darsa, o sistem demokratik anlamda meşruiyetini sağlam zemine oturtuyor demektir. Bu makas ne kadar açıksa, yani kanunlar bir ülkede toplumsal talepleri yansıtmaktan ne kadar uzaksa, orada da ciddi anlamda bir demokratik meşruiyet sorunu var demektir. Bu anlamda sivil toplum kuruluşlarının yasama sürecine, özellikle Anayasa yapımı sürecine katılımı çok çok önemli, ama hangi kuruluşların sivil toplum kuruluşu olarak adlandırılacağı da bir o kadar önemli, çünkü iki temel kriterden bahsediyoruz. Bir, devlet dışı kuruluşlar olması. İki, gönüllülük esasına dayanan kuruluşlar olması, yani bu kuruluşları üyelik ve üyelikten ayrılma gönüllülük esasına dayanmalıdır. Bu da çok önemli bir kriter, ama bu ikisi de yeterli değil. Üçüncü daha esasa ilişkin bir kriter var. Bu kuruluşların demokratik süreci içselleştirmeleri gerekiyor, yani demokrasi karşıtı, otoriter, baskıcı siyasal anlayışları ve talepleri yansıtan sivil toplum örgütlerinin ya da kuruluşlarının

demokratik sürece ya da yasama sürecine olumlu katkılar yapacağını beklemek biraz yanlış olur herhâlde.

Evet, bu sözlerle ben tekrar bu paneli düzenleyenlere teŖekkr ederek bitirmek istiyorum. Sayın Meclis BaŖkanımıza ayrıca teŖekkr ediyorum. Katılımcılara teŖekkr ediyorum. Sunum yapan 4 paneliste çok değerli katkılarında dolay teŖekkrlerimi iletiyorum.

Hemen duyuruya geçiyorum. İlk duyuru: Sivil toplum temsilcilerinin oğleden sonraki forumda, açık forumda konuŖma yapmak isteyenler varsa, ki herhâlde herkes konuŖmak istiyordur, süreci kolaylaŖtırmak adına önlerindeki notlara isimlerini ve temsil ettikleri sivil toplum kuruluŖlarına yazarlar ve dıŖarıdaki görevliye bırakırlarsa pratik anlamda bu kolaylık olacak.

İkincisi: Hepimizi ilgilendiren bir duyuru, hepimizin herhâlde sevineceđi bir duyuru, ođle yemeđi alt kat lokantada olacak.

TeŖekkr ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Kapanma Saati: 12.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN – İrfan NEZİROĞLU

----- 0 -----

BAŞKAN – Sayın Başkanım, sivil toplum örgütlerimizin değerli temsilcileri; “Yasama Sürecine Sivil Toplum Katılımı: Bir Sistem Arayışı” başlıklı panelimizin ikinci bölümünü açıyorum.

Bu bölümde sivil toplum örgütü temsilcilerine söz vereceğiz.

Çok sayıda söz talebi var. Öğleden önce de bahsettiğim gibi, biz, birçok sivil toplum örgütüyle temas kurmaya çalıştık. Bunu yaparken de herhangi bir ayırımı gitmeden, öncelikle, bizim komisyonlarımızın çalışmalarına bugüne kadar çalışmış STK’ları tespit ettik. İşte, daha sonra değişik merkezlere, elektronik posta gruplarına haber göndererek duyurmaya çalıştık panelimizi. Birçok sivil toplum örgütü de değişik kanallardan duyup, bugün, hatta burada, Didim’den Adana’ya, Bursa’ya, Eskişehir’e kadar değişik illerimizden de yerel sivil toplum örgütleri de dinleyici olarak katıldılar.

Söz talebi sayısı çok fazla. İmkânlar ölçüsünde bunu çözmeye çalışacağız.

Benim, sivil toplum örgütü temsilcilerinden istirhamım, bu oturumun amacı, özellikle, kendilerinin yasama sürecine katılımında ne tür zorluklarla karşılaştıkları ve bunların çözümü için neler önereceklerini öncelikli olarak gündeme getirmeleri.

STK temsilcilerimize en fazla beş dakika söz verebileceğiz. Çünkü, bu durumda bile tamamını karşılamamız zor gözüküyor. Beş dakikalık süre içerisinde konuşmalarını tamamlamalarını istirham ediyorum.

İki sayın milletvekilimiz aramızda. Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Oktay Vural Bey söz istemiştir. Öncelikle, Sayın eski Bakanımıza ve Grup Başkan Vekilimize söz verelim.

Buyurun efendim.

MHP GRUP BAŞKAN VEKİLİ OKTAY VURAL (İzmir) – Efendim, Teşekkür ederim.

Öncelikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımızı ve Yasama Derneğini kutluyorum. Buralara kadar gelen ve yasama sürecine sivil toplumun katılımını sağlamak üzere görüş ve düşüncelerini paylaşma fırsatı bulan bütün temsilcilere de Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına teşekkür ediyorum, hoş geldiniz diyorum.

Bu çerçevede, elbette, sivil toplumun yasama sürecine katılması son derece önemli ama bir muhalefet partisi olarak da aslında siyasi partilerin bu yasama sürecine katılımını gerçek manada sağlayabiliyor muyuz? Dolayısıyla, soruyu bir de buradan sormak lazım. Bugün geldiğimiz bu noktada sadece çoğunluk iradesinin işaret oyuyla oluşan bir yasama sürecinde partilerin bu yasa yapma sürecine katkısının kısıtlandığı bir ortamda, zannedirim, özellikle ele alınması gereken sorunlardan biri de siyasi partiler de aslında bir sivil toplum örgütüdür, devlet dışı bir

organizasyondur, siyasi boyutu vardır, herkesin farklı amaçları vardır ama bu siyasi partilerin de bu sürece katılımını, komisyon çalışmalarına katılımını, milletvekillerinin bu sürece katılımını etkinleştirmek bence asıl sorun alınlarından biri de bence budur. Bu bakımdan, bununla ilgili de açıkçası siyasi partilerin, milletvekillerinin yasama sürecine katılımıyla ilgili de zannederin bundan sonraki dönemde bununla ilgili çalışma yapılması gerekmektedir. Milletvekillerinin tekliflerinden ziyade hükümetin tasarılarının yoğunlukta kabul edildiği bir parlamentonun parlamenter sistemi nasıl, açıkçası, oluşturduğu ve bu parlamenter sistemde de bu siyasi partilerin katılımını maksimuma getirmeyen bir yaklaşımın aslında sistemin içerisinde de bir sorun olduğunu paylaşmak istiyorum.

Çok saygıdeğer konuklar, tabii, sabahki ortamda konuşmacıların yarısını dinleyebildim ama bu çerçevede bir iki görüşümü sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, demokrasi aynı zamanda, elbette kuralları vardır ama bu kuralları çalıştırmak gerekmektedir. Demokrasi yönetilebilirse demokrasi olur. Dolayısıyla, burada bir boyutuyla kurallara atfedilen önem aynı zamanda bu demokrasiyi yönetenler açısından da önemlidir. Özellikle bir sayın konuşmacının, son bir yıl içerisindeki, işte, Cumhurbaşkanlığı seçimine endekli gelişmelerin demokrasiye toplumun seçimler neticesinde ne kadar bağlı olduğunu ifade ederken, gönül isterdi ki, bu Parlamento Cumhurbaşkanı seçimini yapmayı mahkemeye götürmeden seçebilen bir Parlamento olsaydı. Zannedirim demokrasinin çalışması için çok daha önemli katkı sağlardı. Dolayısıyla, demokrasiyi sadece ve sadece milletin oyunu vermesi olarak algılamak değil aynı zamanda ruhuyla da işletilebilmek lazım, uzlaşmayı sağlayabilmek lazım. Bu yönüyle demokrasinin bu eksik yönüne de atıfta bulunmakta çok önemli fayda var. Eğer yönetilebilseydi, oluşabilseydi, bugün Parlamento, Cumhurbaşkanı seçiminden dolayı yenilenmiş bir Parlamento olmazdı.

Bir diğer husus da Anayasa çalışmaları.

Açıkçası, anayasayı millet yapar. Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Dolayısıyla, anayasa çalışmalarının bir partiye, bir siyasi görüşe, bir gruba atfen onun damgası vurulmadan Türkiye Büyük Millet Meclisi zemininde tartışılması lazım. Bu son derece önemlidir. Bir anayasanın hazırlık sürecini Meclis dışına taşırsanız, Meclis dışındaki siyasi organların damgasını vurursanız bu anayasayı sahiplenmek zorlaşır. O bakımdan, muhakkak surette, eğer gerçekten bir anayasa ve sivil toplumun da katkıları yapılmış bir anayasa hazırlık dönemi geçirilmek isteniyorsa bence öncelikli olarak yapılması gereken husus, bu hazırlığın ve çalışmaların süratli bir şekilde bu Meclis altına getirilmesidir ve buradan yürütülmesi lazım. Bugüne kadar bütün anayasaları Türkiye Büyük Millet Meclisi yapmıştır. Siyasi partilerin de bu konuda bütün katkılarını bu hükmi şahsiyete getirmesinin gerekli olduğunu ben şahsen düşünüyorum.

Sivil topluma olan ihtiyaç sadece kanun yapma sürecindeki görüş ve düşüncelerini ifade etmek değildir.

Değerli arkadaşlarım, bugün bilgi çok önemlidir. Bugün artık bürokratik mekanizma içerisinde olanların hepsinin her şeyi çok iyi bildiğini ifade etmemiz mümkün değildir ama bir milletvekilinin doğru karar verebilmesi için çok farklı yerden bilgilerin gelmesi gerekmektedir. İşte, sivil toplum, çeşitli konularda organize olmuş sivil toplum, sizlerin bilgileri, milletvekillerinin milletin menfaatini dikkate alacak bir karar verme aşamasında sivil toplumun katılımı milletvekilinin iradesi açısından da çok önemlidir. Bu bakımdan, sadece bir sivil toplum örgütünün görüşlerinin

aktarılması değil o görüşler çerçevesinde milletvekilinin, açıkçası, bu bilgilerle sorgulama yapabilmesi mümkün hale gelir. Sizler, savunduğunuz bir menfaati ya da bir grubun eğilimlerini ifade ettiğiniz zaman bu eğilimlere göre milletvekilinin, açıkçası, daha iyi bilgi verme, devletin dışında da bu bilgiyi sorgulama imkânı olur ki, zannedirim özgür iradenin gelişmesi açısından da bence bu son derece önemli bir süreçtir. Bu bakımdan, bu süreçlerle birlikte, şüphesiz, sivil toplum örgütlerinin bu yasama sürecine katılmaları konusunda partilerin görüşlerini oluştururken o partilere de katkı sağlayabilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak hem ar-ge'de hem de bu dönem içerisinde gündemimize gelen konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşlerini dikkate alarak bir değerlendirme yapmak istiyoruz. Bu da çok önemli. Sadece kanunla ilgili değil. Çünkü, demokrasinin vazgeçilmez kurumu siyasi partilerdir. Siyasi partilerin de bu anlamıyla bilgilendirilmesini sağlayabilecek bir ortam içerisinde, bir yöntem içerisinde kendilerinin de girmesi son derece önemlidir. Biz de bu sürece özellikle dikkat edeceğiz.

Ben bu konudaki görüşlerimi kısaca sizlerle paylaşmak için söz aldım. Sizleri dinlemekten de büyük bir memnuniyet duyacağım.

Saygılarımı arz ediyorum. Sağ olun efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli STK temsilcileri, aslında Sayın Başkanımızın burada olması çok iyi oldu. Şu açıdan: Gördüğünüz gibi, yasama sürecine katılma sadece STK'ların bu konuda sorunu yok, muhalefet partilerinin de gerçekten sorunları var. Dolayısıyla, kendinizi çok dışlanıyormuş gibi hissetmeyin.

Efendim, ikinci söz, hem Parlamentoyu tanıyan, hem bir STK Başkanı, hem de basın mensubu Sayın Hıdır Göktaş'ın Parlamento Muhabirleri Derneği adına.

Buyurun.

HIDIR GÖKTAŞ (Parlamento Muhabirleri Derneği Başkanı) – Sayın Başkan, saygıdeğer konuklar; biz Parlamento muhabirleri sonuçta sivil topluma aracılık eden bir yapıyız. Sonuçta bizler de yasama faaliyetlerinin içinde en az yasamayı yapan milletvekilleri kadar bulunuyoruz. Hepimiz, işte, bir ceza hukuku uzmanı kadar, anayasa hukuku uzmanı kadar ceza hukukunu, anayasayı bilmek durumundayız. Her ne kadar Parlamento Muhabirleri Derneği tam anlamıyla bir sivil toplum örgütü kavramı içerisinde yer almasa da meslek örgütü de olsa, biz, içinde bulunduğumuz özellikle önemli bir görevi yerine getiriyoruz. Bu yasama faaliyetine tanıklık ve bu tanıklığımızı kamuoyuyla paylaşarak da haberlerimizle de yasalardaki eksikliklerin nasıl olduğunu ortaya koyup kamuoyuna iletmeye çalışıyoruz. Tabii, bu arada, bizler de çalışırken gördüğümüz birtakım aksaklıklar var. Bunları Sayın Meclis Başkanıyla, siyasi partilerle paylaşsak da yine de burada dile getirmek istiyorum.

Yasama faaliyetinde komisyonların önemine dikkat çekmek istiyorum. Komisyonlar da sivil toplum örgütlerinin katılımı açısından en önemli ara mekanizma. Buradaki yasama faaliyetlerinin oldukça uzun olması gerektiği inancımı taşıyorum. Hem sivil toplum örgütlerinin katılımı açısından, hem, Sayın Vural'ın belirttiği gibi, muhalefet partilerinin tam anlamıyla katılması açısından, görüşlerini oluşturması açısından komisyon çalışmaları büyük önem arz ediyor. İktidar-muhalefet dengesi açısından da yine komisyonlar önem kazanmaktadır. Eğer komisyonlardaki yasama faaliyetleri yeteri olgunluğa ulaşmazsa yasama-yürütme dengesinde bir bozulma ortaya çıkıyor ve bir vesayet söz konusu olabiliyor. Yürütmenin vesayetinin ortadan

kalkabilmesi açısından sivil toplum örgütlerinin katılımı ve komisyonlarda yer alması, söz sahibi olması önem taşımaktadır.

Bizim Parlamentomuzda sıkça rastlanan bir konu da yine yasama faaliyetleri komisyonlarda olgunlaşmasına karşın Genel Kurulda yasama faaliyeti yürütülürken birtakım önergelerle yasa metninin içinin, içeriğinin ve özünün bozulmasıdır. Bu da, sivil toplum örgütleri komisyonlarda yeteri katılmış olsalar bile bu arada dengenin bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle de Genel Kurulda önergeler verilerken onların belli bir kapsamda tutulmasının da yine önemli olduğuna dikkat çekmek istiyorum.

Bu arada, yine “torba kanun” dediğimiz birtakım kanunlar oluyor ve içine, konuyla ilgili olsun, olmasın bir sürü madde getirilip o torbanın içine dolduruluyor ve ne olduğu belirsiz, içi boş edilmiş kanunlar çıkıyor. Bu da yine yasama faaliyetinin sağlıklı yürütülmesini ortadan kaldıran, katılımı ortadan kaldıran bir durum olarak ortaya çıkıyor.

Tabii ki, bütün bunların sağlıklı yapılabilmesi için de bir düzenlemeye ihtiyaç var. İç Tüzük değişikliği ve İç Tüzük hâlâ bizdeki çiftli parlamenter sistemin İç Tüzüğü olarak uygulanmaktadır ve siyasi partiler sürekli olarak İç Tüzük değişikliğini gündeme getirirler bile bunu yaşama geçirme konusunda yeteri kadar hızlı davranmamaktadırlar.

Sonuçta, bu İç Tüzük değişikliğinin sivil toplum örgütlerinin yasama faaliyetlerine katılımını da en iyi şekilde düzenleyecek bir yapıya kavuşturulması ve bunun da ivedi bir şekilde gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum Sayın Başkan. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Göktaş.

Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı Sayın Şenal Sarıhan.

ŞENAL SARIHAN (Cumhuriyet Kadınları Derneği Genel Başkanı) – Değerli Başkan, sevgili arkadaşlar; öncelikle, Yasama Derneğine teşekkür etmek istiyorum.

Bu gerçekten bizim için çok önemli bir olanak, çok önemli bir adım. Bu anlamda teşekkürlerimi iletiyorum fakat, kendileri de açış konuşması yaparken ifade ettiler, bizim sivil toplum örgütü temsilcilerimiz bu masadan, bu alandan ibaret değil. Son derece geniş bir ağ var ve etkin çalışan sivil toplum kuruluşlarımız var. Tümüne ulaşmak, tümünü ilgilendiren bir konuda tümüne ulaşmanın önemli olduğunu zannediyorum. Bu nedenle, izinleriyle bir önerim olacak. Kendi ajandalarında bulunan sivil toplum örgütleri listesini herhalde güncellemelerine gereksinim var. Çünkü, çok eskilerden kaldığı anlaşılıyor.

Konuya ilişkin düşüncelerimi sizinle paylaşmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz veya bilmiyorsunuz ben aynı zamanda avukatım, yani hukuk alanından biriyim, yasal çalışmaların içinde bulunmuş bir arkadaşınızım.

Bugün burada olma nedenimiz, acaba son anayasa tartışmalarından mı kaynaklandı diye düşünüyorum. Böyle dahi olsa iyi olmuş. Yani, anayasanın önerilme ve yapılış tarzına ilişkin olarak kamuoyundan yükselen muhalefet sesleri eğer Yasama Derneğini harekete geçirmişse ve Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanlığını harekete geçirmişse bu olumlu bir şey olmuş. Olumlu olanı olumlu diye nitelemek ve kabul etmek gerekir.

İki: Mevcut iktidarın ya da AKP'nin bir anayasa hazırlığı karşısında "bu bizi ilgilendirmiyor AKP'nin anayasasıdır, geniş toplumun anayasa çalışması değildir" demeyi de doğru bulmadığımı ifade etmek isterim. Çünkü, iktidarda olan bir parti, tartışmalı bir biçimde de olsa bir tasarı önermişse, bu Parlamentoda da kabul edilme olasılığı olan bir önerme ise bunun üzerinde, bizi çok ilgilendirdiği için, hepimizi ilgilendirdiği için, ciddiyetle durmamız, ciddiyetle konuşmamız, önerilerimizi de ciddi bir biçimde ifade etmemiz gerekir inancındayım. Bugünkü anayasa tasarısı üzerindeki tartışmalara girmeyeceğim. Çünkü, bugünkü toplantımızın temelini oluşturmuyor ya da ana noktasını oluşturmuyor. Ancak, kendi deneyimlerimden birkaç konuyu sizinle paylaşarak belki bir katkı olabilir diye düşünüyorum.

Küçük bir parantez. Bu toplantıya yazılı bir açıklamayla gelmek isterdim, yazılı bir metinle gelmek isterdim. Sonra da arkadaşlar uygun görürlerse sunabilirim. Ancak, Cuma günü haberdar olabildiğim için bu toplantıdan böyle bir hazırlık olanağına sahip olamadım.

Paylaşmak istediğim deneyimler şunlardır: Kadın Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü vardır, birçok arkadaşımız bilir, şimdi Kadın Sorunları Genel Müdürlüğü oldu galiba, ismi kıaldı. Kadın Sorunları Genel Müdürlüğü, 1997'li yıllardan başlayarak farklı bir sivil toplum, kamusal alan işbirliği çalışması sürdürmüştür. Nasıl sürdürmüştür? Kendi alanındaki kadın örgütlerinin hukukçu temsilcilerini davet ederek bu temsilcilerle çeşitli yasal çalışmaların hazırlanması noktasında destek ve işbirliği istemiştir. Bugün, 4320 sayılı Kadına Yönelik Aile İçerisinde Şiddetin Önlenmesi Yasası bu çalışmanın ürünüdür. Sivil toplum örgütleri temsilcileri, haftanın belirli günlerinde, kendi sivil niteliklerinden herhangi bir şey kaybetmeksizin, hükümet dışı olmaya özen göstererek ortak çalışmalar yürütmüşlerdir ve bu ortak çalışmalar sonucunda, biraz önce sözünü etmiş olduğum 4320 sayılı Yasa hem sivil toplum önerisi hem de kamu alanının önerisi biçiminde Parlamenta taşınmış, Parlamenta hem sivil toplum temsilcileri tarafından komisyonlarda hem de o dönemin Bakanı Sayın Işıl Saygın tarafından savunulmuş ve ufak tefek hatalar taşısada da bu hatalara rağmen bir ihtiyacın yanıtı olarak yürürlüğe girmiştir.

Yine, arkadaşlarımızın, Başkan arkadaşımızın özellikle konuşmasında atıf yapmış olduğu Medeni Yasa ve Türk Ceza Kanunu da benzer bir yöntemle ortaya çıkmıştır. Tabii, kadınları ilgilendiren alanlardan söz ediyorum. Türk Ceza Yasası için de Medeni Yasa için de aynı çalışma tarzı, bu kez bir adım daha farklılıkla, önce sivil toplum örgütleri kendi önerilerini ortak hale getirmişler, tartışmaya açmışlar, sonra bu önerileri Kadın Statüsüne sunmuşlar, Kadın Statüsünde geniş tartışmalar, hatta Adalet Bakanlığı temsilcileri ve emniyet güçleri temsilcilerinin de bulunduğu ortaklıklarla ortak bir önerme metni hazırlamışlar ve bu metni demin söylediğim yöntemle savunmuşlardır. TCK'da bir adım daha öteye gidilmiş. Sivil toplum örgütleri bu alandaki etkin grupları bir araya getirerek İstanbul'da sekiz ay süren bir çalışma sonucunda ortak görüşlerini yazılı hale getirmişler bütün parlamenterlere ve Kadın Statüsüne sunmuşlardır. Bu da yine hem kamusal alanla önemli ölçüde ortaklık taşıyan bir metne dönüşmüş ve sonuçta da birkaç madde dışında, kadınların yaşam içinde ortaya çıkmış istemlerini ve toplumun istemlerini karşılayan, kadınlar yönünden, diğer yanlarıyla ilgili olarak söyleyebilirim, TCK ortaya çıkmıştır.

Şunu görmek gerekir: Bizim bütün yasalarımız devrim yasalarıdır. Yani, 1923'ün ertesinde yürürlüğe girmiş, yaşamı yeniden ileri doğru, aydınlanmaya doğru götürme amacıyla düzenlenmiş yasalardır. Ama, hepimiz anımsarız, bu yasaların gerekçelerinde hep şu vardır. Denir ki: "Bu yasalar bir gün eskiyeceklerdir. Çünkü, yaşam yürür ve yürüyen yaşam yeni gereksinimler yaratır." Bu böyledir sevgili arkadaşlar. Yaşam yürümektedir ve yeni gereksinimler doğmaktadır. Hukukçuların çok bildiği bir deyim vardır, başka bir deyim. Şöyle denir: "Yasalar sokakta yazılır sonra kitaba geçer." Gerçekten sokakta yazılır. Bu ne demektir? Güncel yaşamın içinde yasalar oluşur. Yani, gereksinimler, artık sizin eski ve geride kalmış kurallarınızı kabul etmez onun yerine yeni ve ileri olan, çağa uygun olan yaşamın içinde yürürlüğe girer siz sonra bunları yasaya dönüştürsünüz. Tabii, bu söylediğim çok düz bir bakışla. Ama, bugün elimizde olanaklar vardır. Bu olanaklar nasıl kullanılmalıdır? Örnek vermeye çalıştım.

Biraz önce, arkadaşlarımızı dikkatle dinlemeye çaba gösterdim, son konuşmacı arkadaşımız, bağışlayın hemen ismini anımsayamayacağım, şöyle bir değerlendirme yaptı. Doğrudur, genel anlamda doğrudur. Dedi ki arkadaşımız: "Üç şeye bakmak gerekir. Sivil toplum kuruluşları kimlerdir: Bir, hükümet dışı olmaları gerekir; iki, gönüllü olmaları gerekir; üç, bu kuruluşların sivil toplumculuğu içselleştirmiş olmaları gerekir." Genel planda doğrudur. Ama, bu üçünün içinde aslında bir sivil toplum kuruluşu olan ama aynı zamanda yasayla kurulmuş yarı devlet yanıyla da bağlantıları olan meslek kuruluşları vardır. Türk Tabipler Birliği gibi, Muhasebeciler Birliği gibi veya benzeri, Eczacılar Birliği gibi. Burada gönüllülük yoktur zorunluluk vardır. Ama, bunların da kendi ihtiyaçlarından kaynaklanan birtakım somut talepleri vardır. Yani, herkes kendi sorununu en iyi bilir. Kadın kadın sorununu bilir, özürlü özürlü sorununu bilir, eğitimci eğitim sorununu bilir. O zaman, sivil toplumun çalıştığı alanlara göre bu alanlar içindeki bu tür sınırlamalar koymadan hangi kuruluşlar ya sayarak STK'lar ve meslek odaları, örneğin "sendikalar" diye ayırarak bir değerlendirmenin ardından bu çalışmalarını ilgili bakanlıkla, kamusal alandaki ilgili birimle bağlantılandırarak, biraz önce verdiğimiz örnekte olduğu gibi. Örneğin, eğitimle ilgili sendikalarımız var, eğitimle ilgili derneklerimiz var. Bunlar kiminle çalışacaklar? Bunlar Millî Eğitim Bakanlığıyla çalışacaklar. Millî Eğitim Bakanlığı, henüz bir tasarı çıkmadan önce bu kuruluşlara ihtiyaçların ne olduğu konusunda çağrıda bulunacak ya da tersi olacak. Belki sivil toplum kuruluşları kamusal alanlara ya da birimlere, örneğin, Millî Eğitime, örneğin, Adalet Bakanlığına önermede bulunacaklar. Bu öneri önce orada olgunlaşacak ve daha sonra Parlamento'ya gelecek. Yani, işaret etmek istediğim nokta şudur: Parlamentodan önce bu konunun tartışılacağı alanlar vardır. Yasaların hazırlanmasında, o özgün yasanın tartışılacağı, biçimleneceği alanlar vardır, o alanlardan sonra Parlamento'ya gelmelidir. Fakat, genel olarak, biraz önce söylediğim noktada, savunuculuk, yasaların savunuculuğu eğer kamusal alana bırakılırsa yalnızca, kamu ajanına bırakılırsa bu eksik olacaktır. O zaman, yasaların savunulması konusunda, önerilen yasaların savunuculuğu konusunda da sivil toplumun mutlaka ilgili alandan temsilcisinin komisyonlarda görev alması, o komisyonlarda ortak düşünceler, içselleştirilmiş düşünceleri, ortaklaştırılmış düşünceleri savunması gerekmektedir. Bu, yasayla olur mu? Kanımca bu yasayla olmaz sevgili arkadaşlar. Dünyanın hiçbir yerinde olmadığı gibi, birtakım tüzük maddeleri için de ifade edildiği gibi, bizde de bunun bir yasayla olması mümkün değildir. Bunun bir genel uygulama, gelenek haline gelmesi gerekir, bunun kabul edilmesi gerekir. Yani, demokrasinin, Parlamento tarafından da idare tarafından da içselleştirilmesi gerekir ve o

içselleştirmeyle yaratılması gerekir ki, bugün örnekleri vardır. Arkadaşlarımız kendileri de bu örnekleri verdiler. “Yapılabilir” denildiği zaman, şu andaki İç Tüzük’te olduğu gibi...

BAŞKAN – Toparlayabilirsek seviniriz.

ŞENAL SARIHAN (Devamla) – Bağlıyorum.

...”olabilir”li çağrışımlar “olmayabilir”i de getireceği için, orada bizim desteğimiz, sivil toplumun desteği dışarıda kalacaktır, katkı sunma imkânımız olmayacaktır.

Teşekkür ederim. Uzattığım için bağışlayın. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Vaktinizi almadan çok kısa iki açıklama yapayım, bir tanesi STK'lara ilişkin. Sabahleyin de söyledim ben, biz yaklaşık 130 STK'ya ulaştık, 80 tanesi katılım için isim bildirdi. Bunları belirlerken de hepimizin bildiği Sivil Toplum Geliştirme Merkezinden de destek aldık. Tabii ki, burada olması gereken ama olmayan STK'lar vardır. Önümüzdeki programlarda, ümit ediyoruz, onlara da ulaşıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Genel Başkanı Sayın Birten Gökyay.

BİRTEN GÖKYAY (Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Genel Başkanı) – Herkese merhaba efendim. Bu güzel toplantıyı düzenledikleri için Başkanımıza ve ekibine çok teşekkür ediyoruz. Parlamento Başkanımız Sayın Toptan'a da bu olanağı bizlere sağladığı için gerçekten minnettarız.

Evet, bu belki bir ilk değil ama, bu şekilde hepimizi bir araya toplayıp bir başka ilki başlatan ve sivil toplum örgütlerinin önemini yasama süreçlerinde de değerli olduklarını anlamamıza olanak sağlayan ya da kamuoyunun dikkatini çekmeye bir fırsat sunan bir birliktelik. Bu birliktelikten ötürü tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

Bir iki konuya açıklık getirmek isterim. Öncelikle, yıllarca, yani ben 1965'ten beri dernekçiyim, gönüllülük esasıyla derneklere katılan üyelerden biriyim. HABITAT sürecinde, yani 1995'ten itibaren Türk toplumu bu deyimle karşılaştı “sivil toplum kuruluşları” ya da “sivil toplum örgütleri”

Ne var ki sivilden neyi anladığımızı topluma herhâlde tam anlatamadık. “Sivil” demek, çok değer verdiğimiz ordumuza karşı demek değildir, özellikle bunun altını çizmek istiyorum. “Sivil” demek “uygar” demektir, yani “civilian”dan kaynaklanan, uygarlığı anlatan, uygar davranışları taşıyan kişilerin bir arada olduğu topluluklar demektir. Asker karşıtı ya da işte, resmî kurum karşıtı anlamında alınmaması gerekir. Bu anlamda kullananlar varsa özellikle dikkatlerini çekmek istiyorum. Ordumuz bizim baş tacımızdır; onların gücü ve onlara olan güvencemiz olmasa Türk milleti bu kadar ayaklarının üstünde sağlam duramaz. Özellikle bunu belirtmek istedim öncelikle.

Bizim -biraz evvel açıklandığı üzere, sivil toplumdan arkadaşım Sevgili Şenal Sarıhan belirtti- anladığımız farklılıklar var. Nedense hep Odalar Birliği gibi ya da Sendikalar Birliği gibi kuruluşlar bir araya geliyor ve biraz evvel de takılarak söylediğim gibi, hep erkek yüzlerini bir arada görüyoruz, “sivil toplum” deyince, millet sanıyorum öyle algılıyor. Oysa, sivil toplum, gönüllülük esasına dayanır ve yasalarla belirtilen, belirtilmiş, belli ödentileri de zorunlu olan kişilerden meydana gelenler daha ziyade gönüllüler olmayıp, bizler gibi bütün kurumsallaşmasını kendi çerçevesi içinde

yapan ve maddi desteğini de bu kurumsallaşma içinde zorluklarla elde eden kurumları da çok doğru bir şekilde algılayıp göz önünde bulundurmaları gerekiyor. Toplantıda, nedense yine erkekler vardı konuşmacı. Herhâlde, bu konuda bilgisi olan kadın yoktu diye düşündüler.

BAŞKAN – Estağfurullah...

BİRTEN GÖKYAY (Devamla) - Ufacık bir sitemimi dile getireceğim. Yine hep erkeklerle muhatap olduk. Burada, çok değerli fikirleri olabilecek kadınların da eşit miktarda olması gerekiyordu. Bizim en büyük sıkıntımız, Parlamentoda hâlâ kadın-erkek eşitliği komisyonunu oluşturamamış olmamız ve ne yazık ki devletimizin partileşme süresinde olması bizleri üzmektedir. Devlet -biraz evvel Sayın Özok'un da belirttiği gibi- Başbakanın söylediği çerçeve içinde ele alınıp herkese eşit mesafede bulunan yöneticilerle bizleri doyurabilecek bir ortamdır. Buna mutlaka dikkat edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bir de sivil toplum derken, cemiyetleri anlamamız lazım, cemaatleri değil. Çünkü, cemiyet, gerçekten, özgür fikirleri ifade eden insanlardan oluşur, cemaat de imam ne derse onu dinleyenlerden. Onun için biz, cemiyetlerle yolumuza devam etmeyi bilebilecek, gerçekten demokrasiyi özümsemiş insanlar olmak zorundayız.

Bizim Türk Üniversiteli Kadınlar Derneğinin özellikle üzerinde durduğu, çağdaş ve Atatürk yolunda ilerleyen kadının, topluma gerekli fikirleri aşılayabilmesi, kendi aldığı eğitimi topluma yansıtmayı becerebilmesidir. O nedenle, duruşumuzu bu ilkeler çerçevesinde gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Kadın-erkek eşitliğinin, bu ülkenin demokrasi için olmazsa olmaz koşul olduğunun bilincini topluma da yansıtmak istiyoruz.

Biz, on beş gün kadar önce Uganda milletvekilini davet ettik. Neden davet ettik? Çünkü, Uganda, o hani "Uganda'ya mı gitsek" dediğimiz, beğenmediğimiz sandığımız Uganda, yüzde 30 kadın kotasını Anayasa'sına koymayı başarmış 95 yılında ve Anayasa'sında öyle maddeler var ki arkadaşlar, bir madde diyor ki: "Hiçbir gelenek görenek ve alışkanlık kadın-erkek eşitliğini engelleyemez, kadının özgürlüğünü engelleyemez."

Bizim gönlümüz, Türkiye'nin, bir Uganda'yı örnek göstermeyecek düzeye gelmesidir. Çünkü, yetmiş üç yıl önce 5 Kasım 1934'te alabildiğimiz siyasal haklarımızın bu alanlarda yansımaları sağlamamız gerekiyor. Biz hâlâ o geri noktalardan hareket ettiğimiz için, üzüntülerimizi ifade etmek zorunda kalıyoruz.

Bu olanağı bize verdiğiniz için tekrar teşekkürlerimi sunuyorum. Umuyorum ki eşitliği sağlayabiliriz.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Türk Eczacılar Birliği Başkanı Sayın Erdoğan Çolak.

ERDOĞAN ÇOLAK (Türk Eczacılar Birliği Başkanı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli konuklar; hepinizi Türk Eczacılar Birliği adına saygıyla selamlıyorum.

Bizim eczacılar olarak sorunlarımız, diğer meslek grupları gibi daha çok siyasi iradenin yaptığı düzenlemelerdeki eksikliklerden ve boşluklardan kaynaklanıyor.

Ayrıca, ilacın temel alıcısı aynı zamanda yasa koyucu olduğu için, yasal düzenlemelerin bizim mesleğimizdeki etkisi daha da büyük oluyor.

Bizler, 6197 sayılı 1953 yılında yürürlüğe giren yasayla Eczacılık ve Eczaneler Hizmetleri Hakkında Kanun'un değiştirilmesi için çok uzun zamandır ciddi çabalar harcıyoruz. Yaklaşık on yıldır çeşitli defalar Sağlık Bakanlığında komisyonlara gittiği hâlde, maalesef, henüz sonuca varabilmiş değiliz. Konunun birincil derecede muhatabı olan bizlerin hazırladığı taslak ancak belirli bir ölçüde dikkate alınıyor. Elbette, yasayı siyasi irade yapar, ama, yasadaki etkilenenlerin sorunları ve bunların çözümünü yasadaki yer almazsa, yasa değişikliğinin bir anlamı olmaz. İşte tam burada sivil toplum örgütlerinin, genel, toplumsal düzeni etkileyen Medeni Kanun gibi yasaların dışında mesleki alanlarını doğrudan düzenleyen yasalarla ilgili fikirlerinin alınması ve fikir almaktan öte, bu fikirlerin mutlaka ciddiye alınması gerekiyor.

Bu nedenle, kurumsal bir tartışmadan ziyade, izin verirseniz, bu platformu, özellikle beklemekte olan 6197 sayılı Yasa'da değişiklik taslağıyla ilgili görüşlerimizi yeniden ifade etmek üzere kullanmak istiyorum.

Her şeyden önce, yaşamızın bir an önce çıkması ve eczacılık hizmetlerinin çağdaş bir ortamda sürdürülebilmesi için bundan sonra da elimizden gelen gayreti gösterdiğimizizin bilinmesini istiyorum.

Yasa tasarı taslağında bulunan, eczanelerin nüfusa ve mesafeye göre sınırlandırılması, meslek içi eğitimin zorunlu hâle getirilmesi gibi maddeler eczacılık hizmetlerinin kalitesini artıracaktır ve eczane enflasyonunu engelleyecektir.

Fakat, taslakta bizim irademize karşın yapılan ve bu alanda ortaya çıkan sorunların çözümüne katkıda bulunmadığı gibi, bu sorunları daha da büyüteceğini öngördüğümüz değişiklikler olmasından dolayı üzüntü duyuyoruz. Özellikle muvazaanın önlenmesinde eczacı odalarının yetkilerinin sürdürülmesi konusunda bizim ciddi direncimiz olacaktır. Çünkü, muvazaayı önlemenin, dolayısıyla etik bozulmayı ve kamu kaynaklarının doğru kullanılmasını ve dejenerasyonu önlemenin tek koşulu, eczacı odasının eczane açılışında etkin olmasıdır. Kendi mesleğini disiplin altına alamayanların bu mesleğin geleceğiyle ilgili kaygıları gün geçtikçe artacaktır. Bizim bu direncimiz, sivil toplum katılımının bir biçimi olduğunu düşünüyoruz.

Sivil toplum, yasa koyucunun kendisini dikkate alabilmesi için sürekli bir baskı grubu gibi çalışmak durumunda bırakılıyor. Uzlaşmacı değil çatışmacı bir devlet anlayışının uzantısı olan bu durum, çağdaş ve demokratik bir ülkede yasa koyucunun artık üzerinde ciddi biçimde düşünmesi gereken bir olgudur.

Diğer yandan, yeni Anayasa taslağında yer alan kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıyla ilgili temel hükümleri içeren madde, kısıtlayıcı bir zihniyetin ürünü olan 1982 Anayasa'sının ilgili maddesinin aynısıdır. Meslek örgütleri üzerinde devlet denetimini anayasal hâle getiren bu maddenin varlığı sürdükçe yasama süreçlerine sivil toplum katılımının bir anlamı olmayacaktır, en azından meslek örgütleri açısından.

Sivil toplumun gerçekten sivilleşmesi için, önce devletin, kendi yetkisini sınırlayacak düzenlemeleri yapması gereklidir. Sivil toplum örgütlerinin siyaset yapma hakkını elinden alan yasal düzenlemeler varken, siyasetin göbeğinde olan yasama faaliyetlerine katılmalarını beklemek çok da gerçekçi bir yaklaşım sunmamaktadır.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Çok kısa bir hatırlatma yapayım: Bugünkü panelimizin konusu... Tabii ki sivil toplum örgütü temsilcilerimizin, burada, kendi kuruluşlarıyla ilgili birtakım mesajları da vermeleri son derece doğal, ancak, önümüzde oturan stenograf arkadaşlarımız bütün kayıtları tutuyorlar, daha sonra biz bunları satır satır inceleyeceğiz. Amacımız, Mecliste STK'lar ne tür zorluklarla –Mecliste veya Başbakanlık aşamasında- karşılaşıyorlar ve bunların çözümü için önerileri nelerdir, bu noktada yoğunlaşırsa seviniriz.

Şimdi, Küresel Denge Derneği Başkanı Dr. Nuran Talu. Nuran Hanım, eski bir Çevre Komisyonu uzmanı olarak da sanırım iki taraftan olaya bakacak.

Buyurun.

Dr. NURAN TALU (Küresel Denge Derneği Başkanı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İyi günler diliyorum. Ben, zamanımı iyi kullanmaya çalışacağım, onun için, notlarımı üç hususta derlemeye çalıştım.

Birincisi: Aslında Başkanımız başlangıçta konuşurken, daha doğrusu, açılışı yaparken, “Bu toplantının amacının STK'ların yasama sürecinde ne tip sorunlarla karşılaştıklarına ışık tutmaya çalışacağız.” demişti ama, ben bunun, daha çok bir ortaklık anlayışıyla anlaşılması gerektiğini düşünüyorum, yani hem yasama da hem de STK'da gerek parlamenterler olsun gerekse Yasama Derneğinin değerli bürokratları olsun. Bir anlamda bu ortaklık anlayışına nasıl gideceğiz, ona bakmamız lazım. Sadece bizim sorunlarımız değil çünkü.

Sayın Köksal Toptan, sabahleyin “Nitelik ve nicelik açısından çok azız, yani STK'lar olarak.” demişti. Burada “nitelik” kelimesini biraz daha açmak lazım her iki taraf açısından da. Başkanımız bahsetti, ben yıllardır Çevre Komisyonunda danışmanlık yaptım Mecliste ve buradan da emekliyim. Orada nitelik sorunlarıyla karşılaşıyorduk tabii. Çünkü, birikim gerekiyor hem yasama organı üyeleri açısından hem de STK'lar açısından. En sıcak örneği, bugün yürürlükte olan Çevre Kanunu'dur. İlk amaç maddesine baktığınız zaman, tamamen çağdaş olmayan bir kavramla karşılaşırsınız. Teknik olarak konuşmayacağım. Ama yani düşünün, STK'ları çağırıyorsunuz –ben de onlardan biriydim aslında son süreçte- ama neticede, en önemli bir çerçeve kanunun bir amaç maddesine dünyanın konuşmadığı bir deyim koyuyorsunuz. Bu önemli bir nokta.

Dolayısıyla, nitelik STK'lar açısından da önemli, yasama organının üyeleri açısından da önemli. Bunu aşmak için tabii karşılıklı yollar var, hepimiz bunlarla uğraşmaya çalışıyoruz ama. Bu toplantı bir anlamda, yasamanın sorumluluklarını paylaşmak ve de kaliteli bir şey çıkarmak olduğu için, parlamenterlerin de burada çok ciddi rolleri olduğunu düşünüyorum, yıllarca da bunu söylemeye çalıştık aslında, hem bürokrat tarafından hem de STK tarafından. Örneğin, kadın dernekleri temsilcileri de çok net söylediler aslında, bir sivil bilincin içselleştirilmesi noktasında parlamenterlerin de bilgi birikimine ihtiyacı var. Şimdi Sayın Milletvekilimiz Oktay Vural da söyledi, “Bir şekilde bilgilenmemiz lazım ki arka plan bize destek olsun.” diye. Evet, bu birikim olmak gerekir. En çok da daha teknik anlamda olmaktan daha çok da sivil ruh anlamında olmak gerekir, yani, içimizde olması gerekir. Bunun için

platformlar da vardı benim zamanımda, hatırlarlar Meclis bürokratları arkadaşlarımız. Örneğin, çevre adına -kadın adına da vardır, engelliler adına da mutlaka vardır- uluslararası parlamenter sivil toplum kuruluşları var. Onları üye yapmıştık, milletvekillerimizi -hatırlarlar Sayın Bakanımız- ama, bu süreç sürmüyor. Yani, Parlamentoda, işte, “Global HABITAT Parlamenterleri” diye bir örgüte milletvekillerimiz, Çevre Komisyonu üyeleri dönem dönem üye oldular, 20’nci Dönem, 21’inci Dönem aktif üyesi oldular ya da Globe, Avrupa Birliğinin parlamenterlerinin... “Parlamentonun” demiyorum bakın, çünkü, parlamento örgütleri, uluslararası örgütleri farklıdır. Özgür olarak bir milletvekili o uluslararası örgüte üye olabiliyor. Globe denilen Avrupa Birliği parlamenter örgütlerinde önceden iklim değişikliği konvansiyonu tartışılıyor, yani, mutfağa girmek daha önce sivil ruhla. Parlamenterlere bunu önermek lazım, çünkü bunun devamını önermek lazım ya da işte “HABITAT” dediğiniz zaman, sadece “sivil ruh” anlamına gelmiyor, “insan yerleşmeleri”, “depem” anlamına geliyor. Bu anlamda baktığınızda, bu örgütlerin içerisinde bunlara bakmak lazım. O zaman belki parlamenterler, İklim Değişikliği Sözleşmesini ya da Kyoto Protokolünü yıllarca o zeminlerde tartışılırken –mutfak dediğimiz- yasama organına geri döndüklerinde zaten bunu bilerek, Kyoto poleminden çoktan geçmiş olabilirler.

Bu birincisi. Dolayısıyla, benim mesajım, ikili bir nitelik geliştirmesine gitmemiz gerektiğidir, bu önemli.

İkincisi: Parlamentonun, biliyorsunuz -sabahta bahsetti bürokratlarımız- yasama ve denetleme, iki rolü var. Denetim faaliyetlerine baktığınızda, araştırma komisyonları kurulur, belirli zamanlarda kurulur, işlerini bitirirler, raporlarını yazarlar, genel görüşmeyle Mecliste onaylanır ya da bir şekilde not edilir bu raporlar. Bu raporlar uzun zamandır -sayın milletvekillerimiz bilirler- yani, işi bittikten sonra rafa kalkan raporlar olmuşlardır.

Bizim önerimiz STK olarak, bu denetim mekanizması içerisinde araştırma komisyonları kurulurken, sabah da konu edildiği gibi, bildik ya da kolay ortak ya da işte iyi ortak anlamında ortakların değil, çok kapsamlı, konularına göre o ihtisas alanlarında STK’ların genişletilmesidir. Çünkü, o araştırma komisyonu raporları, sonunda, milletvekillerimizin önergesi için altlık oluyorlar. Giderek bu konu gündeme geliyor. Dolayısıyla, araştırma komisyonlarının sekreteryalrı, sivil toplum kuruluşlarının –daha önce iki arkadaşımızın söylediği gibi- çok kapsamlı, hangi listede, hangi konudalarsa, çağrılmasını sağlamaktır. Çünkü, o araştırma komisyonları raporları el kitapları olacak milletvekillerinin. Eğer gerekirse, muhalefet ya da iktidar olarak birbirleriyle önerge yazışmalarına girebilecekler. Örnek olarak, çok sıcak, İklim Değişikliği Araştırma Komisyonu Raporu var elimizde, daha doğrusu, komisyon, çalışmalarına devam ediyor. Ben, on beş yıllık Küresel Denge Derneği ve küresel çevre sorunlarıyla ilgili olan bir dernek olarak herhangi bir duyuru almadım, herhangi bir davet almadım. Benim için çok kolay olabilir, bireysel olarak söylüyorum buranın bürokratı olduğum için, ama mesele o değil, araştırmanın daha kapsamlı yapılabilmesi için doğru adreslere, özerk adreslere -zaman zaman- gitmesi çok önemli, bunu önermek isterim.

Üçüncü ve önemli konu, kanun teklifleri. Sabahki konuşmalarda kanun tasarılarından bahsedildi. Kanun teklifleri, biliyorsunuz, içeriden yasama. Yani bir şekilde –belki tabir çok doğru değil ama- milletvekillerinin içeriden kanun teklifiyle yasaların yapılması ya da yasaların değişikliği, vesaire.

Bir örnek vereceğim: 22'nci Yasama Dönemi, geçen dönem, eski Sayın Başkan Bülent Arınç'ın kanun teklifi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonu lağvedilecekti. Bu kanun teklifini burada olan çevreciler biliyorlar mı? Ben Meclis bürokrati olduğum için arada bir yasama sayfasına girdiğimden bunu öğrenmiş durumdayım. Sürekli yakından izleyerek, acaba bu kanun teklifi bir gece ansızın kanun olacak mı diye. Ama, işte dedikodularla idare ederek "Çevre Bakanı istemiyor ama o istiyor." gibi.

Bu kanun teklifleri tehlikeli diye düşünüyorum ben. Kanun tekliflerini arkadaşlar, yasamadaki arkadaşlar bilirler, devlete, yani, Hükûmete geri dönüyor, Başbakanlıktan fikir alınıyor, Çevre Bakanlığına soruluyor, Çevre ve Orman Bakanlığı, vesaire, olabilir ya da ilgili bakanlıklar ama. Bakın, bu, çok kapalı bir yasama süreci, bu kanun teklifleri. Neyse ki ömür vefa etmedi, şimdilik o Çevre Komisyonu yerinde duruyor odaları küçüle küçüle. Çevrenin bu kadar öneminin olduğu bir noktada, sadece işte Tarım Komisyonuna, Orman Komisyonuna bağlayalım diyorlar. Neden Enerjiye değilse neden Sanayiye ya da Eğitime değilse? Bu anlamda bakıldığında kısa bir bilgi vermek istedim.

Avrupa Birliğinde bu önemin altını çizmek lazım çevrede ve en iyi uygulayıcılarından İngiltere'de Birleşik Krallık Parlamentosunda Çevre Komisyonu olduğu gibi, ayrıca, tıpkı kadınlar için eşitlik komisyonu olduğu gibi, Çevre Denetim Komisyonu da daimi bir komisyon. Bu konuda da bilgi gerekebilir ve işte, Çevre Komisyonu kanun teklifi. Bir komisyonun yok olması, bir gecede olabilecek bir şey oluyor ve siviller müdahale edemiyorlar. O açıdan, kanun tekliflerini de yakından izlemek gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak... Çok net; gerçekten mesele yasama organında bitmiyor, asıl mesele yürütme organında. Hangi parlamentoya gitseniz, biz de çevreyle ilgili zaman zaman uluslararası toplantılara, parlamentolara gittiğimizde, örneğin, Alman Parlamentosunda hiçbir komisyon üyesi STK'ya ihtiyaç olduğunu söylemiyordu, çünkü, daha önce müzakereler yürütme organından gelmiş durumdaydı. Bugün bizim ülkemizde Çevre ve Orman Bakanı "Nükleer şart" diye başlık atıyor. Nükleere tarafız ya da taraf değiliz, bunu tartışmıyorum Dernek olarak, zaten bunun mesajını da vermiyorum. Ama, bunu yapabilmek için geniş bir zeminde konuşup öyle vermek lazım, öyle, mevzuatın komisyonlara taşınması lazım diye düşünüyorum.

Belki ara çözüm, kısa çözüm, komisyon başkanlarının -üstelik tek iktidar olduğu için daha kolay- yürütme muhataplarıyla, yani, bakanlarıyla daha sivil sohbetleri yapmaya devam etmeleri ve bu anlamda da yürütmede sivil müzakerelerin genişletilmesinde de telkin de bulunmaları. Çünkü, Avrupa Birliğinin birçok temel politika kâğıdından sivil toplum kuruluşlarının, bildik ya da iyilerinin dışında, müdahalesi ya da katkısı ya da bilgisi olmuyor. Bunu da bildirmek istedim.

Bu vesileyle, Yasama Derneğine teşekkür ediyorum, gerçekten çok önemli bir organizasyon yaptığını düşünüyorum. Umarım devam edecektir. Hepimiz el ele vermeliyiz diye düşünüyorum Yasama Derneği ve diğer sivil toplum kuruluşları, bu ortaklığı iyi sürdürmek için.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz Sayın Talu'ya.

Çevreden özürülere geçiyoruz. Sayın Zülfikar Akar, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı.

ZÜLFİKAR AKAR (Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı) – Sayın Başkan, çok değerli katılımcılar; şahsım ve Konfederasyonumun adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında “engelliler” deyince, son yıllarda yaşamızın çıkması ve sıkça problemlerimizin dile getirilmesi hususu kamuoyuna taşındı ancak, esasen, en ihmal edilmiş bir kesimdir.

Özürlerimiz, yasayla karşı karşıya geldiğinde, bir hizmetle karşı karşıya geldiğinde esasen en çok mağdur olan kesim ve yıllarca bu mağduriyetin giderilmesi hususunda yapılan çalışmaların da olabildiğince tek taraflı düzenlemelerle ele alındığını görüyoruz. Yasalarımız çıkıyor, yönetmeliklerimiz hazırlanıyor, olabildiğince bu yönetmeliklere önerilerimizi sunuyoruz. Ancak, uygulama esnasına geldiğinde yönetmelikler, bizim önerilerimizin pek de dikkate alınmadığını, gerçek ihtiyaçlarımıza cevap verecek önerilerin çıkmadığını görüyoruz.

Esasen, şu noktayı aydınlatmak istiyorum: Ben, yirmi yedi yıllık bir özürle çocuk babasıyım, bu vesileyle bu işin içerisinde yer aldım. Esasen iş adamıyım, çeşitli şekillerde mal ve hizmetler üretiyorum.

“Sivil toplum örgütü” deyince, “gönüllü ve zorunlu” diye tabir ediyoruz. Bizim engelli örgütlerimizin büyük bir bölümü zorunlu kişilerdir. Özürle sivil toplum örgütlerinin içerisinde sağlıklı insanlarımız bir elin parmak sayısını geçmeyecek kadardır. Esasen bu sıkıntıyı çeken özürlerimiz sivil toplum örgütlerini de oluşturmuşlardır. Bu temsil ettiğim sivil toplum örgütlerimiz, Türkiye geneline yayılmış 700 küsur sadece bizim Konfederasyonumuza bağlı derneklerden oluşuyor, bir o kadar da henüz bize bağlanmamış sivil örgütlerimiz var.

Bunların yapılarına baktığımızda, esasen, çok da uygun olmayan bir biçimde iktisadi teşekküller oluşturmaya çalışıyorlar ve ihtiyaç duydukları özürle alanlarında eğitim ve sağlık hizmeti almak için işletmeler oluşturuyorlar. Bu, çok yanlış bir gelişmeye sebep oluyor. Çünkü, esasen, fikri önermek, ihtiyacı belirtmek çok önemli. Fakat, çözüm önerisi taşıyabilmek, bir problemi daha ekonomik ve günün şartlarında daha kolay çözebilmek için o alanda sektörün gelişmesinin çok önemli olduğunu vurgulamak istiyorum. Özürlelerimize hizmet veren, özürlelerimizi topluma katacak eğitim kurumlarımız, sağlık hizmeti sunan sağlık kurumlarımız henüz belirli ölçüde gelişmemiştir, özellikle özel teşebbüste hiç gelişmemiştir. Son Özürleler Yasası nedeniyle, özürlelerimize kısmen sağlanan destek eğitimlerimiz cılız bir şekilde küçük işletmeler oluşturmuşlardır. Bunlar da geniş bilgi tabanı oluşturacak, geniş bilgi ve tecrübelerini yukarıya aktaracak durumda değildir.

Şuna değinmek istiyorum: Sivil örgütlerin bağımsız ve gerçekten o alanda hizmet edebilmeleri için -özellikle engelliler örgütü için söylüyorum- kaçınılmaz bir şekilde bir devlet desteğine ihtiyacı vardır. Zaten ekonomik yoksunluk içerisinde olan, şimdiye kadar meslek sahibi yapamadığımız, eğitemediğimiz, zar zor geçim içerisinde olan özürlelerimizin bir de sivil örgüt oluşturmaları, bu sivil örgütün çalışmalarını yürütmeleri ve dünyadaki gelişmeleri takip etmeleri, dünyadaki eğitim ve hizmet biçimlerini takip etmeleri çok da kolay olmuyor.

Bir yıl oldu benim Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı olduğum. Bir yıl içerisinde bana bağlı federasyonlar ve dernekler öncelikle şu şekilde beni arayıp yardım istiyorlardı: “Başkanım, filan yerde kermes yaptık, bir yer bulamıyoruz.” veya “Bir tekerlekli sandalye kampanyası başlattık, bu konuda bize yardımcı olun.” veya

işte “Bir organizasyon yapıyoruz, desteğe ihtiyacımız var.” Son günlerde şu şekilde öneri almaya başladık. Sivil toplum örgütü bir hizmet birimi değildir esasen. Sivil toplum örgütünün hizmet alanlarla hizmeti verenler arasında hak, hukuk koruyacak, haklarını iyi savunacak ve haklarını iyi geliştirecek anlamda mücadele etmesi lazımdır. Yıllarca fiziki düzenlememizin, eğitimimizin, bütün projelerimizin içerisinde engellilerimizi ihmal etmişiz, engellilerle ilgili projemize yer vermemiştir.

Engellilerin, şimdi toplumun içerisinde hak ettikleri yeri alabilmeleri, onların da üretime katkıda bulunabilmeleri, hayat standartlarını en az yaşadığı toplumun hayat standartları seviyesine ulaştırabilmeleri için, onların bu örgütlerini güçlendirmek ve bu örgütleri güçlendirirken de onların bir başka mesleki kuruluşlarla iş birliği yapmadan bağımsız hareket edebilecek ve dünyadaki gelişmeleri izleyip problemlerine çözüm önerilerini ve teknik, bilimsel önerilerini sağlayabilecek noktaya taşımamız gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Öncelikle Sayın Meclis Başkanımıza ve Yasama Derneğinin Değerli Başkan ve yöneticilerine bu ortamı hazırladıkları için -Türkiye’de bundan böyle yasal düzenlemelerde önemli gelişmelerin olabileceği ışığını alıyoruz- kendilerine huzurunuzda teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz teşekkür ediyoruz.

Türkiye...

FATOŞ İNAL (Türk Kadınlar Konseyi Derneği Genel Başkanı) – Sayın Başkan bir şey sorabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI – Buyurun.

FATOŞ İNAL (Türk Kadınlar Konseyi Derneği Genel Başkanı) – Şimdi, konuşmacılar derneklerinin sorunlarını mı anlatacak? Yani, ben anlamadım.

OTURUM BAŞKANI – Efendim, ben o konuda gerekli uyarıları yaptım. Bu panelin amacı: Yasama sürecine sivil toplum örgütlerinin katılımında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Takdir sayın konuşmacıların.

Sayın Canan Güllü, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı...

CANAN GÜLLÜ (Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı) – Öncelikle, Yasama Derneğine bu etkinliği düzenlediği için çok teşekkür ediyorum. Gerçi benden önce kadın dernekleri adına konuşan arkadaşlarım bütün sorunların tespitini gerçekleştirmişti. Ben bu anlamda, söz almak istemeyecektim ama son anda bir örnek aklıma geldiği için bugün, şu an, şu kürsüdeyim.

Geçen, 22’nci dönemde bu Parlamentoda oluşan bir şiddet komisyonu vardı ve şiddet komisyonuna sivil toplum örgütlerinin tecrübeleri yansımıştı. Daha sonrasında da bir şiddet genelgesi yayımlanmıştı, her ne kadar tam dört dörtlük olmayan bir genelge ise de, açık noktaları var ise de sivil toplum örgütleriyle Parlamentonun birlikte çalışmasının iyi bir önergesiydi.

Avrupa Birliği sürecinde bizden istenen bir şey daha var. Türkiye’de nüfusu, yüzde 51’i kadın olan bir çoğunluk var ve sorunları olan bir çoğunluk var. Bu anlamda bu Parlamentodaki kadın vekil sayısını –önümüzde bir 5 Aralık var, demin Birten Hanım’ın da bahsettiği üzere- bir 5 Aralık sürecinde Parlamentoda sayıları hâlâ 50 kişi olması itibarıyla sıkıntılar yaşadığımız bir dönemde, kadın-erkek eşitliği komisyonu istemimiz vardı. Yani, biz şu anlamda bugün yapılan etkinliği gerçekten

çok değerli buluyoruz. Buna bizden istenen, bizim istediğimiz neyse, her türlü katkıyı sunmak adına bu Parlatentonun kapısında olmak, içinde olmak adına bütün emekleri sarf edeceğiz. Bu çalışmayı bu nedenle önemsedik.

Çok fazla uzatmayacağım. Kadınlar adına söylemleri zaten iki arkadaşım ve diğer çevre grubundaki arkadaş da söyledi.

Katılımcılara ben de teşekkür ediyorum. Sevgiler, saygılar. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Mahir Gürbüz, TEMA Vakfı...

MAHİR GÜRBÜZ (TEMA Vakfı Temsilcisi) – Sayın Başkan, Sayın Grup Başkan Vekilim; TEMA adına saygılarımı sunuyorum.

Çoğunluğu kadın, 400 bin gönüllü yandaşı, milyonları aşan –kırdan, kentten, çocuktan, gençten, erginden, toplumun her kesiminden- yandaşa sahip, gönüllülük temelinde örgütlenmiş bir sivil toplum örgütü olarak, demokrasinin katılımcılık niteliğinin anlam kazanması için düzenlenmiş bu toplantıdan ötürü Sayın Başkana ve Derneğe teşekkür ediyorum.

Ben zamanı gözeterek, demokratik katılımcılığın yasama sürecinde, demokratik katılımcılığın TEMA özelinde bir iki anlamlı örneğini anımsatıp, amaca uygun olacağını düşündüğüm birkaç öneriyi değerlendirmelere sunmak istiyorum.

Toprak, su, orman, biyolojik zenginlik gibi doğal varlık ve kaynakların korunmasını, geliştirilmesini ve daha önemlisi verimli kılınmasını amaçlayan TEMA Vakfı, çeşitli çalışmaları kapsamında kurulduğu günden bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisindeki yasama süreçlerine de sorumluluk anlayışıyla katılmıştır. Toprak Kanunu'ndan Mera Kanunu'na, Tohumculuk Kanunu'ndan Organik Tarım Kanunu'na, Üretici Birlikleri Yasası'ndan İslahçı Hakları Yasası'na kadar –bunların önemli bölümü geçen yasama döneminde gerçekleşmiştir- birçok yasanın komisyon sürecine katılım sağlanmıştır, görüşler açıklanmıştır, katkıda bulunulmuştur.

Ama iki örneği izninizle kısaca aktarmak istiyorum. Bunlardan birisi Mera Kanunu'dur. Bir önceki yasama döneminde yasalaşmıştır. Uzun yıllardan beri Parlamento gündeminde bulunmasına rağmen bir türlü Genel Kurul gündemine getirilememiştir. TEMA Vakfının bütün partiler genelinde yaptığı etkili çalışmalar sonucu Parlamento gündemine getirilmiş, gerçekleşen katkılar sonunda da oy birliğiyle yasalaşmış bir kanundur.

Bir ikincisi, daha önemli... Ben geçmişte yedi yıl Ziraat Mühendisleri Odası Genel Başkanlığı yaptım. Meslek örgütünde de bulundum. Bu ülkede meslek örgütlerinin kendi mesleki alanları için yasal düzenleme yapmaları doğaldır, yaşanmıştır. Emek örgütlerinin, sendikaların benzer çalışmaları vardır, doğaldır. Ama ilk kez, Türkiye'de bir sivil toplum kuruluşu üyesiyle, tabaniyle, kurucusuyla, mütevelliysiyle, yandaşıyla doğrudan ya da dolaylı, hiçbir ilgisi bulunmayan bir ulusal konuda, toprağın korunması konusunda yasal düzenleme tasarısı, taslağı hazırlamıştır. Hükûmetin gündeminde ne Tarım Bakanlığının ne köy hizmetlerinden sorumlu Bakanlığın gündeminde toprakla ilgili hiçbir tasarı çalışması olmamasına rağmen, TEMA kurduğu çok disiplinli komisyonun çalışması sonucu hazırladığı taslağı 1998-2001 arasında hazırlamış, hükûmete sunmuş ve –uzatmayayım- uzun çabalardan sonra 2005'te yasalaşmasının önünü açmıştır. Bu, Türkiye'de ilktir sayın konuklar, bir ilktir,

ilk kez bir STK zorunlu olmadığı hâlde, kendisini ilgilendirmediği hâlde bir ulusal konuda böylesi bir somut çalışma yapmıştır. Bu tür çalışmalara gerek var.

Şimdi, ben yaklaşık yirmi yıldan beri bu sürece katılan bir kişiyim. 1988-1995 arasında Ziraat Mühendisleri Odası Genel Başkanıydım. O yıldan bu yana da TEMA danışmanı olarak katıldım. Gözlemlerim var, izlenimlerim var, hoşgörünüzü dileyerek bu gözlem ve önerilerden kaynaklanan kimi somut önerileri, amaca uygun olduğunu düşündüğüm kimi somut önerileri bilginize sunmak istiyorum birer cümle olarak.

1- Parlamento ihtisas komisyonları STK görüşlerini ciddiye almalıdır, yararlanmalıdır.

2- Yasa tasarıları ya da milletvekilleri tarafından hazırlanan teklifler aşamasında da bu katkı sağlanabilir. Bakanlıklarca hazırlanan yasa tasarılarına STK katkısı sağlanırsa Meclis komisyonundaki çözüm daha da kolaylaşır. Bunu Tarım Bakanlığı özelinde TEMA oldukça başarmaya çalışıyor ama yetmiyor. Başbakanlık düzeyinde ben şimdiye kadar hiçbir sivil toplum katılımı çabasına tanık olmadım. Bilmiyorum Kanunlar Kararlardan arkadaşlar burada mı, gittiler mi? Bir tek örneğini görmedim.

3- STK geniş kavram, meslek kuruluşlarına STK deniyor, emek örgütleri, sendikalar STK, gönüllülük temelinde örgütlenmiş dernekler, vakıflar başka bir kategori –çoğumuz galiba onlardanız- bunları ayırmak gerekiyor, bir.

İki, STK'ları da bir biçimde test etmek gerekiyor. Ben Mahir Gürbüz, param olur, 10 tane arkadaşımı bulurum, Mahir Gürbüz A Vakfını kurabilirim. Ama ardı arkası 10 kişidir, tabanı budur. Şimdi, üyesi 10 kişi ya da 20 kişi, 30 kişi olan, adına STK denilen bir kuruluş ile üyesi milyonlara ulaşan, yandaşı milyonları aşan bir STK'yı aynı kefeye nasıl koyarsınız? Teorik olarak koyabilirsiniz, ama hiç değilse örneğin Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu kendi alanıyla ilgili STK'ları inceleyebilir, bilgi edinebilir. Hangi STK nedir? Kitle tabanı nedir? Yetmez, kitle tabanı az olur ama etkin olur, etkinliği nedir? Ne yapmış? Amaca dönük yapıyor? Yani, sadece eleştiri değil ki çözüm getiriyor musunuz, önemli olan o. Kulaktan dolma lafla herkes herkesi eleştiriyor, çoğunlukla da bu yapıyor.

Dediğim şu: İlgili alanlarına göre ihtisas komisyonları Türkiye'deki STK'larla ilgili bir nitel değerlendirme yapmalıdır. Yani, tarım, orman bilmem ne vakfı... Soruyorsun: Kimsin? Cevap yok. Tabanın ne? Cevap yok. Ne iş yaptın? Cevap yok, "E ben de STK'yım." Şimdi, vakıf geliyor, üyesi 30 bin olan Ziraat Mühendisleri Odasıyla aynı platformda aynı söz hakkını alıyor. Yanlış. Yani, komisyonlar hiç değilse STK'ların üye tabanlarını ve yaptıkları işleri öğrenebilirler arkadaşlar. Bu ülkede 7 kişi dernek kuruyor. Yani, 100 tane derneği komisyona çağırarak mümkün mü? Ne fiziken mümkün ne zaman yetiyor. Dolayısıyla nitel değerlendirme önemli.

Bunu yaptıktan sonra STK'lara komisyonlar eşit davranmalı, başkanlar. Gözlemlerim var, söylüyorum, ben yaşadım.

MUSTAFA DURNA (TÜMİKOM Genel Koordinatörü) – Siz eşit davranmıyorsunuz ama.

MAHİR GÜRBÜZ (TEMA Vakfı Temsilcisi) – Ortam karşılıklı konuşmaya izin vermiyor.

OTURUM BAŞKANI – Beyefendi, lütfen müdahale etmeyelim.

Lütfen, siz de buyurun, tamamlayın.

MAHİR GÜRBÜZ (TEMA Vakfı Temsilcisi) – Ben gözlemlerimi aktarıyorum. Başkanlar, STK temsilcilerinin saygınlıklarını korumalıdır. Bazı sayın milletvekillerinin kimi STK temsilcilerine sözlü saldırılarına tanık olduğum için söylüyorum. Ciddi bir sorundur. Başkanlar, STK'ların... Komisyonun başkanıdır ama STK temsilcilerinin amiri değildirler. Böyle bir anlayış yanlıştır.

STK'lara komisyona katılımı ile ilgili bir yönerge gönderin en azından, komisyona katılım şudur, adabı şudur, şunlar konuşulur, usulü budur. Böyle bir bilgilendirmede de sanıyorum yarar var.

STK'lar eleştirilerini olabilirse objektif gerekçelere dayandırmalıdır. Eleştiriyle yetinmemeli, eleştirdiği konunun çözümüne yönelik önermeler geliştirmelidir. Asıl önemlisi budur, katılım budur, sorumluluk budur.

STK'lar Parlamento'ya karşı bir üst otorite olarak bir davranış içine girmemelidir. Bu tür örnekleri yaşadığım için söylüyorum, çok özür diliyorum. Görüşlerini yazılı olarak bildirmelidir. Parlamento gündemini izlemelidir.

Sonuçta, soruna biçimsel katılım değil de katılımın niteliği önemlidir. Bu anlamda bir Parlamento Muhabirleri Derneği Başkanı arkadaş yürütmenin vesayetini kaldırmak için STK'nın katkısından söz etti. Yani, yasama bundan şikâyet mi ediyor? Türkiye'de, Türk siyasetinde –çok özür diliyorum- yasama, yürütmenin vesayeti değil güdümü altındadır. Yani, benim kendi yaşam sürecimde gözlemim şu: Bir tek komisyonda hükümet temsilcisinin, bakanın ya da bakanın görevlendirdiği bürokratin gözüne bakmadan komisyon başkanının oylama yaptığına tanık olmadım. Böyle bir şey yok. Kaldı ki, bundan da yasama da şikâyet ediyor değil. STK kendi bağımsız kimliğiyle o sürece katkıda bulunmalı.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de teşekkür ediyoruz.

İRİS Eşitlik Gözlem Grubu Dönem Sözcüsü Sayın Nuran Bayer...

NURAN BAYER (İRİS Eşitlik Gözlem Grubu Dönem Sözcüsü) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Milletvekilim, galiba tek kişiye hitap etmek durumundayım, başka var mı bilemiyorum, bir tane daha var herhâlde ama niye Sayın Gaye Erbatur'a hitap edebildim? Çünkü, şimdi birazdan size söz edeceğim, daha önce hiç bu boyutuyla konuşulmamış, yasaların yapılmasındaki konuda en yakın ilgisini, desteğini ve bilgisini gördüğümüz hemen hemen tek milletvekiliydi geçtiğimiz dönemde. Ben biliyorum ki bu dönemde de öyle olacaklar, onun için beni başlaştırayın. Çünkü, sivil toplum örgütleri ancak ilişkide olduğu, daha doğrusu onların sorunlarına yakın duran yasama ve yürütmedeki kişileri daha çok tanır. Diğer milletvekillerinden özür diliyorum ama bundan sonra da birlikte çalışırsak tanıma olanağı bulacağımıza inanıyorum.

Ben İRİS Eşitlik Gözlem Grubunun temsilcisi olarak çıktım. Bizim grubumuz, toplumumuzda demokrasinin yerleştirilmesi için çalışıyor. Gördüğünüz gibi bu, çok soyut bir cümle. Bunu somutlaştırayım. Demokrasinin olmazsa olmaz koşulu, kadın-erkek eşitliğidir. Aslında, birçok konuda tartıştığımız şey, yani sivil toplum örgütlerinin katılması da bir demokrasi sorunudur. Ama iki cinsten oluşan, kadın ve erkekten oluşan topluluğun temel sorunu aslında iki cins arasındadır ve siz eğer cinsler

arasında eşitliği ve eşit temsili yerine getiremiyorsanız zaten demokrasiden, sivil toplum örgütlerinin katılımından, hiçbir şeyden söz edemezsiniz.

Ben, burada, yasaların yapımında çok göz ardı edilen bir şeyi söylemek için bulunuyorum. Şimdi, birçok konuşmacı bahsetti temasal gruplar var, konularına göre meslek örgütleri var, sivil toplum örgütleri çok çeşitli. Ama demokrasinin temeli olan kadın-erkek eşitliği sorunu yasaları yatay değil, dikey keser. Bu ne demektir? Yani siz eğer çevreyle ilişkili bir sorunuz varsa ve o konuda bir sivil toplum örgütü kurmuşsanız sadece o konudaki yasaları izler, değerlendirir, o konulara katılmak, entegre olmak için çabalarsınız. Ama bizim gibi örgütler öyle değildirler. Çünkü, bu ülkede yapılan bütün yasalar, bu ülkenin bütün plan, program ve bütçeleri bizi ilgilendirir. Onların içinde var olmak durumundayız. Yani, kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet anlayışı bütün yasalarda, plan ve programlarda olmak durumunda. O nedenle bu konu, yani eşitlik konusu sadece bir komisyonun, bir sivil toplum örgütünün danışılmasıyla olacak bir şey değildir. Tabii ki sivil toplum örgütleri, kadın sivil toplum örgütleri bu ülkede belki de hiçbir sivil toplum örgütünün bugüne kadar göstermediği, yasaların oluşmasında –ki asla bize başvurulmamıştı, kadın örgütlerine “Gelin sizinle çalışalım.” denmemişti birçok konuda- kendi başlarına özellikle yasama döneminde -yasama öncesinden söz etmiyorum- yasama aşamasında, hazırlanması aşamasında kendiliklerinden lobi çalışması yaparak entegre olmuşlardır. Medeni Yasa çalışmasında, Türk Ceza Yasası çalışmasında ve şimdi de Anayasa çalışmasında. Çünkü, Anayasa’da da kimse zaten kadınlara bir şey sormuyor, onları bir sivil toplum ya da eşitliğin bir demokrasi problemi olduğunu, orada bile var olduğunu ne yazık ki göremiyoruz.

Burada, aslında yasaların yapılmasında... Tabii şu anda hiçbiri yok gördüğünüz gibi ne TOBB Başkanı var ne TÜSİAD var ne TİSK var, ama hiyerarşik bir kural herhâlde, onlar önce konuşurlar, onlar daha çok konuşurlar, onlar hitap ederler ve giderler. Birleşmiş Milletlerin bir temsilcisi UNDP’den gelmişti. Kendisi bir toplantıya katıldıktan sonra salona şöyle bir bakıp “Bu konuda eğer bu konuya ilişkin milletvekilleri ve erkekler şu salonda olmazsa, siz bir ülke olarak hiçbir şeyi beceremezsiniz, yapamazsınız.” dedi. Çünkü, soruna –gördüğünüz gibi- yine biz birbirimiz sahip çıkıyoruz, yani sahip çıkan 1-2 milletvekilimiz var aramızda sadece. Ama umutsuz değiliz çünkü, Yasama Derneğinin ve TBMM Başkanlığının bu çabası en azından bir iyi niyettir, biz de bu iyi niyete bir katkıda bulunmak üzere buradayız. Çünkü, biz sivil toplum örgütleri olarak biliyoruz ki çoğu zaman kullanıldık, biliyoruz ki çoğu zaman piyon vazifesini gördük. Ama ben inanıyorum ki bu toplantıdan sonra artık bunun bir üst kademesine geçilecektir. Çünkü yasama döngüsü dediğimiz şey, aslında sadece bir yasama süreci değildir, öncesinden başlar, yani hazırlık çalışmasından başlar, yasama hazırlığıdır, sonra yasayı hazırlarsınız, sonra bunu uygulamaya koyarsınız, sonra bunu denetlersiniz, sonra da değerlendirirsiniz. İşte bütün uzmanların, sivil toplum örgütlerinin ve kamu kurumları içerisindeki kişilerin bütün bu dönemlerde, bütün bu söylediğim döngü içerisinde içine girme yetisinin olması gerekir, her aşamadan girmiş olması gerekir. Eğer böyle yapılmazsa yasalar, sonrasında ve öncesinde giremezseniz, sadece şekil olarak sizi bir toplantıya çağırıp bir fikir sorarlarsa zaten o yasalar demokrasiye uygun yasalar olmaktan uzaktırlar her zaman. Demokrasiye uzak dedim, çünkü yasalar bireyler içindir. Hiçbir şey başka bir şey için değildir, bütçeler de bireyler içindir, vatandaşlar içindir, devlet de vatandaşlar ve bireyler içindir. Bu düşünceden uzaklaştığınız anda zaten sorun görünmeye başlamıştır.

Ben burada, özellikle katkı olması için yapılan bu çalışmaya, toplumsal cinsiyetin bir ana akım olarak yasaların içine girebilmesi için, sivil toplum örgütlerine danışılmaktan ve onlarla birlikte olmaktan öte...Yasama Derneği bu konuda çok güzel bir çalışma yapmış. Diğer ülkelerdeki uygulamaları bize sabahki oturumda çok güzel anlattılar. O uygulamalardan biri de işte –belki göz ardı edildi- toplumsal cinsiyet büroları vardır birçok ülkede, Meclislerin içerisinde, bütün bakanlıklarda ve ilgili bütün kamu kuruluşlarında bu tür bürolar vardır. Yasalar hazırlanmadan önce yasaların ve bütün hazırlanan yasalar -eğer değiştirilecekse ya da herhangi bir maddesi- toplumsal cinsiyet analizine tabi tutulurlar. Yani her şeyden önce toplumsal cinsiyet analiziyle incelenirler, buna aykırı bir şey var mı, neye göre yapılmalıdır diye. Sanıyorum bu konuda yapılacak en güzel adımlardan biri, bu çatı altında eşitlik komisyonu hâlâ olmadığını göre en azından yasama süreci içerisinde var olabilmek için bir büronun, bir toplumsal cinsiyet gözlem bürosunun ve yasaları incelemek için uzmanların –gerçek uzmanların yalnız- toplumsal cinsiyet uzmanlarınının, kadın uzmanların yer aldığı bir komisyonun kurulması gerekir.

Bir konuya, son olarak, dikkat çekmek istiyorum, sivil toplum örgütleri olarak kendimizi kötü hissetmememiz için. Ben sivil toplum örgütlerinin birçoğunu Sisifos'a benzetirim. Biliyorsunuz Sisifos kayaları yukarı çıkarır çıkarır, biri indirir, tekrar Sisifos o kayayı yukarı çıkarır. En güzel örneğini Anayasa'da gördük biz kadın örgütleri olarak. Yıllardır kadın örgütleri Anayasa'nın 10'uncu maddesine "pozitif ayrımcılığı" eklemek için çok uğraşmışlardı -detaylarına girmeyeceğim çünkü bilenler biliyorlar- ve biz onu bir ek madde olarak, daha önceki bir Anayasa değişikliğinde, yaptığımız bütün çalışmalar sonucunda koymuştuk. Şimdi, yeni çalışmada ne yazık ki bu yok. Bu bilinmiyor muydu da yoktu? Şöyle bir sorun çıkıyor o zaman karşımıza: Yasaları hazırlayanlar –ki genelde böyle ne yazık ki- birçok şeyi bilmiyorlar. Yani (CEDAW) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni demek ki milletvekillerinin çoğu –bana göre yüzde 99'u- yasa yapıcılar, hukukçular, uygulayıcılar, hiç kimse bilmiyor bu ülkede. O zaman bir bilgi eksikliği var. Belki bu komisyonun ve bu çalışmanın en önemli şeylerinden biri, bütün yasa yapıcıların bu bilgi eksikliğini -milletvekilleri de dâhil bunların içine- gidermek üzere bilinçlendirmek olabilir. Belki de bir sınava tabi tutulur, bunları geçemeyen milletvekili olamaz, işin espri kısmıydı bu.

Ben, teşekkür etmek istiyorum tekrar, böyle bir şey yaptıkları için. Ama bizim... Bu çok güzel bir örnektir, yani bir çaba yapıyor sivil toplum örgütü, Anayasa'da bir değişiklik yapıyor, ama yeni Anayasa kadını korunması gereken bir varlık olarak tekrar önünüze sürüyor. Yani bizim on yıldır yaptığımız bir çalışma boşa gitti, şimdi tekrar bunu yapmak durumundayız kadınlar olarak. Sivil toplum kuruluşlarıyla çalışma eğer böyle bir çalışma olacaksa bence kimse yorulmasın, biz de artık yorulmayalım. Belki "sivil itaatsizlik" denilen yollara başvurmak gerekecektir artık ki istenen şey bu mudur bilmiyorum -sabah konuşmada da bahsetti Sayın Başkan- ama bu da demokrasinin bir yoludur. Çünkü, sivil itaat artık itaatsizlik hâline gelmeye başladı.

Ben teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de teşekkür ediyoruz.

Tabii ki bu çalışmalar -ümit ediyorum ben de- boşa gitmeyecek. En azından bizim amacımız var olan noktadan katılımı hiç değilse birkaç adım, bir adım veya birkaç adım ileriye götürmek.

Şimdi, ulaştırma sektöründen RODER Başkanı Sayın Hakan Bezginli'ye söz veriyoruz.

Buyurun.

HAKAN BEZGİNLİ (RODER Genel Sekreteri) – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; RODER adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

İsmim Hakan Bezginli, RODER Genel Sekreteriyim. Derneğimiz Başkanı Sayın Saffet Ulusoy'dur.

Bu toplantının düzenlenmesi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Genel Sekreterliği ve Yasama Derneğine teşekkür ediyoruz. Yasama çalışmaları sürecinde yapılmakta olan bu toplantının kendi türünde yaşanan ilk örnek olduğu düşüncesindeyiz.

Sayın katılımcılar, RODER uluslararası taşımacılık sahasında faaliyet gösteren, sektörün yüzde 70'ini temsil eden bir sivil toplum kuruluşudur. Ülkemizin dış ticaretinin 250 milyar dolara ulaştığı içinde bulunduğumuz dönemde ve bunun yüzde 50'sinin kara yoluyla gerçekleşmekte olduğu dönemde RODER önemli bir sivil toplum kuruluşu olarak görüşünü ifade etmektedir.

RODER, geçtiğimiz dönemde yasama sürecine yüce Meclisimizin üyeleri ve yetkililerinin davetleri paralelinde etkin olarak katılma fırsatını elde etmiştir. Bu sayede yasama süreci paylaşılmış ve önemli katkılar sağlanmıştır. Bu nedenle yasama organımızın yetkililerine içten teşekkürler etmeyi yerine getirilmesi gereken bir borç olarak görmekteyiz.

Yasama sürecine sivil toplumun katkısı adına bazı görüş ve önerilerimizi arz etmek noktasında iki görüşümüzü paylaşmak arzusu ve düşüncesi içerisindeyiz. Bunlardan birincisi, yasama çalışmaları sürecinde sivil toplum katkısının ihtiyari olmaktan çıkartılıp zaruri bir düzenleme hâline getirilmesi, bize göre önemli bir ihtiyaç ve gerekliliktir. Böyle bir düzenleme, dünya demokrasilerinde örnek olabilecek ilk açılım niteliğinde olacaktır düşüncesindeyiz.

İkinci olarak, sivil toplum kuruluşlarının yer aldığı ve belli dönemlerde toplanacak, adına “yasama danışma konseyi” denilebilecek bir konseyin oluşturulması önemli bir ihtiyaç ve gerekliliktir. Böyle bir konsey ve içinden oluşturulacak devamlı bir komisyonun yüce Meclisin Kanunlar Kararlar Müdürlüğü ile yapacağı iş birliğinin toplum dinamik ve taleplerinin yasama sürecinde cevaplanması açısından önemli bir misyonu ifade edebileceği düşüncesindeyiz.

Netice olarak, gerek geçtiğimiz dönemde gerek bu dönemde yaşanmakta olan önemli demokratik, sosyal ve ekonomik gelişmelere bir yenisinin eklenmekte olduğunu yaşıyor ve görüyoruz. Hükümetimize, Meclisimize, Genel Sekreterliğimize ve Yasama Derneğimize bu vesileyle tekrar teşekkür ediyor, şükranlarımızı sunuyoruz. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de teşekkür ediyoruz Sayın Bezginli.

İnsan Hakları Ortak Platformu adına Sayın Feray Salman...

Buyurun.

FERAY SALMAN (İnsan Hakları Ortak Platformu Temsilcisi) – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; ben İnsan Hakları Ortak Platformu adına buradayım, bu toplantıdayım.

Kısaca İnsan Hakları Ortak Platformunu da belirtmek isterim. İnsan Hakları Ortak Platformu, insan hakları alanında çalışmakta olan, faaliyet gösteren ve mücadele eden beş insan hakları örgütünün ortak çalışma yapmak ve insan hakları alanında, insan haklarına duyarlı, insan haklarını eksenine alan, başta politika yapma, karar verme, kanun yapma süreçlerini etkilemeye çalışan, ama aynı zamanda da insan haklarının yaygınlaşmasına aracılık eden bir platform, bir ağ aslında. Bir üst örgütlenme falan da değil, hani bunu da buradan söylemek istiyorum. Çünkü, öyle bir algı da geliyor sanıyorum.

İnsan Hakları Ortak Platformu açısından gerçekten katılım çok önemli bir konu. Ama, bırakın Ortak Platformu ya da tek tek örgütleri, bu katılım zaten devletin temel sorumluluklarından bir tanesidir, yükümlülüklerinden bir tanesidir.

İnsan hakları meselesine baktığımız zaman, ki bunun çerçevesini nereden ediniyoruz biz? Hükûmetlerimizin, dolayısıyla devletimizin insan hakları alanında imzaladığı ve onayladığı, yani, bu Mecliste onayladığı sözleşmeler var, temel insan hakları sözleşmeleri var. Temel insan hakları sözleşmelerinin her birine baktığınız zaman, zaten, devlete yüklediği yükümlülükler açısından katılım ve katılımın sağlanması başta gelen ilkelerden bir tanesidir. Katılım, zaten, insan haklarının gerçekleşmesi için olması gereken ilkelerden bir tanesidir. Dolayısıyla, bütün bu sözleşmeleri onaylayarak ve Türkiye'nin iç mevzuatına aktararak, bu Meclis böyle bir yükümlülüğü zaten kabul etmiş durumdadır. Bu anlamda teşekkür etmiyor muyum bu toplantının yapılmasına; değil, böyle düşünmüyorum. Katılım, çünkü, aslında çok da zor bir konudur. Katılım, hani böyle formatlara büründürülecek, belli süreçleri açmadan, belli şeyleri tartışmadan, zihniyet değişikliğini yaratmadan aslında sağlanabilecek bir mekanizma asla değildir. Dolayısıyla, katılım dediğimiz zaman, yani bunu ister yasama süreçlerine indirgeyelim ister uygulamanın hani hayata geçmesine indirgeyelim, katılımın olmazsa olmazları vardır. Yani, katılımcı bir demokrasiyi sağlamanın olmazsa olmazları vardır.

Burada insan hakları örgütlerinin çok önemli bir görevi var. Neden çok önemli bir görevi var? İnsan hakları örgütleri, çünkü, daha doğrusu insan hakları alanında çalışmak, aslında gerçekte yüzleşmeyi sağlayan bir yerdir. Dolayısıyla, gerçekte yüzleşmeyi sağlayan alandaki bu aktörler, bu alanda mücadele gösteren örgütler son derece önemlidir. Ama, biz şeye bakıyoruz, hani insan hakları örgütleri şimdiye kadar nasıl muamele gördü? Aslında insan hakları örgütleri hani, tırnak içinde konuşmak gerekirse, zararlı, ülkeyi işte, insan haklarını ön plana getirerek, bütün bu gerçekleri konuşarak bir biçimde zarar vermeye çalışan örgütler olarak görüldü. Şimdi, aslında, katılım diye başladığınız bir noktada, örgütlerinize sivil toplum alanında, sivil toplumun örgütlü kesimlerine böyle bir bakış açısını bir kere baştan ortadan kaldırmamız gerekiyor, bu ön koşuldur. Bu ön koşulu sağlamadan, zaten, katılımı hani tam anlamıyla gerçekleştiremezsiniz. Çünkü, katılımın en önemli unsurlarından biri güvenmektir, birbirine güvenmektir, konsensüs süreçlerini işletebilecek o zemini sağlayabilmektir ki, katılım tam anlamıyla gerçekleşebilsin.

Şimdi, biz, tabii, hani çok kısa bir tarihe geri dönüp bakarsak, ben o yirmi yıllık, yirmi beş yıllık insan hakları mücadelesine dönmek istemiyorum ama, son o 2000'den bu yana Türkiye-Avrupa Birliği süreciyle bir biçimde demokratikleşme

programını kendi önüne aldı. Buna Avrupa Birliği de destek oldu. Dolayısıyla, buradan bir parça motivasyonunu alarak birtakım çalışmalar yapıldı ama, o çalışmalarda katılım meselesi açısından çok vahim birtakım şeylerle karşılaştık. Ama, aynı zamanda iyi örneklerle de karşılaştık. Şimdi yapılması gereken şey, hani vahimlerden bir tanesi şudur: İnsan hakları alanında, insan hakları danışma kurulunun 2004'ten bu yana bir, nasıl sona erdiği önemlidir, buradan nasıl bir ders çıkarıldığı önemlidir. İki, 2004'ten bu yana, dolayısıyla, hani nasıl bir ders çıkarıldığını ben gerçekten bilmek isterim. Toplanamayan, dolayısıyla katmayan bir süreçtir. Yasada vardır, yasa işletilmemektedir. Çünkü, danışma kurulunun aslında tam da bu yasama süreçlerine katkısı çok önemliydi o dönem içerisinde. Bunu gerçekleştirebilmek için atılmış ilk adımdı aslında ve çok da önemli bir adımdı. Ama, maalesef, mesela o adım yok. Şimdi, bu adımın neden olmadığını analiz etmeden yeni bir katılım süreci açmak bir kere mümkün değildir. Dolayısıyla, bu biraz da insan hakları yaklaşımıdır aslında. İnsan haklarıyla ilgilenenler, her şeyden önce, ele aldıkları konunun bir sorun alanıysa, hani katılım niye olmuyor. Çünkü, sabahleyin Sayın Meclis Başkanımız da dedi ki "İstediğimiz gibi değil." Demek ki bir sorun var ortada. Bu sorunun temel nedenlerine dönebilmemiz lazım. Bu sorunun temel nedenlerinden bir tanesini, elbette, sivil alana olan müdahale oluşturmaktadır. Sivil alandaki müdahale o kadar bazen serttir, sivil alandaki müdahale o kadar grupları birbirlerine çatışır hâle getirmektedir. Hani, bütün bunların da aslında, herkes kendi üzerine düşen sorumluluğu burada görmesi ve bütün bunların ortadan kalkabilmesinin nasıl gerçekleşebileceğine bakması gerekir. Dolayısıyla, süreç önemlidir, katılım önemli bir unsurdur. Ama, katılımın içeriğini tanımlamadan, katılımın gerçek anlamda ne olduğunu tanımlamadan katılım süreçlerini önermek... Hani işte Mecliste her şeyde, diyelim ki, uzmanlık grupları kurulsun, olur kurulsun. Meclisin uzmanlık gruplarına STK'lar daimi olarak katılsınlar. Daimi mi bilmiyorum, daimiyi ben kullandım. Peki, eğer, sonucu nasıl alacaksınız? Hangi göstergelere bakacaksınız? Kimi davet edeceksiniz? Davet ederken hangi kriterlere bakacaksınız? Acaba bu kriterlere bakarken, arka planda iyi STK, kötü STK tanımınız var mı? Kimdir iyi STK, kimdir kötü STK? Hani, bütün bu süreçlerin aslında, her şeyden önce, açık yüreklilikle, samimiyetle, bütün tarafların yer aldığı bir konuşma, birbiriyle anlama, birbirini duyabilme... Karşı cephelerde olabiliriz. Ben, sivil toplumun aslında militarize edildiği inancındayım. Mesela bunu konuşabiliyoruz, bunun hani birtakım politikalarla da beslendiğini düşünüyorum. Şimdi, bütün bunların ortasında, eğer, siz, gerçekten güveni oluşturamazsanız, ön yargıları ortadan kaldırmazsanız aslında katılım olmaz. Katılım sadece sınırlı, birilerinin katıldığı bir yer olur, birincisi bu.

İkincisi, bence şunu lütfen ayırt edelim: Çıkar gruplarının katılma süreçleri farklıdır, sivil toplumun gerçek ihtiyaçlarına bakan ve gönüllü olarak kurulmuş ve bu anlamda hükümetlerden bağımsız, herhangi bir ekonomik çıkardan da bağımsız olan ya da siyasi çıkardan da bağımsız olan STK'ları lütfen ayırt edelim. Hani, hep bunun acısını yaşıyoruz. Aslında, biz güme gidiyoruz zaman zaman. Eşitlik meselesi de buradan doğru güme gidiyor. Engelli sorunu da buradan güme gidiyor. İnsan haklarının yaygınlaştırılması da buradan güme gidiyor. Dolayısıyla, bir parça bu alanı da bir ayırtmamız lazım. Bunun çok güzel örnekleri var. Hani, dünyada, Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok. Bence, İrfan Beyin sunduğu analizleri bir parça daha derinleştirebilmek lazım.

Ekonomik çıkar örgütleri, yani, şimdi şöyle bir şey: Hani, isterseniz ironik bir şey yapayım. Ben, silah ticareti yapanların derneği olarak bu kurulda katılımcılık süreçlerine katılacak mıyım? Bilmiyorum, ben olamam diye düşünüyorum, değil mi. Yani, katılamam. Nedir bunun etik kuralı, bir kere bunlara bakabilmemiz lazım. İki, bir başka şey daha: Katılımın birden fazla yolu var. Doğrudan katarsınız, mekanizmalar açarsınız, ama bir başka katılım yolu daha var. Yazılmış olan bütün raporları, buradaki milletvekillerinin ilgisini çekecek kadar kıymetlidir. Çünkü, biz onu kendi çabamızla, kendi olanaklarımızı kullanarak, herhangi bir yere yaslanmadan çıkardığımız, hani gönüllü olarak bir araya getirdiğimiz bütün o ürünler hepimizin web sitelerinde var. Bütün bunların bilgisine, her bir milletvekilinin sahip olması lazım.

İkincisi, mesela, siyasi katılım da, siyasi partilerin katılımı da yok. Dolayısıyla, STK'ların hani katılımı nasıl mümkün olabilir dendi. Bence siyasi partileri ilk önce kendi içlerindeki katılım süreçlerine bakabilmelidirler. Siyasi partiler ne kadar kendi içlerinde STK katılımına açıktırlar, yani, var mıdır bir şey? Hani, bütün bunları gözden geçirmeleri lazım. Dolayısıyla, bu bir zihniyet değişikliğidir, bu bir ilkeler meselesine oturtabilme meselesidir ve bu ilkeler meselesine birlikte karar verme sürecidir, katılım buradan başlar. Ben, benim adıma yapılmış, benim hani tariflendiğim, Feray iyidir ya da işte o kurum iyidir, gelsin o burada dursunu böyle istemiyorum. Belli bir nedene dayanarak ve haklı bir gerekçeye dayanarak, haklı bir kritere dayanarak, adaletli bir kritere dayanarak davet edilmeyi ve doğal olarak oranın üyesi olmayı bekliyorum. Ama, bu süreç, dolayısıyla bence bütün bu süreçleri hızlandırmadan gerçekleştirmek lazım. Eski deneyimleri -lütfen bu kurul, Yasama Derneği herhâlde elini koymuş, elini bu taşın altına koymuş, biz de katkıda bulunuruz -bu deneyimleri bir toparlamamız lazım, niye; kötü örneklerimiz var. Danışma kurulu bunlardan, kötü örneklerden bir tanesi.

Bir başka şeyle bitireyim: İnsan hakları meselesinde, biz geçen sene ifade özgürlüğü konusunda bir kampanya yürüttük, 20 bin tane imza aldık ve 20 bin imzayla sadece şunu söyledik: 301 kalkmalıdır. Bu bizim 20 bin kişinin görüşü. Başka bir 20 bin kişi başka bir şey düşünebilir, hiç önemli değil, biz onları kötülemiyoruz. Bizim 20 bin imzamız Meclisin içine sokabilmek, polis kordonunu aşabilmek, polis kordonunu aştıktan sonra muhatap bulabilmek ve o muhatabın doğru bir muhatap olup olmadığını bilemeden 20 bin imzayı koydum. Şimdi, hani, peki o zaman demek ki ilk önce Meclisin kapısından nasıl gireceğimizle başlayan, hani fiziksel olarak neyle engelleyeceğime... Ben istediğim zaman birileriyle görüşebilmeyi, gerçekten bu Mecliste rahat rahat sağlayabilecek miyimi de biraz konuşmak lazım, yasama sürecine gelebilmek için diye düşünüyorum.

Bu anlamda, İnsan Hakları Ortak Platformu zaten bu yasaları izlemeye başladı. Kendi web sitesi içerisinde bir yasa izleme, taslak, tasarı izlemeyle ilgili bir veri tabanı kurmaya çalışıyor ama, mesela, şu riski nasıl, biraz önce Küresel Denge Derneğinden gelen arkadaşımız da söyledi. Bakın, seçimlerden bir gece önce Polis Vazife ve Selahiyetleri Hakkındaki Kanun'da Anayasa'ya aykırı unsurlar içeren bir kanun değişikliği yapıldı. Ben bunu nasıl yakalayacağım? Dört gün, hani dört gün içerisinde çıkarıldı. Ben buna nasıl müdahale edeceğim? Yani, sadece Meclisin kapısının önüne gidip "Çıkarmayın." demekten başka bir olanağım yok. Benim de hazırlanma süreçlerim var. Sivil toplum örgütleri zengin örgütler değildir. Ama, uzmanlara sahip, onları mobilize edebilenlerdir. Dolayısıyla, onlara da, hani mesela zaman çok önemlidir. O danışma süreçlerine nasıl katılacaklarını istemek, bir gün öncesinden görüş verin demek katılma süreci değildir zaten diye düşünüyorum.

Bir başka şey ise, mesela, geçenlerde çıktı. Cezaevi izleme kurullarıyla ilgili olarak yasada değişiklik yapıldı. Ama, bununla ilgili Türkiye’de bir kampanya yürüyor. Cezaevi izleme kurullarının bağımsız izleme kurullarına dönüştürülmesiyle ilgili bir kampanya yürüyor. O kampanyanın bilgisi hangi milletvekilinde, nerede, nasıl kullandı ya da o kampanyayı yürütenler nasıl bu sürecin içine alındıları, niye alınmadılar sorusunun cevabının çok iyi analiz edilmesi lazım ki katılım süreçlerini açabilelim diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim bu olanağı tanıdığınız için. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, toplantıya saat 16.00’ya kadar ara vereceğim.

Çok kısa bir açıklama yapmak istiyorum: Mümkün olduğunca önümdeki listeden, farklı alanlardan STK’lara söz vermeye çalışıyorum. Bu bir protokol listesi gibi algılanmasın değerli temsilciler tarafından. Ankara dışından gelen misafirlerimiz de var. Bu şekilde söz veriyoruz.

BİRTEN GÖKYAY (Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Başkanı) – Bir önerim var. Aradan sonra kimleri çağıracağınızı şimdiden söyler misiniz, herkesin haberi olsun.

OTURUM BAŞKANI – Yani, aslında dört sayfa liste var önümde. Bir oraya bir buraya bakarak... Aradan sonra biraz daha hızlandırırız diye ümit ediyorum.

16.00’ya kadar ara veriyoruz toplantıya.

Kapanma Saati: 16.43

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 16.11

BAŞKAN: İrfan Neziroğlu

OTURUM BAŞKANI – Tekrar hepinize merhabalar.

Vaktimiz epey ilerledi, sabrınızın sınırlarını zorladığımızın da farkındayız. Birkaç STK temsilcisine daha söz verip, kalanlardan özür dileyip, yorumlarını yazılı olarak göndermelerini rica edeceğiz. Toplantımızı bağlayacağız.

TÜMİKOM'dan Sayın Mustafa Durna buyurun.

MUSTAFA DURNA (TÜMİKOM Genel Koordinatörü) – Merhaba arkadaşlar. Bizim sivil toplum örgütümüz, denetim ve yasama faaliyetlerini içeriyor ve milletvekillerinin yıllık yasama yıllarına ait performans ve izleme raporlarını yayımlıyor ve bu dört rapora ulaştık.

Şimdi, Sayın Başkanın başta anlatmaya çalıştığı olay “Eksikliklerimiz neler?” sorusundan başlarsak... Ama, önce şundan başlamamızın daha doğru olacağı inancındayım: Türkiye müthiş bir geçiş süreci içerisindedir. Bunun adı “temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş aşaması”. Bu, çok sancılı oluyor. Sosyal yaşamda, kültürel yaşamda, ekonomik yaşamda bunun bütün çelişkilerini izlemek mümkün. Ancak, Parlamentomuza geldiğimiz zaman, bu temsiliyet yetkisinin partiler arasında da eşit -en azından ifade edilmesi açısından- hukuksal bir düzenlemenin olduğunu göremiyoruz maalesef. Örneğin, Türkiye Meclisinde Uzlaşma Komisyonu vardır, ama bu Uzlaşma Komisyonu daimî komisyona dönüşmemiştir, komisyondan önce partilerin ortak uzlaşarak çıkartacakları yasalardan, bu Komisyonun olmaması nedeniyle, mağdur kalınmaktadır. Muhalefet partilerimiz ya da iktidar partileri bu Uzlaşma Komisyonunun oluşması için önce çaba harcamak zorundadırlar, birincisi bu.

Parlamento içerisinde olup da yasalar hakkında gerekli açıklamalar ve etkide bulunamadıklarını söyleyen Sayın Grup Başkanvekilimizin mesajları elbette çok çok önemli. Ama, bir de bunun dışında bir şey daha var: Partinin, yani Meclisin dışında olan partilerin durumu nedir? Bunlar kendilerini nasıl ifade ediyorlar? Çünkü, bu partilerin de bir iddiaları var: “Türkiye’yi ben iyi yönetirim.” diyor, ama seçilememiş ve temsil edilemiyor. Peki, bunun görüşleri ne olacak? Soruların birisi bu.

Yani, o zaman, bizim önce, Parlamentomuzdaki eksik yanlarımıza dikkatimizi çekmemiz gerekiyor. En önemli, ama en önemli eksik yan, bence, Parlamentomuzun devamını sağlayacak, kendini koruyacak yasalara sahip olması. Yani, demokrasinin sürdürülebilir ve kesintiye uğratılmadan, yapılabilecek politik ve sosyal ortamın sağlanması gerekiyor. Seçmenin iradesinin Mecliste, Meclis iradesinin de toplumsal yaşamda belirleyici olması gerekiyor. Bunun dışında, bizim bu geniş açılımları web sitemizde bulabilirsiniz -www.tumikom.org’dan- onun için daha fazla detaya girmeyeceğim. Ancak, biz sivil toplum örgütü olarak milletvekillerimizin hakkında rapor yayımlarken, denetim faaliyeti içindeyiz ve bu denetim faaliyetini yaparken bir sürü eksiklikleri görüyoruz. Sayın Başkanın sözünden cesaret alarak açıklıyorum: Mesela, İçtüzük’te bir sürü eksiklikler var, devamsızlıklar konusunun takip edilebilmesi, uygulanabilmesinde keyfiyete varan uygulamalar var. Denetim etkinliği içine girmemiz ve milletvekilimizin çalışmalarını daha iyi bir şekilde seçmene duyurabilmemiz için bilgi edinmemizde birtakım eksiklikler var. Yani, biz, şunu talep

edebiliriz öncelikli olarak: Kapalı oturumların dışında, işaretle oylamanın dışındaki açık oturumlarda hangi milletvekili, neye oy verdi? İki, kapalı oturumlardaki bilgiyi dijital ortamda web sitesinde görmemiz gerekiyor. Üçüncü bir özellik de -ki bizim kategorilerimizin en önemlilerinden birisi- devamsızlıklar konusudur, bu devamsızlıklar konusunda, mesela İchtüzük'te der ki: "En az üç defa devamsızlıklar yayımlanmak zorundadır." Bunun süresi net değildir. Fakat, öyle bir dikkat ediyorsunuz, baktığınızda bu uygulama dokuz ay, on aylık bir süre sonra -özellikle son devamsızlıklar cetveli on ay sonradan- yayımlanabiliyor. Yani, bizim raporlamamızın, sayın milletvekillerinin etkinliklerini ve performanslarını yayımlayabilmemiz için, bizim bütün çalışmalarımızı bitirmemize rağmen, on ay, sırf bu devamsızlıkların yayımlanmasını beklemek zorunda kalıyoruz. Bu, bir başka şey.

Biz, bu denetleme faaliyetini, elbette kimseden izin almadan, sadece seçmen olduğumuz için, seçmenlik bilinciyle geliştirmeye çalıştık. İstiyorduk ki, seçmen bilinci... Nasıl demokrasinin öznesi seçmense, bunu da demokrasinin aktörüne dönüştürmek diye bir hedefimiz var. Yasama çalışmalarının içerisinde de iki yıldır varız. Son seçimde, dikkatinizi çekmişse eğer, hiçbir partinin hemen hemen demokratikleşmeye ilişkin bir talebinin de olmadığı görülür. Biz, bunu basına yayımladık, web sitemizde de yayınlanıyor. Şimdi, madem biz temsilî demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş diye bir sürecimiz var, benden önce konuşan son bayan arkadaşımızın söylediği gibi "Neye katılacağız, nasıl katılacağız? Bunda elde edilecek veriler nasıl paylaşılacak?" Bu çok güzel bir başlangıçtır, bu anlayışın ve zihniyetin değişimine yönelik bir başlangıçtır. Ancak, bu sistemi oturturken hem hukuksal hem etik hem de gelenekselleştirmemiz gerekmektedir. Yani, kamu vicdanında ve toplum vicdanında bir yasa yapılırken, çıkarken "Aa sivil toplum örgütlerine danışmamışlar." denilmeli ya da sivil toplum örgütlerine danışılmayan bir yasanın, başka bir siyasi kurum ya da partilerimiz tarafından "Bu eksiktir." deme cesaretini göstermeleri lazım. Yani, kendilerinin taraf bulamadıkları Meclis kürsüsünde ya da yasama yaparken eksik kaldıklarına inandıkları kürsüden kendileri yararlandıklarında, başka yararlanamayan partilerin haklarını da korumak diye bir sorunumuz var.

Şimdi, buraya kadar bunlar bir girizgâh gibi oldu, ama somut ve özel bir şey söyleyeceğim. Benden önce konuşan bütün arkadaşların, özellikle yapıcı, tam da gündeme ilişkin konuşmalarının hepsine katılmakla beraber, sadece şunu söylüyorum: Biz, sivil toplum örgütü olarak, sadece bu tür işleyişlerin ve mekanizmasının çalışmasına bakmadan, kendi etkileyeceğimiz alanlara da, elbette buraya da katılalım, güç verelim, destek olalım, sivil toplum örgütleri tartışılın ve bir fikir verelim. Ama, bizim de etkilediğimiz mecralar var, basın var. Bunu asla unutmamalı ve bu bizim kendi gücümüzün kaynağıdır. Örneğin, biz -kendimizden örnek verirsek- denetim etkinliği içerisinde olurken Parlatmentonun, sadece kendi gücümüzden cesaret aldık ve elbette yaptığımız işin doğruluğundan ve belgelere dayalı olmasından cesaret aldık. Şimdi, yapacağımız, eğer bunu bir versiyon olarak koyarsak, diğer sivil toplum örgütlerindeki arkadaşlarımız da kendi güçlerinin farkında olmalı, etkileyecekleri alanları elbette, her zaman canlı tutarak, daha sonra Meclisimizden böyle bir talep geldiğinde de yazılı olarak vermek, daha bizimle tartışılacak yasa, taslak hâlindeyken bize gelmesi gerekmektedir.

Bunun dışında, Uzlaşma Komisyonunun olması Mecliste çok önemlidir. Yani, çünkü biz komisyona davet edileceğiz, partiler kendi aralarında uzlaşmamış, sivil toplumla uzlaşması biraz soru işaretleri bırakır. O zaman, Meclisimiz şunları da

tamamlamalı: Siyasal Etik Komisyonu kurulmalı; Uzlaşma Komisyonu daimî komisyona dönüştürülmeli ve partiler buraya üye vermek zorunda olmalılar. Ayrıca, demokrasi komitesi önceden vardı, bunu da komisyona dönüştürmemizin buradaki çalışmalarımızın kolaylaştırılması açısından çok önemli olacağını düşünüyorum. Ben, soru olduğunda, Sayın Başkanla konuştuk, bu Tüzük'le ilgili, yasamayla ilgili gördüğümüz eksiklikleri de yazılı olarak, daha açılımlı kendilerine bildireceğim.

Hepinize saygılar sunuyorum. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Teşekkür ediyoruz Sayın Durna.

Sayın Nurhan Çulhaoğlu, Türkiye Körler Federasyonu Yönetim Kurulu Üyesi, aramızda mı acaba? Ayrıldı sanırım.

Peki, Ayşe Bayram, AKDER'den. Buyurun.

AYŞE BAYRAM (AKDER Temsilcisi) – Herkese merhabalar. AKDER adına katılıyorum, bu toplantıyı düzenleyenlere çok teşekkür ederim.

AKDER, şimdiye kadar, Türk Ceza Kanunu ve Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da, farklı hukuk sistemlerinden örnekleyerek hazırladığı raporlarla, yasama sürecine katkıda bulunma çabasındadır. Bu anlamda, katılımcı bir demokrasi için sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının dikkate alınmasına önemle dikkat çeker. Bir genel kabul ve talep olarak bilinir ki, yasaların değişmesinde önemli olan toplumsal yaşamı dönüştürme kabiliyetine sahip olma gereklilikleridir. Değişen yasaların uygulanmasında, pratikte gerçekleşecek zorlukları en iyi bilecek olan da sivil toplum kuruluşlarıdır en nihayetinde.

Doğru, 2002 sonrasındaki süreçte kadının insan hakları lehine oldukça iyileştirmeler yapılmıştır. Örneğin, bu yönde çalışan kadın sivil toplum kuruluşlarının önerilerini siyasi iktidar dikkate almış ve kadınla ilgili 35 maddeden 30'unda değişiklik yapılmıştır. Ancak, son Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere, sadece yasaları değiştirmek yetmemektedir. Önemli olan ilk elden hukuk ve adalet dilindeki yasaların yaşamın bizzat kendi diline nasıl çevrileceğidir. Örneğin, bir Belediye Yasası'nda "Belediyeler 50 bin nüfuslu yerlerde sığınma evi açarlar." şeklinde bir madde ilave edilmiştir. Fakat, bu, sorunu çözmemektedir. Zira, biz STK olarak bir il belediye başkanına gittiğimizde, bize şöyle bir cevap vermektedir: "Evet, bu da bizim görevimiz, fakat önce diğer görevlerimizi yapalım, sonra sıra buna gelecek." diye bizi geri çevirmektedir kendileri. Bu da denetim ve kontrol mekanizmasının bir handikabıdır diye düşünüyoruz. Bu noktada, bu tarz fiilî sorunların en aza indirilmesi için sivil toplum kuruluşlarının yasama faaliyetlerine dâhil olması gerekmektedir. Elbette, pek çok STK var, fakat konuyla ilgili olan ve daha önce yazılı araştırma yapıp kendini ispatlamış ve sonra yasa değişikliklerini topluma yayacak olan birtakım STK'lar muhatap alınmalı ve gerekirse bir site açılarak şu yasada değişiklik yapılması düşünülmektedir, taslak şudur, bu konuda tekliflerinizi şu adrese gönderin denilmelidir. Bu suretle, hiç olmazsa, STK'lar ve bireyler en azından kendilerine bir değer verildiğini göreceklerdir. Bu konuda siyasal yaşama katılım noktasında teşvik edilmelilerdir.

Teşekkür ederim, herkese başarılar dilerim.

OTURUM BAŞKANI – Biz de bu somut öneriler için Ayşe Hanım'a teşekkür ediyoruz.

Aramızda müzikle ilgili tek STK'nın Başkanı Sayın Alper Kafa, Devlet Konservatuvarları Mezunları Dayanışma Derneği Başkanı, buyurun.

ALPER KAFA (Devlet Konservatuvarları Mezunları Dayanışma Derneği Başkanı) – Sayın Başkan, hazırında selamlıyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanına da bize bu olanağı tanıdığı için çok çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, bizim bu sabahtan beri yaptığımız çalışmamızın başlığı “Panel”. Aslında, bir panel değil, burada bir kurultay olması daha doğru olurdu. Bu kurultayın da arkasından sonuç bildirgesi hazırlanıp, bir yaptırım kararı olabilirdi diye düşünüyorum. Başlıkta biz önce “Kurultay” diye girseydik daha doğru olurdu diye kayıtlara geçmesini arz ederim.

Biz, sivil toplum örgütleriyle yasama sürecinin ilişkilerinin böyle toplu hâlde yapılmasının sağlıklı olabileceği inancını taşımamaktayız. Her sivil toplum örgütü kendi yapısı içerisinde, kendi alanı önünde -Meclis de isterse eğer- başarı çalışmalar sergileyebilir. Herkesin muhtaç olduğu kudret kendi alanıyla sınırlıdır. Takdir edersiniz, herkesin iş kolları ayrı, birimleri ayrı, burada birbirimizin bilmediğimiz konularını dinliyoruz. Ama, sistem arayışına bir örnek çoğumuz sergileyemedik. Ben size bir örnek olsun diye, 2010 İstanbul Kültür Başkenti Kanunu'nun çıkartılması sırasında bizim devreye girdiğimiz bir çalışmaya -sizlere de ilham olsun, Parlamentodaki siyasi partilerimizi de yüreklendirmek adına- hem iktidarı hem muhalefeti, ortak bir çalışmaya imza atmayı başardık. Onu paylaşmak isterim. Basından da takip etmiş olmanız gerekir, tahmin ediyorum bu çalışmayı. 31 Ekimde biz Kanun'un çıkacağını öğrendik, komisyon aşaması falan geçmişti hepsi bunların. Komisyonlarda da Atatürk Kültür Merkezinin yıkılması kararı alınmıştı ve burada, Genel Kurul salonunda -iktidar, muhalefet hepsi girdiler- 31 Ekim tarihinde biz bütün grup başkanvekillerine birer bilgi notu göndererek, buranın yıkılmasının yanlış olacağını paylaştık. Yıkıldığı takdirde, yenisinin yapılabilmesinin olanaksızlığını anlattık. Bir tezimiz vardı bizim de, bunu kendilerine anlattık. 1 Kasım tarihinde başlayan, saat 15.00'teki görüşmeler, ertesi gün gece 02.00'ye kadar devam etti. Biz konuyu çok yakinen gene takip ettik. Saat 02.00'ye kadar telefonlarla grup başkanvekillerimizin danışmanlarına sürekli televizyondan takip edip baskı yapıyoruz, konumuza, davamıza sahibiz. Hükûmeti bir yanlış yapmaktan da kurtardık. İstanbul'un en güzel meydanı olan Taksim Meydanı'nda kıymeti çok, pahayla ölçülemeyecek olan arazinin yıkıldığı takdirde, yenisinin yapılması aşamasına geldiğinde ülkemizin çok ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalacağı şeklindeki tezimizle ortaya çıkarak, bütün grup başkanvekillerimizi ikna ettiğimiz gibi, sağ olsun Bakanımızın da saat 02.05'te “Anlaşın.” şeklindeki görüşüyle AKM, yani bu 2010 Kültür Başkenti Kanunu'nun içindeki 11'inci maddedeki yıkılma kararı koruma kurullarına bırakılarak yıkılmasından vazgeçildi. Yani, burada bütün sivil toplum örgütlerini de cesaretlendirmek, yüreklendirmek istiyorum. Davanız haklıysa -böyle çok çok büyük, tabii birlikten kuvvet doğar, bu paneller bize fırsat veriyor ama- kendi haklı tezinize sahip olur, sıkı tutunursanız, doğru, her zaman gidecek bir yol bulur kendisine ve başarıya mutlaka ulaşır. Hem iktidarı hem muhalefeti burada çok başarılı bir sınav verdi.

Biz her yerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı içerisinde bulunan bütün siyasi parti gruplarına, grup başkanvekillerine teşekkürlerimizi özellikle de yaptık, derneğimizin hiçbirisiyle de ikili bir ilişkisi de söz konusu değil. Ama, geçmişte siyasilerle yaşadığımız kötü anılarımız da var. Mesela, bir Kültür Bakanımız, göreve

gelir gelmez dedi ki: “Ben, alanımda ne kadar sivil toplum örgütü varsa, bunların hepsiyle çalışmaya hazırım. Yeni, bu kamu personel yasa tasarısı çıkacak, herkes gelsin, hepsinin görüşlerini alacağım.” dedi. Aradan üç hafta geçti, Bakanımız “Ben herkesten çok güzel görüşler aldım, gayet güzel, çalışmalar, başarılı gidiyor.” dedi. Biz sivil toplum örgütleri birbirimize soruyoruz: “Ya beni çağırmadı, seni mi çağırdı?” Öteki diyormuş ki: “Alperlerin derneğini mi çağırdı?” Öteki: “Bunu mu çağırdı?” Bakan kimseyi çağırmamış. Tabii, aramızda -sivil toplum örgütlerinin- bir kişisel çekememezlik, bir rekabet ortamı da var. Alan aynı, rakip kuruluşlar hepsi. Bunlar gidip birbirine soramayacaklar diye “Hepsiyle çalışıyorum.” diyor ve kimseyle çalıştığı da söz konusu değil ve her şerden bir hayır doğar diye biz arkasından bir araya gelmeyi başardık, Kamu Kültür Sanat Platformunu oluşturduk. Bu platform içerisinde 2 tane sendika, 5 tane vakıf, 9 tane dernek bir araya gelmeyi başardık. Bakanın bu, bize söylediği itham, bizleri bir araya getirmeyi başardı. Bunun gibi kandırmacalara sebebiyet vermeden, bu Panelin de ben hayırlı olmasını diliyorum. Çıkacak olan, yayımlanacak olan kitabın da kütüphaneleri süslememesini, özellikle parlamenterlerimizin okumasını ve bizleri hafife almamalarını öneriyorum.

Herkese tekrar çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de teşekkür ediyoruz.

Sayın Fatoş Öner İnal, Avrupa Kadınlar Konseyi temsilcisi.

Ardından Sayın Şanar Yurdatapan’a söz vereceğim.

FATOŞ ÖNER İNAL (Avrupa Kadınlar Konseyi) – Efendim, her şeyden önce teşekkür ederek başlamak istiyorum. Sayın Milletvekilim, bir tek siz kaldınız burada, sağ olun var olun. Başka kimsemiz kalmadı, bundan sora hep kapınızı aşındıracağız galiba.

OTURUM BAŞKANI – Bir milletvekilimiz daha var efendim, Malatya Milletvekilimiz ve STK uzmanı Sayın Mehmet Şahin.

Buyurun.

FATOŞ ÖNER İNAL (Avrupa Kadınlar Konseyi) – Özür dilerim; iki kişi. O zaman çok başlarını ağrıatacağız.

Efendim, sözde Avrupa Birliği sürecinde birden bire Türkiye sivil toplum örgütleri kurulmuş. Hayır, o bizim harcamızda var. Türklerin sivil toplumla buluşması tarihin çok derinliklerinde. En yakın hatırladığımız, 12-13’üncü yüzyıllarda ahi evran teşkilatı, Gevher Nesibe Sultan ve kadın vakıfları oluşmuş bütün tarihimiz boyunca. Yani, bu yeni bir şey değil, bizim kültürümüzde bin yıllardır var. Hatta, bu ülke sivil toplum üzerine kuruldu, müdafai hukuk cemiyetleri üzerine kuruldu Türkiye Devleti. Onun için biz bu sivil toplum işine çok önceden vâkıftık.

Bildiğiniz gibi, Strasbourg’da bir Avrupa Konseyi var. Benim konseyimin adı “Türk Kadınlar Konseyi Derneği.” Avrupa’da da bir Avrupa Konseyi var. 1949 yılında kurulmuş bir kuruluş. İkinci Dünya Savaşı sonrası anlaşılıyor ki, Avrupa sürekli birbiriyle dövüşüyor, ne yapalım, barışa doğru adım atalım, Avrupa Demir Çelik Birliğini kuralım, Avrupa Ekonomik Birliğini kuralım (AET). 5 Mayıs 1949’da da Avrupa Konseyi kuruluyor. O devirlerde Türkiye Avrupa’nın gözünde güzide bir ülke. Çünkü “Sovyetler’e komşu, Sovyetler’in yayılcı politikasına kendi askeriyle durabilecek güçtü, aman NATO’ya girmeli, bize katılmalı.” Gibi bir anlayış var. 5 Mayıs 1949’da kurulan Avrupa Konseyine Ağustos 1949’da Türkiye de üye oluyor,

yani birkaç ay sonra. Hemen hemen bir kurucu üye. On ülkeden sonra Türkiye ve Yunanistan Avrupa Konseyine giriyor. O tarihten bu yana Avrupa Konseyi ile Türkiye ilişkileri fevkalade güzel gidiyor. 1959 yılında bir hareket başlıyor, aman sivil toplum örgütlerini biz oluşturmamız, bilhassa da kadın sivil toplum örgütlerini oluşturmamız diye tavsiye kararında bulunuyor Avrupa Konseyi kendisine üye ülkelere. Bunun üzerine, Dışişleri mensubu bir hanımefendi, Adile Ayda Hanım gelerek Türkiye'ye "Yunanistan'dan şundan bundan aşağı kalmayacağız, biz de hemen konseyimizi kuracağız." diyor ve böylece Türk Kadınlar Konseyi Derneği kuruluyor. O günden beri biz 1959 yılından bu yana Avrupa Konseyiyle birlikte çalışıyoruz. Tavsiye kararları oluyor, onları uyguluyoruz. Biz yaptığımız bütün toplantıların neticelerini, çıktılarını oraya rapor ediyoruz, orada değerlendiriyor. Nasıl değerlendiriyor? Bildiğiniz gibi, bir Parlamentosu var, bir Bakanlar Komitesi var, İnsan Hakları Komitesi var. Hatta İnsan Hakları Binası inşa ettiler, kocaman bir bina. Bu Konseye bütün raporlarımız gidiyor ve bizi, yani Avrupa Kadın Konseyini kendilerine danışman kuruluş kabul ettiler. Büyük konseyimizin de, beş büyük dernekten bir tanesi olan Uluslararası Kadın Konseyinin de Asya'da, Avrupa'da her tarafta, bütün kıtalarda şeyi var, o da Birleşmiş Milletler Danışman Kuruluşu.

Şimdi, sivil toplum, sivil toplum; onlar nasıl halletmiş diye baktım. Strasbourg'da toplantımız vardı Konseyle. Başkan Terry Davis bizi kabul etti, onunla görüştük. Arkasından INGO, yani International NGO Forumu diye bir oluşum var. Burada da sivil toplum örgütleri bir başkan seviyesinde temsil ediliyor. Yani, bütün bilgiler ona gidiyor, o da tavsiye kararları vesaire, bununla uğraşan bir şey. Yani, Türkiye Büyük Millet Meclisine de tavsiyemiz şu olabilir: Aynen onlar gibi bir birim kurabilir Büyük Millet Meclisi, sivil toplumla ilişkiler birimi veya komitesi, bunun gibi bir şey yapılabilir. Bildiğiniz gibi, bu Avrupa Konseyi 59 ülkeye ulaştı bugün, bayağı güçlü bir ses oldu. "800 milyonluk Avrupa." diyor. Yani, 800 milyona nüfusu ulaştı, bu Sovyetler'in dağılmasından sonra da giren ülkelerle birlikte. Şimdi, tabii, ilkeleri, barış, adalet, özgürlük, birlik, kararlılık, etik, tolerans, saygı, şeffaflık, diyalog, paylaşma ve teamwork, yani, tam öz Türkçesiyle imece çalışma, yani beraber çalışma. İşte, bizim bunu gerçekleştirmemiz lazım. Avrupa Sosyal Şartı diye bir şart imzalandı en son. Üye ülkeler bu şarta imza koydular, şunu yapacaksın, bunu yapacaksın, insan haklarını şöyle düzenleyeceksin falan. Bu arada da şikâyet şeyi var. Haa, tamam, sen bunu imzalandın kardeşim, ama bir komite tarafından izleneceksin. İşte, o izleme komiteleri biziz. Buraya da şikâyet hakkı var insanların. Türkiye bağıyor, bizim bakanlıklar söyleniyor, Mecliste pek çok milletvekilimiz söyleniyor "Yine, gördünüz mü, şikâyet edilmişiz." falan. İşte, biz onun için varız. Yani, biz ikaz için varız. Biz size diyoruz ki: "Hayır, şunu düzeltin, yapmayın, gelin." Kadın kuruluşları diyoruz ki: Benim ücretsiz işçi durumunda bir sürü kadını var, kocasının işyerinde çalışıyor, eczanesinde çalışıyor, ticarethanesinde çalışıyor. Tarım işçisi kadını var tarlada çalışıyor, kerpici onarıyor, damı aktarıyor, bebeğe bakıyor, salçasını yapıyor, sabununu yapıyor. Ondan sonra, "Ee, son kocadın." deyip ikinci gelince de hiçbir hakkı hukuku olmadan, o kadın gelen kadının bebesine de bakıyor, bir de ona bakıyor. Yani, bunun için, yapmayın, etmeyin, şuna da bir güvence sağlayın diye yalvarıyoruz. Siz sağlamazsanız, birisi de şikâyet ederse, bizim bu ikazlarımızı dinlemezseniz şikâyet ederler. Onun için, bir sivil toplumla -yani bugünkü toplantı çok önemli- bir yakın ilişki içinde olunuz ki, bu kadar şikâyet olmasın Türkiye'de.

Benim söylediğim beş büyük dernek -burada da bir tek Üniversiteli Kadınlar Derneği Genel Başkanı temsilci olarak kaldı- "Five Of" dedikleri dünyadaki beş büyük

dernek bir araya gelip projeler yapıyor ve bu projeleri hayata geçirmek için çırpınıyoruz, bazı duyarlı milletvekillerimizi hep yanımızda buluyoruz.

Efendim, beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Daha fazla işgal etmeyeyim.
(Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Düşünce Suçuna Karşı Girişim sözcüsü Sayın Şanar Yurdatapan'ı davet ediyorum.

Bu arada, Ali Osman Sivribey, Sigorta Acenteleri Derneği Genel Sekreteri, aramızda mı? Yok sanırım.

Sayın Rüstem Eyüpoğlu? Daha sonra kendisine söz vereceğim.

Buyurun.

ŞANAR YURDATAPAN (Düşünce Suçuna Karşı Girişim Sözcüsü) – Sabahtan bu yana konuşulanlar üzerine, yani bu saygı duruşu ve İstiklal Marşı'ndan bu yana konuşulan çeşitli şeyler üzerine diyecek çok çok şeyim var, ama uslu çocukluk yapacağım, konumda kalacağım. Yani, bir, bu konuda ne gibi güçlüklerle karşılaştık; iki, önerilerimiz var mı, bunları söyleyeceğim. Ufak bir istisnası var, çünkü 1'inci maddeye gelecek, bir kavram karışıklığı var onu tartışmaya açmak istemiyorum. Ama akşam herkes gittiğinde biraz daha bu konu üstünde düşünsün isterim doğrusunu isterseniz. "Sivil toplum kuruluşu" tanımlamasında çok farklı farklı şeyleri söylüyoruz. Bu şikâyet konusuna nereden gelip dayanacak? Şuradan gelip dayanacak: 301'inci madde üzerine yoğun tartışmalar sürerken, Başbakan sivil toplum kuruluşlarıyla görüşüğünü söyledi. Bir baktık listeye, aa, meslek kuruluşları var, işveren kuruluşları var, işçi kuruluşları var, odalar var, şunlar var. Çok güzel. Çoğu da zaten sevdiğimiz, takdir ettiğimiz kuruluşlardır, ama onlar sivil toplum kuruluşu değil.

Sivil toplum kuruluşu... "Sivil" kelimesi birazcık kafa karıştırdığı için oluyor. Önce sivil biz, üniforma yoksa sivil diye anlıyoruz. DGM'de bir asker hâkim vardı, o kalktı yerine sivil hâkim geldi. Sivil olur mu o, devlet memuru? "Sivil" kelimesinin İngilizce'deki karşılığı "civil" filan, onlar değil. Dışarıdaki kullanılan deyim NGO (Non-Governmental Organization) "hükümet dışı organizasyonlar." Şimdi, Türkiye'ye gelince bu kelime de birazcık çarpıtılıyor, çünkü Türkiye'de devlet ile hükümet aynı şey değil ki. Devlet dışı organizasyonlar diye anlarsak o vakit yerine oturacak. Dolayısıyla, valimiz hiçbir zaman üniforma giymediği hâlde kendisi sivil değildir, resmîdir o, devletin bir memurudur. Buna karşılık, sünnet çocukları üniforma giydikleri hâlde onlar sivildirler.

Aynı şekilde de, işte o toplantıya giden, çoğu da sevdiğimiz ve saydığımız insanlar da sivil toplumu kuruluşları değildirler. Onlar meslek kuruluşlarının temsilcileriydiler. Yasama sürecinde onlara danışılmayacak mı, tabii ki danışılacak. Ama, böyle sap saman, karmakarışık olmasın. O örneğe döndüğümüzde somut şikâyet de ortaya çıkacak. 301'inci maddeden bahsediyorsunuz. Meslek kuruluşunu çağırıcaksanız barolar var, üniversitelerin hukuk fakülteleri var. Bu konuda çalışan insan hakları kurumları var sivil kurumlar sahasında. Naçizane biz de vardık orada, çünkü on üçüncü senemiz doluyor, ifade özgürlüğü için üstelik sivil itaatsizlik yapıyoruz, gidiyoruz, kim olursa olsun ama, bu kişi benim görüşlerime yakın biri de olabilir, olmayabilir de, konusu Kürt meselesi olabilir ya da laiklik olabilir, dine hakaretten başı belaya girmiş olabilir, Alevi olabilir, Sünni olabilir, hiç fark etmez, hepsinin

suçlarına biz iştirak ettik, gittik, onun suçu denilen şeyin altına imza attık, savcıya kendimizi ihbar ettik hadi bizi de yargılayın diye ki, kendisi için yargılandığımız kişilerden biri var, rekor, kitabın tekrar tekrar yayınından doğan, Recep Tayyip Erdoğan'dır. Beş defa onun suçuna iştirak ettik, dördünde yargılandık biz. Ama, işte, o vakit baktım, Çiçek şöyle bir şey diyordu: "Biz bu Ceza Yasasını A'dan Z'ye değiştirdiğimiz süreçte bütün sivil toplum kuruluşlarına, herkese çağrıda bulunduk rapor verin, görüş bildirin diye, kimse bize görüş bildirmedir." Tabii, önce kendimden pay biçiyorum, bana hiçbir şey sormadılar ifade özgürlüğü konusunda. Açtım telefonu, başladım sormaya: İnsan Hakları Derneği size soran oldu mu? Yoo, olmadı, kapa. İnsan Hakları Vakfı, size soran oldu mu? Olmadı. Mazlum Der, size soran oldu mu? Olmadı. Helsinki, size soran oldu mu? Olmadı. Ona sorulmamış buna sorulmamış, kiminle görüştü peki? İşte, o vakit bu karmaşa şikâyet konularından bir tanesi hâline geliyor. Bunun çok daha acı örneklerini yaşamış olduk Başbakanlık Danışma Kurulunda filan. Çok fazla üstünde duracak değilim, ama şikâyetlerden bir tanesi geldi, karşımıza bu şekilde çıktı. Biz bu tür toplantılara çağrıldığımızda - şahsen ben, başkalarının da aynı şeyi düşündüğünü biliyorum, konuşuyoruz dışarıda çünkü- ayaklarımız biraz geri geri gidiyor, biraz isteksiz geliyoruz. Sonra kendimize diyoruz ki, önyargılı olma canım, geçmişte onlar olduysa aynı şeyin tekrar olacağını güvencesi mi var. Ama, ayaklarımızın geri geri gidişinin temelinde, şimdiye kadar yapılan benzer toplantılarda -ki, bu kadar büyüğüne ben katılmadım, belki o danışma kurulu öyle büyüktü- insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı bizleri çağırırdı, çok güzel konuşmalar yapardık, kapıdan dışarı çıkardı, biterdi ve sonuçta kendimizi figüran gibi kullanılıyor hissetmeye başladık. Onun için adımlarımız geri geri gidiyor.

Belli başlı şikâyetlerin birkaç tanesini söyledim, yeter herhâlde.

Çok güzel bir örnek verildi, üniversitelere. O demin dediğim hani "açtım telefonu" diyordum ya, en son düşündüm, üniversiteleri aramış olmaları lazım garanti. Adını şimdi vermeyeyim, bir üniversitenin hukuk fakültesinin dekanına açtım, arkadaşımız. "Size ulaştı mı böyle bir şey?" dedim. "Evet, ulaştı." dedi. İçim birazcık ferahladı. "Ne oldu?" "Hiçbir şey yapamadık, çünkü koca bir Ceza Yasası geliyor, bir ay içerisinde bu konuda bizden hepsinden geri dönüş istiyorlar. Yani, ben bütün işimi gücümü bıraksam, bütün arkadaşlar okulu tatil etsek biz bir ay içerisinde derli toplu ve bir bilim adamına yakışır bir rapor yapamayız. Bu zaman çok dar. Hiçbir şey yapamadık." dedi. Öyle olunca, üniversitenin alıp bu kitabı kütüphaneye koymasına pek fazla şaşmamamız gerek.

Şimdi, artık olumlu tarafına geçeyim için. Bu yeni Meclis yapısı çok farklı ötekilerden, çok farklı sesler geldi. Hatta ve hatta, aynı zannettiğimiz seslerin içinde de farklı sesler gördük. Mesela, AKP'nin içerisinde eski sosyal demokrat bazı arkadaşları gördük, tamam. Bir milletvekili arkadaşın odasına gittiğimde dedi ki: "Yanımdaki odadaki insanla da görüşsen, o çok ilginç bir insan." Erzurum Milletvekili bir bayan, AKP'den. İsviçre Sosyalist Partisinde çalışıyormuş bu hanım. İnsan şaşka kalıyor önce. Peki nasıl olmuş bu iş? Tatile geldiğinde herhalde demişler ki eşi dostu "Ya, sen gidiyorsun o memlekette politika yapıyorsun, niye kendi ülkende yapmıyorsun? Gel burada da yararlan dokunsun." Olurdu olmazdı derken, girmiş, açılmış yol kendisine. Bu çok olumlu bir şey. Gerçekten de AKP'nin seçmeleri bu defa birazcık da farklı oldu galiba eskilerinden. İnşallah iyi farklılıklardır. En azından şöyle düşündüm: Şimdi önereceğimiz şeyi o ülkeden gelen bir insan, bırakın sosyalist mosyalist olmasını, şart değil, İsviçre gibi dört ayrı toplumun yan yana yaşadığı, dört dilin konuşulduğu bir ülkeden gelen bir insan bizler gibi böyle tek

tarafından bakılmaz olaya. Dolayısıyla bu insanla ben görüşmedim, kısmet olmadı, ama yarın umarım görüşeceğim.

Şimdi, olumlu şeye tekrar döneyim. Bu yapı aklımıza şunu getirdi: Ben on iki yıl yurt dışında yaşamak zorunda kaldım ve Türkiye’de demokrasi mücadelesi veren kuruluşlara da destek olmak için orada da çalışmalar yaptık. Oradaki parlamentoların içinde farklı farklı gruplar gördük. Tabii, burada olduğu gibi parti grupları vardı böyle, ama başka gruplar da vardı. Bir konu üzerinde hassas olan milletvekilleri, farklı partilerden de olsalar, o konu geldiğinde beraber çalışıyorlardı. 1990 yılında Fransız Parlamentosunun içinde kendilerine “Türkiye’nin Dostları” adı veren böyle bir grup vardı içinde. İçinde komünistinden, sosyalistinden liberaline her türlü var. Bu grup Türkiye’den galiba 20 kadar insanı çağırdı, ama toplam 30 kişi kadardık biz, 10 kişi de yurt dışından geldik, Fakir Baykurt geldi, Türkiye’den gelenler arasında Aziz Nesin vardı, Mahmut Dikerdem vardı rahmetli, Nevzat Helvacı İHD’nin o zamanki başkanı, böyle bir grup geldiler. Galiba, Reha İsvan Hanım da vardı. Fransız Parlamentosunun en büyük salonunda, basın toplantısı filan değil, neredeyse böyle saatlerce süren, yarım gün süren bir Türkiye yuvarlak masası yapıldı. Biz bunu yapabilecek kudrette katiiyen değildik. Bırakın Meclisin içene girip onu yapmayı, Paris’te şöyle derli toplu, saygı uyandıracak bir salonu tutmaya paramız yetmezdi, para bulsak bu defa da bizi ciddiye alıp medya gelmezdi. Halbuki orada yapılıncaya, o milletvekilleri yapılıncaya, tabii, aynen sabah burada nasıl bütün kameralar duruyordu, aynen oydu manzara. Şimdi, orada da imrenerek bakıyorduk acaba Türkiye’de günün birinde böyle bir şey olacak mı diye. Bu Parlamentosunun yapısının farklılığı, tekrardan bunu uyandırdı ve bir deneyelim dedik. Şöyle de bir uyduruk isim taktık kendimize: “Türkiye Büyük Millet Meclisi Sivil Toplum Kuruluşları Ortak Çalışma Grupları” diye kısacık bir şey oldu, OÇG diyelim kısaca onun adına. Kendiliğimizden, yine on tane şöyle gelişmiş güzel konu serpiştirdik, sonra teker teker milletvekillerinin kapılarını çalmaya başladık, konuları kabaca söyleyebilirim tabii, isimleri de biraz şeydir: Fakatsız İfade Özgürlüğü Ortak Çalışma Grubu -beni ilgilendiren grup- Amasız Barış, Önce Çevre -önceliği küresel ısınma olmak üzere- Kadın Hak ve Özgürlükleri -ki, kadın örgütleri bunu başarmışlar, çok biliyordum kulaktan duyma, ama burada duyduklarım çok daha mutlu etti beni- Çocuk Hak ve Özgürlükleri, Sakat Hakları, İnsan Hakları, Hayvan Hakları, Şeffaf Yönetim, Bilgi Edinme Konusu, İşkenceye Sıfır Tolerans, önceliği, Birleşmiş Milletlerin Seçmeli Protokolünü -ki, Türkiye imzalamıştır- sözünü tutup bu Meclisten geçirmesi olmak üzere, böylesine gruplar önerdik. Dedik ki: “Ey milletvekili arkadaşlar, böyle bir şey size uygun geliyorsa, bakın bunlardan hangilerine veya hangisine, isterseniz hepsine bu gruplara adımı yazabilirsiniz deyin.” Ne olacak sonra? Tabii, korku şu: Eyvah, işimiz başımızdan aşkın, şimdi yeni bir grup daha yeni toplantı demek, yeni bir şey... Hayır, hiç öyle bir şey olmayacak. Bir: Sizin gibi başka partilerden de düşünen ve ben burada varım diyen insanları birbirinize haberdar edeceğiz. Yarın öbür gün bu kürsülere çıkıp da buradan bir çalışma yapmak istediğinizde kimlerin sizleri destekleyeceğini bilin. İki: Yine sizin izninizle, sizleri o konularla ilgili sivil toplum kuruluşlarına ihbar edeceğiz, diyeceğiz ki, lobi yapmak istiyorsanız, bakın Mecliste şu şu insanlardır. Beklentimiz bu sivil toplum kuruluşlarının o milletvekillerini bilgi ve belgeyle sürekli beslemesi. Bu ne anlama geliyor? Aynı zamanda bizim milletvekillerine bir şey de vaat ediyoruz. Devlet sizlere kaç tane danışman veriyor? Bir tane maaşını ödeyip. Önünüzden kaç tane konu geçecek bir dönemde? Üç yüz tane. Öbür konular ne olacak? Hiç değilse sizin hassas olduğunuz konularda bu iş için yirmi dört saat, hatta yirmi beş saat çalışan gönüllü kuruluşlar sizin danışmanınız

demektir. Onlar sizi sürekli olarak elektronik alandan besleyebildikleri gibi siz de onlara istediğinizde sorular sorabilirsiniz ve böylelikle bir paralel kurulur.

BAŞKAN – Toparlayabilirsiniz Sayın Yurdatapan.

ŞANAR YURDATAPAN (Düşünce Suçuna Karşı Girişim Sözcüsü) – Sonucu bildireyim, daha sonuca gelmedik, ikinci adımdayız henüz. Yarın da kalacağım, devam edeceğim çalışmaya, ama şu anda 40 küsur milletvekili katıldı bu gruplara ve on beş gün kadar sonra diğer katılımlarla birlikte ilan edeceğiz, bu süreç başlayacak. Ayrı toplantı odanız olmayacak, grup başkan vekiliniz olmayacak, bu grup sözde bir gruptur, ama siz istediğiniz vakit bunları yapabilirsiniz. Böyle bir çalışma bizim önerimizdi, bu noktaya kadar da getirdik. Sizlerin de katılımlarınızı bekliyoruz.

Sağ olun. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rüstem Eyüpoğlu, Türkiye Özel Okullar Birliği Başkanı, buyurun efendim.

Ardından, KAGİDER'den Sayın Aysun Sayın, burada mı efendim?

RÜSTEM EYÜPOĞLU (Türkiye Özel Okullar Birliği Başkanı) – Yasama Derneğine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanına teşekkür ediyorum.

Derneğimden bahsetmeyeceğim. Türk eğitim sistemi hakkında uzun uzun konuşmak gerekir, ama herhalde beş dakikadan fazla olmayacak. Ancak, Sevgili Başkanımın bir şey rica edeceğim, konuşmayan bazı arkadaşlar var, onların zamanını bana verirse mutlu olurum, siz de dinlerseniz tabii.

OTURUM BAŞKANI – Yalnız, konuşacak olan epey kişi daha var listede, onun için beş dakikayı aşmasın Sayın Eyüpoğlu.

RÜSTEM EYÜPOĞLU (Türkiye Özel Okullar Birliği Başkanı) – Peki.

Sevgili dostlarım, Türk milli eğitimine baktığınız zaman, başlık olarak söylüyorum, cumhuriyetin seksen üç, seksen dördüncü yılında geldiğimiz nokta şu: 1927 yılında ilk nüfus sayımı 13 milyon, 2000 yılında 68 milyon, şu anda 70 milyonun üzerinde. Okullaşma oranımız bu dönemde 10 kat artmış, öğretmen oranı 46 kat artmış, öğrenci oranı 44 kat artmış. Öğretmenle öğrenci arasındaki kat birbirlerine çok yakın olmasına rağmen, okullaşma oranının 10 kat artması bugünkü eğitim sistemimizdeki kalitesizliği doğurmuştur. Ne olmuş bunun sonunda: İkili eğitime geçilmiş ilköğretimde, okul öncesi eğitime zaten önem verilmemiş, kalabalık sınıflar doğmuş, 600 bine yakın öğretmenim özlük haklarından mahrum bırakılmış, fakirlik sınırında özlük hakları ile karşı karşıya kalmış, hizmet içi eğitimden geçirilmemiş ve de bugünkü kalabalık sınıfların doğmasına neden olmuşuz. Cumhuriyetin geçen yılları içerisinde de nüfus artışımız, tekrar ediyorum, 5 kat artmış, bu nüfus artışına karşılık bu ülkenin eğitimine ayrılan para kafi gelemmez. Her yıl bu ülkenin eğitimine 1 milyon genç insan katılıyor. Şu anda ilköğretim, orta öğretim, üniversite olmak üzere 19,5 milyon genç bu ülkede okuyor. Avrupa ülkelerinin birçoğundan fazla. Dolayısıyla, ben her konuşmamda yaşı 70'e doğru yaklaşmış, kırk yıldır eğitim yapan bir dostunuz, arkadaşınız olarak söylüyorum, ülkenin bütün gelirini millî eğitime ayırmamız gerekir, bunun başka çözümü yok. Ben dinliyorum, notlar aldım, hiçbir dernek başkanı arkadaşım eğitimden fazla bahsetmedi. Bütün bu sorunların eğitim ve öğretim yatıyor sevgili dostlarım. Son üç beş yıldır -teşekkür de edeceğim- millî eğitime ayrılan para Türkiye'deki diğer bakanlıkların üzerinde olmasına rağmen, yine de bunun altından

kalkmamız mümkün değil. Mutlaka okullaşma oranını yüzde 40'lara getirmemiz lazım, okulları 30 kişilik sınıflara, hizmet içi eğitimden geçmiş öğretmen arkadaşlarıma bırakmamız lazım.

Ben Türkiye Özel Okullar Birliği Başkanı olarak kendi derneğimin sözcülüğünü yapmaktan ziyade -çünkü, her ailenin içinde sıkıntılar vardır, derneklerin de sıkıntıları var, o bakımdan- genel bazı başlıkları söylemek istiyorum. Öğretmen yetiştirmeye mutlaka ve mutlaka öncelik vermemiz gerekir. Okullarımızın içerisine, sınıflara teknolojinin en sonunu koysanız bile öğretmen o sınıfın direğidir. Öğretmen yetiştirmeye önem verilmesi lazım.

Bir de sevgili dostlarım, hepiniz dernek başkanı, sivil toplum kuruluşlarının başındasınız veya yöneticilerisiniz. Bunları sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu ülkenin eğitim ve öğretimini felç eden iki tane sınav var. Bunlardan birisi OKS, birisi ÖSS. Bu ülkenin bu iki sınav sisteminden kurtulması lazım. Birisinden kurtuluyor, OKS bu sene son sene. Sayın Millî Eğitim Bakanına bu hususta teşekkür ediyorum bir sivil toplum kuruluşu olarak. İlköğretimi felç eden bu sistem bu sene son. Fakat, 1973 yılından beri, daha nasıl kaliteli sınav yaparız diye bu ülke aradan otuz küsur yılını yemiş vaziyette. Şunları hiç düşünmemiş üniversite: "Daha fazla nasıl üniversite açarız, daha fazla nasıl kaliteli üniversite eğitim elemanı yetiştiririz, orta öğretimde okullar arasındaki farklılığı nasıl yaklaştırırız." Dolayısıyla, iki tip okul meydana getirmiş, bir Anadolu lisesi bir klasik lise. Devletin buna hakkı yoktur.

BAŞKAN – Sayın Eyüpoğlu, toparlayabilirsek sevinirim.

RÜSTEM EYÜPOĞLU (Türkiye Özel Okullar Birliği Başkanı) – Devletin hakkı şuydu: Benim mesleki teknik lisem var, benim akademik lisem var, benim özel okullarım var derdi. 17'nci Eğitim Şûrası'nda bu kararlar da alınmıştı.

Benim sizlere son şeyim, zaman müsaade etmiyor tabii: Sevgili dostlarım, ben kalabalığı bulduğum zaman, bundan sonraki yaşamımı okul öncesi eğitime sarfediyorum. Okul öncesi eğitim bir ülkenin geleceği. Eğer siz 3-6 yaş grubunu okula alırsanız, ülkesini daha fazla seven, paylaşmasını bilen, en az üç yabancı dili öğreten, örf ve âdetlerine saygılı olan bir toplum yetiştirmek istiyorsak –ki istiyoruz- bugünden 3-6 yaş grubunu okula almak mecburiyetindeyiz. Cumhuriyetin 100'üncü yılında, 2023 yılında mutlaka okul öncesi eğitimi yüzde 80'lere çıkartmamız lazım. Son üç dört yıldık okul öncesi eğitim yüzde 9'lardan yüze 25'lere çıkmıştır, bunun için de teşekkür ediyorum.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Gününüz güzel, sağlıklı, huzurlu, mutlu geçsin. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI – Teşekkür ediyorum.

KAGİDER'den Sayın Aysun Sayın'ı davet ediyorum. Ardından, Sayın Adem Arkadaş, burada mı?

AYSUN SAYIN (KAGİDER Temsilcisi) – Teşekkürler.

Aynı zamanda Anayasa Kadın Platformu adına konuşacağım. Öncelikle teşekkür ediyorum Yasama Derneğine bu toplantıyı organize ettiği için.

Şimdi, aslında büyük oranda Sevgili Feray (İnsan Hakları Ortak Platformu Sözcüsü) ve Sayın Yurdatapan söylemek isteklerimi çok güzel özetlediler. Özellikle yasama süreçlerine sivil toplumun katılımı, sivil toplum nedir, Türkiye'de nasıl

algılanıyor ve kimler sivil toplum olarak çok kolay tanımlanıyor diye. Bir şeyin altını çizmek istiyorum. Ekonomik Sosyal Komiteye üye olanlara görüş soruyor olmak Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarına görüş sormuş olmak anlamına gelmiyor. Böyle yapıldığı takdirde çok çok büyük bir temsiliyet oranına sahip ve farklı uzmanlık alanlarında çalışan sivil toplum kuruluşları dışarıda bırakılmış oluyor. Anayasa değişikliği sürecinde bunu yaşıyoruz.

İkinci altını çizmek istediğim şey ve yaşadığımız sorunun kendisi ve bizi Anayasa Kadın Platformu kurmaya iten süreç Türkiye'deki anayasa değişikliğidir. Bir sivil anayasa hazırlanma sürecinde birden şunu fark ettik: Sürecin kendisini tartışmıyoruz. Sürecin nasıl katılımcı olacağıyla ilgili hiçbir mekanizmalar bize sunulmuş değil. Şeffaf değil. Kimin sivil anayasası meselesiyle ilgili bir sürü ortalıkta sözler dolaşıyor. Ve şundan korktuk, içeriği tartışmaya başlamamızın nedeni böyle bir şeydi: Uyandırdığımızda bu ülkede çok fazla yasalar geçti. Hani bir gün uyandırdığınızda anayasayla karşılaşabilirsiniz ve siz aslında o sırada ne olduğunun farkına varmayabilirsiniz. Nitekim, benim annem hiçbir şeyin farkında değil. Ki, ben bu işin içinde bir insan olarak hâlen daha bu mekanizmaların içerisine nasıl girebileceğim ve sözümü oralarda nasıl dinletebileceğimi bilmiyorum.

Bunun kendisi yasama süreçlerine katılımı ilgili çok ciddi bir sorun. Çünkü, biz sorduğumuz zaman sivil dediğiniz bir anayasa sivil toplumdan bağımsız çıkarılıyor. "Hayır, biz görüş sorduk." Hangi sivil topluma sordunuz, bunun kendisinin de iyi tanımlanması gerekiyor. Dolayısıyla, ben kadın derneği temsilcisi olarak çevreci arkadaşlarımı temsil etmiyorsam, Ekonomik Sosyal Komite üyeleri de farklı interest gruplar, çıkar grupları olarak beni temsil ediyor olmuyorlar. Burada bir netlik sağlanması gerekiyor.

Ayrıyeten, sadece parlamento düzeyindeki yasama süreçlerine katılım değil, umuyorum bu toplantının kendisi bize buralarda yaşadığımız sorunlarla ilgili çözüm haritasını da çıkaracaktır veya tekrarı gelecektir. Aynı zamanda yerel yönetimler. Yerel yönetimlerdeki herhangi bir karar alma mekanizmalarının içine de katılmıyoruz. Bunun kendisini doğrudan yaşadığımız yerlerdeki, hayatımızı organize ettiğimiz yerlerde de söz sahibi değiliz. Dolayısıyla, çıkacak olan çıktıların kendisi daha geniş düşünülmesi. Hem parlamento hem yerel yönetimler düzeyinde biz sorun yaşıyoruz sivil toplum olarak katılma noktasında. Buna daha geniş bağlamda bakmakta fayda var diye düşünüyorum.

Bir başka şey. Bir sivil anayasa taslağı var. İçerisinde sivil toplumu ben göremedim, ben bulamadım, sivil diyaloga ben rastlamadım. Rastlayan varsa beni lütfen düzeltsin.

Bir başka taslak da Avrupa Birliğinin var, Avrupa Birliği anayasası. 1'den 49'a kadar maddelerin tamamı sivil diyalogdan, sosyal tarafların katılmasından, vatandaşın katılmasından bahsediyor ve katılımın kendisini sürecin bir tarafı olarak kuruyor. Dolayısıyla, Türkiye'de olduğu gibi "Biz sizden katkı alacağız, biz size görüş sorduk, biz Avrupa Birliğiyle müzakere ettik, gelin bakalım bilgilenenin, bilgilendirelim, size çıktılarımızı anlatalım..." Bahsettiğimiz katılım böyle bir şey değil. Biz bu ülkede bütün yasama ve yürütme süreçlerinin doğal partnerleriyiz, doğal taraflarıyız. Birlikte örmek istediğimiz, politika üretim süreçlerinde yer almak istediğimiz bir katılımdan bahsediyoruz. Aksi takdirde "Telefon ettim, mail gönderdim, bir toplantı yaptım, görüş sordum, yazılı görüşünü ver..." Şimdi, defalarca bunu yaptık. En azından, ben, çalıştığım alanla ilgili, ilgili bakanlığa ve ilgili genel müdürlüğe defalarca yazılı ve

toplantılarda görüş verdim. Bilmiyorum şimdi onlar nereye gidiyor, ne kadar değerlendiriliyor ve ben o süreci nasıl izleyeceğim. Dolayısıyla, bizim anladığımız katılım katkı vermek değil sadece, sürecin bir parçası olmak ve sürecin kendisini birlikte örmek. Aksi takdirde, hüküm ediliyor oluyoruz, yönetimden bahsetmiyor oluyoruz. Biz sadece figüranlar olarak “Biz size sorduk, evet, işte onların da onayını aldık.” Kim onlar? Onların kendisi belli değil, benim sözümün kendisi orada yok, benden bağımsız bir... Benden dediğim, önemli bir grubu temsil ediyoruz. Türkiye’deki nüfusun yarısının sorunlarını farklı sivil toplum kuruluşlarıyla, kadın örgütleriyle, farklı uzmanlıklarla temsil ediyoruz ve hâlen, daha, biz her türlü çabamıza rağmen bir anayasa değişikliği sürecine dâhil olabilmemiş değiliz, biz Türkiye’nin önemli kararlarının alındığı platformların içerisine girebilmiş değiliz. Kendi platformumuzla ortak... Yani, “Hanginizi davet edelim?” dedikleri zaman, evet adresim bu, kendisi bu dediğimiz hâlde bunu yapabilmemiş değiliz. Dolayısıyla, ben niyetle ilgili bir sorun olduğunu görüyorum. Samimi olunursa, siyasi iradenin kendisi hakikaten bu konuda samimiye nerede olduğumuz çok belli. Atlayıp da geliyoruz. Sivil toplum zengin değil, bütün organizasyonların içerisine... Kendi cebinizden, kurumlarınızın olmayan parasıyla çıkıp geliyorsunuz ama. Geliyoruz görüş vermeye, ama sürecin bir parçası olacaksak ve o süreci birlikte öreceksak ve en önemlisi çıktılarını izleyebileceksak. Ne olursa olsun benim STK’m, onun STK’sı ideolojisine... Her hükûmetin STK’sı var. Bugüne kadar biz bunu gördük, ama bizler bağımsız, hükûmet dışı, gönüllü organizasyonlarız. Dolayısıyla, bu ülkede önemli bir grubu da temsil ediyoruz.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz.

Sayın Adem Arkadaş, Uluslararası Çocuk Merkezi. Ardından Prof. Dr. Ahmet Battal. Burada mı acaba?

ADEM ARKADAŞ (Uluslararası Çocuk Merkezi) – İyi akşamlar.

Ben burada olmayan ve yasama sürecine de katılma hakkı olan bir grupta, temsilen de demeyim, ama bir grupta alakalı konuşmak istiyorum, o da çocuklar. Feray Hanım bir şeyden söz etmişti, katılım bir insan hakkı. Kendinizi ilgilendiren kararlara katılım çok temel bir insan hakkı. Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni, çocuk haklarına dair sözleşmeyi imzalamış, taraf olmuş bir ülke olarak da çocukların katılımını ve yasama sürecine katılımını güçlendirmeli ve desteklemeli diye düşünüyoruz.

Çocukları burada sivil toplumun örgütsüz üyeleri olarak görmek durumundayız. O yüzden de çocukların örgütlenmesini, çocuk derneklerinin kurulmasını desteklemek durumundayız. Çocuk katılımını uluslararası standartlar temelinde bir daimî yapıyla sağlamak zorunda Türkiye Büyük Millet Meclisi. Yasama sürecine, yasa yapış süreçlerine muhakkak çocukları katmak zorunda ve yasaları daha anlaşılır, çocukların da anlayabileceği bir dilde sunmak zorunda. Çocuklar da kendilerini ilgilendiren yasaların yapılış sürecine muhakkak katılmak durumunda. Bu çerçevede de bu alandaki uzman sivil toplum kuruluşlarından ya da uzman hükûmet dışı kuruluşlardan da destek alabilir.

Bir etki analizinden söz edildi. Bunun da muhakkak devamlı yapılması gerekiyor. Her yapılan yasayla alakalı bir etki analizi yapılması ve çocuklara dair de etki analizi yapılması gerekiyor. Bu durumda yine sorunlarını kendilerinin en iyi bildiği... Devamlı

diyoruz: Sorunları yaşayanlar en iyi bilir. Burada da çocuklar en iyi biliyorlar, kendi alanlarında kendileri uzmanlar. O yüzden bu etki analizlerini devamlı hâle getirmek ve çocukları da bu sürece katmak gerekiyor. Sadece dinlemek gerekmiyor, arada sırada çocuklar dinlenebiliyorlar. Yalnız söylediklerinin de dikkate alınması gerekiyor. Bu da çok temel bir hak aslında, çocukların dinlenme ve söylediklerinin dikkate alınması.

Burada bir iki şey gerekiyor. Aslında burada bir sistem önerisinden yola çıkıldı, bu toplantıda. Belki de birden fazla sistem olması gerekiyor. Hak sahiplerinin ihtiyaçları temelinde gerçekleşmesi gerekiyor bu sistemin. Bu durumda da devlet ve devletin organları, bunlardan bir tanesi de Türkiye Büyük Millet Meclisi, yasama sürecinde kendi sorumluluklarını, yani yasa yaparken bu yasanın etkileyeceği kişileri, hak sahiplerini düşünmesi gerekiyor ve muhakkak çocukları katması gerekiyor. Bunun için değişik yöntemler kullanılabilir. Bunlardan bir tanesi ulusal çocuk hakları enstitüsü ya da “ombuds” kurumu olabilir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde çok uzun süredir tartışılan, ancak bir türlü yerine getirilmeyen çocuk hakları daimî komisyonu olabilir. Bir de, belki çocuk hakları çerçeve kanunu olabilir. Çünkü, çocukları etkileyen birçok yasa çok dağınık bir biçimde durmakta.

Ben burada keseceğim, fakat iki şey daha var. Bugün Dünya Çocuk İstismarını Önleme Günü, yarın da Dünya Çocuk Hakları Günü. Türkiye imzaladığı uluslararası insan hakları sözleşmelerine, benimle alakalı da, daha doğrusu kurumumla alakalı da çocuk haklarına dair sözleşmede yer alan 12’nci madde çerçevesinde muhakkak çocuklarını dinlemeli, çocuklarının söylediklerini dikkate almalı ve yasama sürecine muhakkak çocukları da katmalı.

Bu arada, Uluslararası Çocuk Merkezini temsilen burada bulunuyorum. Ama, Ankara’da da Ankara Çocuk Hakları Platformu diye bir platform kuruldu. 7 tane kuruluşun bir araya gelerek oluşturduğu bir platform bu. Hem platform hem de kendi kurumum olarak çocuk haklarına dair herhangi bir çalışmada uzman kuruluş olarak her zaman destek vermeye hazırız.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı Başkanı Prof. Dr. Ahmet Battal. Sonrasında Sayın Nihal İldeş. Burada mı efendim?

PROF. DR. AHMET BATTAL (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı) – Saygılarımı sunarak başlamak istiyorum.

Önemli insanlar olduğumuz iddiasında değilim, ama önemli bir iş yaptığımız kanaatindeyim. Türkiye’nin geleceğine etki edecek önemli insanların demokrasiye katkısını sağlayacak bir süreci başlatacak gibi görünüyoruz. Umarım gerisi gelir.

Bu katkıyı vermek açısından birinci olarak şunu düşünmenizi arzu ediyorum: Niçin bu kurumun adı Türkiye büyük devlet meclisi değil de Türkiye Büyük Millet Meclisidir? Katılımcı demokrasi açısından sanıyorum bu iyi bir soru olabilir? Son otuz yıldır Türkiye’nin millet meclislerinin galiba en önemli sorunu, gerçek bir temsil meclisi ya da bir millet meclisi olamayıp çoğunlukla bir tepki meclisi olmuş olmalarıdır. Bugün milletvekillerinin çok büyük bir çoğunluğunun önceki hayatında bir biçimde devletle kavgalı olmuş olması da bu tepki meclisinin ne demek olduğunu göstermektedir.

Bu girişten sonra, izninizle, panelin konusuyla ilgili olarak somut tekliflerimizi aktarmak istiyorum. Bu panelde ve sonrasında belirlenecek olan sürece ilişkin yeniliklerin ve yöntemlerin tümü sadece kanunlar için değil tüm düzenleyici işlemler için geçerli olmalıdır. Çünkü, eğer katılım isteniyorsa konu sadece meclise katkı yapmak değildir, tüm sürece, yani kanun altı metinlere de katkı yapabilmeyi gerektirir.

İkinci olarak, kanunlaştırma sürecine katkısı yönünden Anayasa'nın 135'inci maddesinde düzenlenen meslek kuruluşlarının sivil toplumsal örgütlenmeler değil kamu kuruluşu sayıldıkları unutulmamalıdır. Zira, bunlar, çok konuşmacının değindiği üzere, üyeliği zorunlu olan ve rekabete açık olmayan örgütlerdir. Oysa, gerçek sivil toplumsal örgütlenmeler gönüllülük esasına dayalı olan, rekabete açık ve kamusal yetki kullanmayan örgütler olabilirler.

Üçüncüsü, kanunlaştırma sürecine katkıda bulunmak isteyen sivil örgütlenmeler arasında mali güç yönünden farklar bulunabileceği kabul edilmeli ve bu farkın sürece olabildiğince düşük oranda etki etmesini sağlayacak bazı emniyet supapları geliştirilmelidir. Zira, ülkemizde özellikle yüksek mali güce sahip olan sivil toplumsal örgütlenmelerin çoğu aslında arka planında devlet gücünü barındırmaktadırlar.

Dördüncüsü, örgütlenememiş menfaat gruplarının ve fikir gruplarının da sürece katkısını sağlayacak yöntemlerin, özellikle mini anketlerin ve benzeri uygulamaların gerekliliği ve uygulanabilirliği üzerinde durulmalıdır. Bu kapsamda sivil toplumsal örgütlenmeler yapılacak olan alan araştırmaları konusunda desteklenmelidirler.

Beşincisi, kanun yapımı sürecine katkıda bulunmak isteyen ya da isteyen sivil toplumsal örgütlere bu nedenle ihtiyaç duydukları idari ve özellikle mali desteğin verilmesinin gerekliliği tartışılmalı ve bunun yolları üzerinde durulmalıdır. Aksi hâlde "Parası olan konuşur." kuralı elitler demokrasisini ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda yararlanabilecek tipik örnek muhalefetteki siyasi partilerin dahi hazine yardımı alabiliyor olmalarıdır.

Vaktim var mı efendim?

BAŞKAN – Toparlayabilirsek Hocam...

PROF. DR. AHMET BATTAL (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı) – Altıncısı, kanun yapma biçimi ve kanunlaştırma sürecinin sivil toplumsal hareketlerden etkilenme seviyesi ve ihtiyacı itibarıyla kanunlar ile kanunnameler arasındaki farklar mutlaka nazara alınmalıdır. Yani, küçük kanunlarla, kanuncuklarla büyük kanunlar arasındaki fark nazara alınmalıdır.

Yedinci, sivil toplumsal örgütlerin kanunlaştırma çalışmalarını yakından takip edebilmeleri ve gerek gördüklerinde sürece müdahil olabilmeleri için düzenli bilgilendirme mekanizmaları kurulmalıdır.

Bu kapsamda birinci olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin web sayfasında gündemdeki kanun tekliflerinin ve tasarılarının en zengin biçimde çeşitli yönlerden tasnif edilerek ve gruplandırılarak duyurulması sağlanmalıdır. Zira, mevcut sistemde bilgilendirme karışık bir biçimdedir ve maalesef, periyodik olarak sürekli izlemeyi ve ilgili ilgisiz birçok konu içinde ilgili olanı bulmayı gerektirecek biçimde tasarlanmıştır. Labirentte kaybolma riski vardır. İlgili alanlarına göre ayıklamaya imkân vermemektedir bu mevcut sistem. Oysa, her bir sivil örgüt her kanun tasarısını ya da teklifini kendi idealleri açısından önemli görmeyebilir.

İkinci olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi bilgi işlem sisteminde ilgi alanlarına göre kanun tasarı ve tekliflerinden ve bunların Genel Kurulda ve komisyonlarda görüşülmesi sürecinden haberdar olmak isteyen tüm bireylere yönelik olarak, sadece sivil toplumsal örgütlenmelere değil tüm bireylere yönelik olarak açık üyelik sistemiyle çalışan bir elektronik posta sistemi kurulmalı ve karşılıklı haberleşme sağlanmalıdır.

Üçüncü olarak, bireylerin mevcut hukuk sistemindeki yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi olabilmesi için, yürürlüğe giren kanunlar da aynı şekilde Başbakanlığın web sayfasında sunduğu mevzuat hizmeti kapsamında ilgi alanlarına göre tasnif edilmeli ve dileyen kişilere elektronik mektup yöntemiyle bilgi ulaştırılmalıdır.

Son olarak, sivil örgütlerin düzenleyici işlemlere yönelik olarak yaptıkları randevu talebi bu işlemleri tesis etme yetkisine sahip olan kamu kurumlarının yöneticilerince yüksek öncelikli talepler olarak değerlendirilmelidir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de çok teşekkür ediyoruz Sayın Hocam.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu üyesi Sayın Nihal İldeş. Ardından Sayın İsmail Gülmez. Burada mı efendim?

NİHAL İLDEŞ (Çocuk Gelişimi ve Eğitimcileri Derneği) – Herkese merhaba.

Ben aslında birkaç dernek adına buradayım. Bir tanesi Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Eğitimi Mezunları Derneği, bir diğeri Çocuk Gelişimi Eğitimi Mezunları Derneği, bir diğeri Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Evlat Edindirme Derneği ve bir diğeri de Doğal Yaşamı Koruma Derneği.

Arkadaşlar, beni tanıyanlar oradan gülüyorlar, dernekte geçiyor hayatım biraz.

İşim kolay olacak. Çünkü, epeyce kişi sunumunu yaptı. Benim birazcık daha kısaltarak gitmem gerekiyor. Neler olabilir? Meclis alt komisyonlarıyla, komisyonlarda birtakım gruplar var. Bunlarla ilgili çalışmalarda derneklerle iş birliği yapılması ve bu görüş almanın ötesinde çoğulcu bir bakış açısıyla -ki, az önce de bahsedildiği gibi belli gruplara yönelik gidebiliyor bilgilendirmeler- çoğulcu bir yaklaşımla ve sürekli olarak yapıldığı takdirde doğal olarak katılımlı ve de belli görüşlerin çıkmadığı, genel anlamda görüşlerin yer aldığı birtakım düzenlemeler yapmak söz konusu.

Bir diğer konu da toplumsal ve kamu yararına yürütülen birtakım STK faaliyetlerinin tam olarak desteklenmesi. Çünkü, biraz önce -TEMA yetkilisi ne yazık ki burada yok- eğer geniş ve nicel olarak değil de nitel olarak birtakım değerlendirmeler yapılacaksa bazı sivil toplum örgütlerinin gündemden kalkması gerekiyor. Korunmaya Muhtaç Çocuklar Derneği de 102 kişiden oluşmakta. Ama, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun yapması gereken birtakım çalışmaları, aileleri bilgilendirmek, çocukları bu sürece hazırlamak, karşısına çıkabilecek yasal sorumluluklardan haberdar etmek ve bu süreçlerde ailelerin yanında yer almak gibi birtakım görevleri üstlenmiş bir dernek olarak o zaman yer almaması gerekiyor gruplar arasında diye düşünüyorum. Böyle bir değerlendirmeyi de açıkçası yanlış bulmuyorum.

Kanun hazırlıkları ya da yapılması öngörülen değişikliklerde derneklere bildirim yapılması noktasında sıkıntılardan söz ettik. Bu yazışma ve dernekleri bulma, derneklere ulaşma konusunda mutlaka sorun vardır, eminim. Ama, dernekler artık

akreditasyona gidiyor ve nerede oldukları da aslında araştırıldığında bilinebiliyor. Az önce de sözü edildiği gibi çok kısa süreçte bir görüş istendiği takdirde, doğaldır ki derneğin iç yapısı ve oluşturulacak birtakım yapılanmalar bu sürece yetmediği için çoğu dernek görüş bile bildiremiyor, buna vakti bile kalmıyor. O yüzden, bu komisyonların, görüş alma sürecinde derneklerin organize olma ve görüş bildirme zamanını da göz önünde bulundurması gerekiyor diye düşünüyorum.

Ayrıca, kanun yapıcı ve tasarlayıcıların da derneklerin sundukları bazı görüşlere biraz güvenmeleri gerektiğine inanıyorum. Çünkü, pek çok sıkıntılı olay gündeme geliyor veya aşılması zor durumlar ortaya çıkıyor. Çünkü, hazırlanmış metinlerin üzerinde sonrasında yapılacak eklemeler ve çıkarmalar ne yazık ki kolay olmuyor. Örneğin, Çocuk Koruma Kanunu da böyle bir yapıyla çıktı veya aile mahkemelerinin oluşturulmasıyla ilgili yapılan çalışmalarda da keza böyle sıkıntılar oldu. Çünkü, kanun yapıcılar pedagog denilen bir meslek grubunun 1983'ten beri Türkiye'de yetişmediğinden haberdar değiller muhtemelen ki, kanuna böyle bir meslek grubunu koydular. Ama, bunun karşılığı yok Türkiye'de şu anda. Ve çocuk mahkemelerinde, aile mahkemelerinde ve Çocuk Koruma Kanunu'nda da geçiyor. Ama, sorulsa söylenilecek veya söylüyoruz anlaşılmıyor gibi noktalar söz konusu.

Ayrıca yine başka bir şey daha. Aile mahkemelerinde aile danışmanlığı eğitimi almış uzmanların yer alması gerekiyor ki, ne yazık ki, Türkiye'de henüz yüksek lisans düzeyinde aile danışmanlığı diye bir eğitim sistemi yok. Bunu koyduğu zaman kanun yapıcı hepimizin güveni doğal olarak bu sisteme karşı sarsılıyor. O yüzden görüş verilmesi ve verilen görüşlerin dikkate alınması önemli diye düşünüyorum.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz Sayın İldeş.

Nitelik, nicelik sorununa ben de küçük bir katkı yapayım. Bizim Yasama Derneğimiz de 130 kişiden oluşuyor.

Devlet Denetim Elemanları Derneği Genel Sekreteri Sayın İsmail Gülmez. Ardından Sayın Rıza Sümer.

İSMAİL GÜLMEZ (Devlet Denetim Elemanları Derneği) – Sayın Başkan, organizasyonu yapan, katılan ve özellikle de şu ana kadar zahmet verip bekleyen ve katkı sağlayan herkese teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Şimdi, yasa koyucu yasayı çıkarıyor. Uygulayıcılar yasayı uyguluyorlar. Yasaların uygulandığı kişilerse bazen öyle bazen böyle ya ihya oluyorlar veyahut da çok da mağdur olabiliyorlar. Şimdi, biz Devlet Denetim Elemanları Derneği olarak ne yapıyoruz? Biz de yasaların uygulanışını artı veya eksi olarak izliyoruz ve başından sonuna kadar bunun yakın şahitleriyiz.

Şimdi, bu bağlamda bu kadar yakın tanıklığımız olunca biz şunu diyoruz: Eğer Yasama Derneğinin hedefinin yasama sürecinde yer alanların, yasama alanında çalışan akademisyenlerin Türkiye Büyük Millet Meclisi ve yasamaya ilgi duyan herkesin buluşma noktası olduğu iddia ediliyorsa, biz de diyoruz ki, biz bu noktada buluşmak için, bu noktada bulunmak için daha çok katkılarımız olacağını söylüyoruz.

Şimdi, sivil toplum kuruluşları, tabii, kendileriyle ilgili alanlarda değerlendirmeler yapıyorlar ve yaptığımız bu değerlendirmeleri elimizden geldiğince yasama organlarına, daha da olmadı, bireysel ilişkilerimizle ilgili milletvekillerine ulaştırmaya çalışıyoruz. Ancak, burada karşılaştığımız sorunlar var. İşte, sistem arayışı, sistem

çözümü derken biz bunu anlamak istiyoruz. Ve bu sorunlar neler? Bu sorunlar...Yani, öyle veyahut da böyle ulaşıyoruz, ama ne olursa olsun birinci sorun ulaşabilme, Meclise gelebilme sorunu, bu bilgileri aktarabilme sorunu. Bunlar olmadığı sürece buraya gelip “Ben şu şekilde ulaşamıyorum, ben şunu yapıyorum, bunu yapıyorum.” değil, “Biz buna nasıl ulaşacağız, bunlara imkân nasıl sağlanacak?” Bunların kolaylıkla aktarılması imkânlarının sağlanması lazım.

Bir de, özellikle devlet memuru olmamız hasebiyle bu sivil toplum kuruluşlarında görev alan arkadaşlar ille memur dernekleri olması gerekmiyor. Bunların sivil toplum kuruluşlarında faaliyet yaparken rahat çalışabilecekleri imkânların sağlanması gerekiyor. Biz işçi değiliz, memurların bir işçi gibi sendika kurma şansı yok, ancak mensup olduğu dernekleri var ve derneklerin de imkânları kısıtlı. Aslında devlet memurlarının da tüm sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte çalışabilmesi için yeterli yasal imkânın sağlanması lazım, bu konuda girişimlerde bulunması lazım.

Biz bunları derken, bugünkü panelde ister istemez geçmiş uygulamaları da dikkate alarak bazı korkularla karşılaşılıyor. Bu korkularımız neler?

Eğer, bizler, sistem arayışı denilmesine rağmen, burada gelip faaliyetlerimizi anlatıyorsak ve sorularımızı detaylandırmaya çalışıyorsak, yine zaman yetersizliği olduğu bildirilmesine rağmen verilen fırsatı en azami şekilde kullanmaya çalışıyorsak, kendi diyeceğimizi dedikten sonra başkalarının ne söylediğine hiç önem vermeksizin çekip gidebiliyorsak, aynı tutumlar yasama sürecinde de devam edecekse... Eğer bize birtakım imkânlar tanında, biz gittik, fırsatı bulduk, konuş konuş konuş, ama dinleme yok. Peki, biz ne yapacağız? Bir kere bunların altyapısının oluşturulması lazım. Lütfen bu son dört tespitimi bir şikâyet değil, sadece korkumuz ve önümüzdeki çalışmalarda dikkate almamız gereken, etrafını çizmemiz gerek çerçeve olarak da dikkate alınırsa çok memnun oluruz.

Teşekkür ederiz. Hayırlı olsun diyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Gülmez.

Yasama Derneği yasama sürecine katkıda bulunan herkesi gerçekten bir araya getirmeyi, böylece de yasama sürecinin kalitesini artırmayı hedefleyen bir dernek. Bu noktada çalışmalarımız oluyor, katkı bekliyoruz.

Sayın Rıza Sümer, Türkiye Gençlik Federasyonu Genel Başkanı.

RIZA SÜMER (Türkiye Gençlik Federasyonu) – Şu ana kadar bacaklarınızın, bedeninizin ve yüreğinizin gösterdiği sabrın ve direncin aslında bu ülkeyi ayakta tutmak için gerekli olan en büyük direnç olduğunu düşünüyorum ve hepinizi bu açıdan kutluyorum.

Özetleyeceğimiz, yazılı olarak sunduk, arkadaşlarımız somut öneriler not etmelerine gerek olduğunu düşünmüyorum. Özetlemeden önce bir saptamada bulunmak istiyorum. Özellikle hükümet dışı ve gönüllü kuruluşların bulunduğu toplantılarda ben bazen biraz gönüllü kuruluşların ve sivil toplum örgütü dediğimiz kuruluşların hem de kendi içinden çok haksız, çok ağır eleştirildiğini görüyorum. Buna olabildiğince karşı çıkmaya çalışıyorum özellikle ömrünü bu alana vermiş bir dostunuz olarak. Burada çok katı görmedim, ama, örneğin bir öğretmen sendikasının, bir işçi sendikasının, bir memur sendikasının, bir baronun asla çıkar grubu olması mümkün değil. Yani, orada bir çıkar olamaz, orada bir hak olur.

Nitekim, bir arkadaşımız vurguladı. Yani hak temelli yaklaşım. Onun için, bu çıkar kelimesini, menfaat kelimesini bana göre kullanmamaya özen gösterelim derim.

Bir diğeri de, hâlâ yöneten ve yönetilen. Şimdi, Oktay Bey bizi yönetiyor mu, yoksa bizimle bir kaderi paylaşıyor mu? Yani, burada bir işleri yürütüyor mu? Artık yönetilen ve yöneten kavramı kalkmıştır. Yürüten, biz görev veriyoruz yürütenler vardır. O açıdan, sivil toplum kuruluşlarına ya da gönüllü kuruluşlara ilişkin toplantılarda bu konuyu da gündeme getirmeye çalışıyorum.

Şimdi, bizim yazılı olarak sunduğumuz metinde şunlar yazıyor, okumayacağım: Bu yöntemin doğru olduğuna inanıyoruz. Bu yöntem doğru. Özellikle yasa çıkarmada ve de özellikle uygulanmada çok büyük eksiklikler yaşayan Türkiye için bu yöntem bir şans, sürdürülebilirse. O açıdan hem TBMM Başkanlığına hem de Yasama Derneğimize... Katılım, ilgi, aksilikler, eksiklikler ne olursa olsun bu sürecin sürdürülmesi gerekiyor.

Tabii, çok fazla vurgulanmıyor bu tür örgütlenmelerde, dünyada gerçek sivil toplum kuruluşları, dernekler, federasyonlar ve konfederasyonlardır. Şimdi, bazı arkadaşlarım, beraber çalıştığımız arkadaşlarımız şaşırılmış olabilirler. Asıl gönüllü kuruluşlar ve vakıflardır. Yani, gönüllü dediğimiz kuruluşlardır bunlar. O açıdan, bunlardan görüş almak aslında parlamenter demokrasinin gereği. Yani, Türkiye belki biraz gecikti, ama demokrasinin gereği. Bir de ne bu yöntem? Hani sistem arayışı diyoruz. Parlamento'yu ve demokrasiyi geliştirecek bir halkla ilişkiler yöntemi bu, yani onun içinde bulunacak olan sistem halkla ilişkiler ve iletişim tekniklerini kullanmaktan geçer. Halkımız, Sayın Vural ve diğer arkadaşlarımızı Parlamento'ya göndermekle görevini tamamlamış olmuyor. İşte gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla, meslek örgütleri vasıtasıyla, Hükümet dışı kuruluşlar kanalıyla yönetime, yürütmeye katılmak göreviyle baş başa, yani bitmez, oyumu verdim, temsilcilerimi gönderdim. Temsilcilerinin de birey olarak ve kurum olarak sınırlıdır güçleri. Onlar mutlaka halktan kopuk olmamalıdır. Bu yöntem gerçekten bu yıl hizmet vermiş gönüllü bir arkadaşınız olarak beni heyecanlandırdı ve umutlandırdı, ama sürdürülebilir olmalıdır, hiç korkmayalım.

Önerilerimiz: Yerel düzeyde valilikler nasıl görüş alacak ve bu görüşü Parlamento'ya ya da İçişleri Bakanlığına ya da ilgili bakanlıklara nasıl aktaracak, nasıl bir ağ kurulacak, e-meil dahil olmak üzere, o konuda öneriler var. Dahası bakanlıklardan... Milletvekilleri teklif verdiklerinde, TBMM'ye sunulduktan sonra nasıl bu iletişim sürdürülecek onunla ilgili önerilerimiz var. Dahası, konu ilgili komisyonlara gittiği zaman, gönüllü kuruluşlar, ilgili kuruluşlar orada nasıl temsil edilecekleriyle ilgili önerilerimiz var. Bunlardan bir tanesi elbetteki yüz, iki yüz, üç yüz tane gönüllü kuruluş komisyonlarda görev almayacak. Biz bu işe gönül vermiş insanlar olarak oraya gönderilecek bir iki temsilcimizi gayet olgun bir şekilde aramızdan seçebilecek ve belirleyebilecek olgunlukta olduğumuzu düşünüyoruz.

Bunun dışında milletvekillerinin de tabii ki, o iletişim ağının içinde olması gerekiyor. Bir de, tabii ki, özellikle yasal düzenlemelerde Anayasa Türkiye için bir fırsattır. Hele bugünlerde bir partinin kapatılması için dava açıldığı dönemde bu Anayasa değişikliği Türkiye'nin geleceği ve ulusal birliği açısından çok önemli bir fırsattır. Siyaset, yargı, demokrasi, AB, şiddet, çevre, orman 2-B, özelleştirme, çocuk, yaşlı, engelli, ne dersiniz deyin, azınlıklar denen ve benim sürekli karşı çıktığım, benim yurttaşıma kimse azınlık diyemez, o farklılıktır. Ben de Karadeniz kökenliyim, azınlık yok, farklılıktır ve bu ülkenin yurttaşları asla azınlık olamazlar.

Şimdi, sevgili arkadaşlarım ne olursa olsun yararlı bulduğumuzu söylemişim. Son olarak, bu yöntemin siyasi partiler tarafından da -Sayın Oktay Vural da sabırla dinliyorlar- uygulanmasını öneriyorum ve okuyacağım bir cümle ile bitiriyorum. Bu girişimi TBMM ile halkın içinden filizlenmiş gönüllü kuruluşların sıkı ve içten bir kucaklaşması olarak yorumluyoruz.

Beni sabırla dinlediğiniz için ben de sizleri tek tek kucaklıyor ve iyi akşamlar diliyorum. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de teşekkür ediyoruz.

Saygıdeğer katılımcılar, yaklaşık 7.5 saattir panelimiz devam ediyor. Hâlâ söz veremediğimiz temsilcilerden özür diliyorum ve katkılarını yazılı olarak bekliyorum.

Son sözü aramızda sanırım yaşça hepimizden büyük olan ve genç görünümlü olan ve STK sevdalısı -benim de bugün tanıdığım- Sayın Mustafa Gürbüz'e vereceğim. Türkçe Sevdalıları Avrupa Birliği Gönüllü Toplum Kuruluşu'nun katkılarıyla panelimizi bağlayalım.

Buyurun efendim.

MUSTAFA GÜRBÜZ – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinizi selamlarım. Bize bu imkânı sağlayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanına, Yasama Derneğine çok teşekkür ederiz.

Evvela bizim üzerinde durmamız gereken bir konu var. Acaba biz Türkçe konuşmak hususunda bilim ahlakına uyuyor muyuz?! Bu soruyu soruyorum. Bütün katılımcıları dinledim. Hepsini Türkçe'mizi katlediyorlar. Evvela şuraya bakalım: Panel, sivil, sistem... Bunu yazan hangi akıl, hangi kafa? Panelin adı nedir; açık oturum. Gelelim diğerlerine: Sivil; hükümet dışı gönüllü toplum kuruluşları. Sistem; düzen. Eğer biz Türkçe meramımızı birbirimize aktaramazsak, anlatamazsak kim bize doğruyu gösterecek?! 1.500 yıl önce Orhun Anıtlarında atalarımız Bilge han şöyle demiştir: "Bir millet dilini ahlakını geleneklerini kaybederse her şeyini kaybeder." Bizim kaybettiğimizi şu üç kelimeyle ben özetliyorum.

Bir de Çinli bir filozof vardır. Konfüçyüs diyor ki "Bir cümle içinde eğer bir kelime anlaşılıyorsa, o cümle anlaşılmaz, o iş görülmez, o iş görülmediği için de o devlet yok olur." Biz varlık yokluk mücadelesi içindeyiz. Evvela bütün konuşmacılardan benim sorum şudur: Türkçe konuşmak bilim ahlakına uyuyorlar mı? Maalesef, hiçbiri uymadı. Hepsinin de düzinelerce İngilizce kelime kullandığını ben not ettim. İsteyene bunları elektronik posta ile gönderebilirim.

Şimdi, bu Meclisin bu toplantı yerinde Orhun Anıtları şölenini yapmamız lazım. Bunun için yazılı başvurduk, maalesef üç aydır Meclis Başkanlığımız cevap vermedi, bunun üzerine bir yazı daha verdik. Umut ediyoruz ki, biz aslımıza döner, bizim atalarımızın bize tavsiye ettiği dilimize, ahlakımıza sahip çıkarız. Binlerce profesörümüz, doktorumuz, doçentimiz var, fakat hepsi, maalesef iki yüz sene evvel gelen misyoner teşkilatlarının kurduğu okullarda veya yüksek kurumlarda kafaları yıkandığı için Türkçe konuşmaktan acizler. Türkçe konuşmayı daha beceremiyorlar. Onun için de halktan uzaktırlar. Bizim üzerinde durmamız gereken Orhun Anıtları'nı burada mümkün olan bir gün ve zamanda yapmamız, görüşmemiz.

İkinci konu: Bütün ilim bilim yapan yüksek derece doçent, doktor, profesör olanlar eğer İngilizce tezlerini yazarsa on puan alıyorlar, Türkçe yazarlarsa beş puan alıyorlar. Bu kadar mantıksızlık olur mu?! Evvela ilim bilim yapanlar Türkçe

yazmazsa, o milletten hayır gelir mi? O milletin aydınından yetişkininden hayır gelir mi; gelmiyor. Türkiye Afrikalı devletler durumunda. Sebebi de, ilim bilim ahlakına, Türkçe konuşma ve yazma ahlakına sahip değiliz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geçen dönemde Türkçe koruma kanunu yapılması, çıkarılması için öneride bulunmuştuk. Bu, Türk Dil Kurumu ve bütün üniversitelerde bütün konuşma ve yazma sevdalısı olan öğrenciler tarafından teklif edilmiştir. Kanun tasarısı, maalesef Meclise inmemiştir. Şu anda burada tek bir milletvekilimiz kaldı, ondan istirham ediyoruz, bu kanun tasarısını Meclise indirin ve bir an evvel kabul edilmesi için çaba gösterin. Burada başka milletvekili yok, 550 kişi yok burada, milletten uzaklar. Tek bir sizi görüyorum, onun için teşekkür ederim.

Son sözüm şu: Bütün üniversitelerde İngilizce öğrenimi zaruret oluyor. Bunlar ne: Hıristiyan ve Yahudi âleminin Türkiye'ye bir yerde uygarlık boyunduruğu... Evet, bu üniversiteler Türkçe eğitim yapmadığı sürece Türkiye köle olmaya mahkûmdur. Bizim bu köleliğe mahkûm olmamamız lazım. Bunun için de gerekli kanunların çıkarılması lazım.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN – Biz de Sayın Gürbüz'e çok teşekkür ediyoruz, hassasiyetinden dolayı. Tam kazasız belasız paneli bitirdik derken fırçamızı da yemiş olduk. Ama böyle fırçaya can kurban diyelim.

Ben panelimizi kapatırken, hepinize saygılar sunuyorum ve katılımınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Kapanma Saati: 17.43